ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമഃ സ്കന്ധഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

വിഷയസൂചീ

1	പ്രഥമോऽധ്യായഃ	3
2	ദ്വിതീയോऽധ്യായഃ	8
3	തൃതീയോऽധ്യായഃ	12
4	ചതുർഥോऽധ്യായഃ	17
5	പഞ്ചമോऽധ്യായഃ	26
6	ഷഷ്ഠോऽധ്യായഃ	30
7	സപ്തമോऽധ്യായഃ	37
8	അഷ്ടമോऽധ്യായഃ	41
9	നവമോऽധ്യായഃ	46
10	ദശമോऽധ്യായഃ	52
11	ഏകാദശോऽധ്യായഃ	60
12	ദ്വാദശോऽധ്യായഃ	65
13	ത്രയോദശോऽധ്യായഃ	68
14	ചതുർദശോऽധ്യായഃ	71
15	പഞ്ചദശോऽധ്യായഃ	77
16	ഷോഡശോऽധ്യായഃ	82
17	സപ്തദശോऽധ്യായഃ	86
18	അഷ്ടാദശോऽധ്യായഃ	89
19	ഏകോനവിംശോऽധ്യായഃ	95

20 വിംശോऽധ്യായഃ **99**

21 ഏകവിംശോऽധ്യായഃ **104**

22 ദ്വാവിംശോऽധ്യായഃ **109**

23 ത്രയോവിംശോऽധ്യായഃ **115**

24 ചതുർവിംശോऽധ്യായഃ **120**

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച

മൻവന്തരാണി സർവാണി ത്വയോക്താനി ശ്രുതാനി മേ ।
വീർയാണ്യനന്തവീർയസ്യ ഹരേസ്തത്ര കൃതാനി ച ॥ **1** ॥ 1

യോഽസൗ സത്യവ്രതോ നാമ രാജർഷിർദ്രവിഡേശ്വരഃ ।
ജ്ഞാനം യോഽതീതകൽപാന്തേ ലേഭേ പുരുഷസേവയാ ॥ **2** ॥ 2

സ വൈ വിവസ്വതഃ പുത്രോ മനുരാസീദിതി ശ്രുതം ।
ത്വത്തസ്തസ്യ സുതാശ്ചോക്താ ഇക്ഷ്വാകുപ്രമുഖാ നൃപാഃ ॥ **3** ॥ 3

തേഷാം വംശം പൃഥഗ് ബ്രഹ്മൻ വംശ്യാനുചരിതാനി ച ।
കീർതയസ്വ മഹാഭാഗ നിത്യം ശുശ്രൂഷതാം ഹി നഃ ॥ **4** ॥ 4

യേ ഭൂതാ യേ ഭവിഷ്യാശ്ച ഭവന്ത്യദ്യതനാശ്ച യേ ।
തേഷാം നഃ പുണ്യകീർതീനാം സർവേഷാം വദ വിക്രമാൻ ॥ **5** ॥ 5

സൂത ഉവാച

ഏവം പരീക്ഷിതാ രാജ്ഞാ സദസി ബ്രഹ്മവാദിനാം ।
പൃഷ്ടഃ പ്രോവാച ഭഗവാംഛുകഃ പരമധർമവിത് ॥ **6** ॥ 6

ശ്രീശുക ഉവാച
ശ്രൂയതാം മാനവോ വംശഃ പ്രാചുർയേണ പരന്തപ ।
ന ശക്യതേ വിസ്തരതോ വക്തും വർഷശതൈരപി ॥ **7** ॥ 7

പരാവരേഷാം ഭൂതാനാമാത്മാ യഃ പുരുഷഃ പരഃ ।
സ ഏവാസീദിദം വിശ്വം കൽപാന്തേഽൻയന്ന കിഞ്ചന ॥ **8** ॥ 8

തസ്യ നാഭേഃ സമഭവത് പദ്മകോശോ ഹിരൺമയഃ ।
തസ്മിഞ്ജജ്ഞേ മഹാരാജ സ്വയംഭൂശ്ചതുരാനനഃ ॥ **9** ॥ 9

മരീചിർമനസസ്തസ്യ ജജ്ഞേ തസ്യാപി കശ്യപഃ ।
ദാക്ഷായൺയാം തതോഽദിത്യാം വിവസ്വാനഭവത് സുതഃ ॥ **10** ॥ 10

തതോ മനുഃ ശ്രാദ്ധദേവഃ സംജ്ഞായാമാസ ഭാരത ।
ശ്രദ്ധായാം ജനയാമാസ ദശ പുത്രാൻ സ ആത്മവാൻ ॥ **11** ॥ 11

ഇക്ഷ്വാകുന്യുഗശർയാതിദിഷ്ടധൃഷ്ടകരൂഷകാൻ ।
നരിഷ്യന്തം പൃഷധ്രം ച നഭഗം ച കവിം വിഭുഃ ॥ **12** ॥ 12

അപ്രജസ്യ മനോഃ പൂർവം വസിഷ്ഠോ ഭഗവാൻ കില ।
മിത്രാവരുണയോരിഷ്ടിം പ്രജാർഥമകരോത് പ്രഭുഃ ॥ **13** ॥ 13

തത്ര ശ്രദ്ധാ മനോഃ പത്നീ ഹോതാരം സമയാചത ।
ദുഹിത്രർഥമുപാഗമ്യ പ്രണിപത്യ പയോവ്രതാ ॥ **14** ॥ 14

പ്രേഷിതോഽധ്വർയുണാ ഹോതാ
ധ്യായംസ്തത് സുസമാഹിതഃ ।
ഹവിഷി വ്യചരത് തേന
വഷട്കാരം ഗൃണന്ദ്വിജഃ ॥ **15** ॥ 15

ഹോതുസ്തദ്വ്യഭിചാരേണ കൻയേലാ നാമ സാഭവത്।
താം വിലോക്യ മനുഃ പ്രാഹ നാതിഹൃഷ്ടമനാ ഗുരും ॥ **16** ॥ 16

ഭഗവൻ കിമിദം ജാതം കർമ വോ ബ്രഹ്മവാദിനാം।
വിപർയയമഹോ കഷ്ടം മൈവം സ്യാദ് ബ്രഹ്മവിക്രിയാ ॥ **17** ॥ 17

യൂയം മന്ത്രവിദോ യുക്തതാസ്തപസാ ദഗ്ധകിൽബിഷാഃ।
കുതഃ സങ്കൽപവൈഷമ്യമനൃതം വിബുധേഷ്വിവ ॥ **18** ॥ 18

തന്നിശമ്യ വചസ്തസ്യ ഭഗവാൻ പ്രപിതാമഹഃ।
ഹോതുർവ്യതിക്രമം ജ്ഞാത്വാ ബഭാഷേ രവിനന്ദനം ॥ **19** ॥ 19

ഏതത് സങ്കൽപവൈഷമ്യം ഹോതുസ്തേ വ്യഭിചാരതഃ।
തഥാപി സാധയിഷ്യേ തേ സുപ്രജാസ്ത്വം സ്വതേജസാ ॥ **20** ॥ 20

ഏവം വ്യവസിതോ രാജൻ ഭഗവാൻ സ മഹായശാഃ।
അസ്തൗഷീദാദിപുരുഷമിലായാഃ പുംസ്ത്വകാമ്യയാ ॥ **21** ॥ 21

തസ്മൈ കാമവരം തുഷ്ടോ ഭഗവാൻ ഹരിരീശ്വരഃ।
ദദാവിലാഭവത് തേന സുദ്യുമ്നഃ പുരുഷർഷഭഃ ॥ **22** ॥ 22

സ ഏകദാ മഹാരാജ വിചരൻ മൃഗയാം വനേ।
വൃതഃ കതിപയാമാത്യൈരശ്വമാരുഹ്യ സൈന്ധവം ॥ **23** ॥ 23

പ്രഗൃഹ്യ രുചിരം ചാപം ശരാംശ്ച പരമാദ്ഭുതാൻ।
ദംശിതോഽനുമൃഗം വീരോ ജഗാമ ദിശമുത്തരാം ॥ **24** ॥ 24

സ കുമാരോ വനം മേരോരധസ്താത് പ്രവിവേശ ഹ।
യത്രാസ്തേ ഭഗവാംഛർവോ രമമാണഃ സഹോമയാ ॥ **25** ॥ 25

തസ്മിൻ പ്രവിഷ്ട ഏവാസൗ സുദ്യുമ്നഃ പരവീരഹാ।
അപശ്യത് സ്ത്രിയമാത്മാനമശ്വം ച വഡവാം നൃപ ॥ **26** ॥ 26

തഥാ തദനുഗാഃ സർവേ ആത്മലിംഗവിപർയയം ।
ദൃഷ്ട്വാ വിമനസോഽഭൂവൻ വീക്ഷമാണാഃ പരസ്പരം ॥ **27** ॥ 27

രാജോവാച
കഥമേവംഗുണോ ദേശഃ കേന വാ ഭഗവൻ കൃതഃ ।
പ്രശ്നമേനം സമാചക്ഷ്വ പരം കൗതൂഹലം ഹി നഃ ॥ **28** ॥ 28

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏകദാ ഗിരിശം ദ്രഷ്ടുമൃഷയസ്തത്ര സുവ്രതാഃ ।
ദിശോ വിതിമിരാഭാസാഃ കുർവന്തഃ സമുപാഗമൻ ॥ **29** ॥ 29

താൻ വിലോക്യാംബികാ ദേവീ വിവാസാ വ്രീഡിതാ ഭൃശം ।
ഭർതുരങ്കാത് സമുത്ഥായ നീവീമാശ്വഥ പർയധാത് ॥ **30** ॥ 30

ഋഷയോഽപി തയോർവീക്ഷ്യ പ്രസംഗം രമമാണയോഃ ।
നിവൃത്താഃ പ്രയയുസ്തസ്മാന്നരനാരായണാശ്രമം ॥ **31** ॥ 31

തദിദം ഭഗവാനാഹ പ്രിയായാഃ പ്രിയകാമ്യയാ ।
സ്ഥാനം യഃ പ്രവിശേദേതത് സ വൈ യോഷിദ് ഭവേദിതി ॥ **32** ॥ 32

തത ഊർധ്വം വനം തദ് വൈ പുരുഷാ വർജയന്തി ഹി ।
സാ ചാനുചരസംയുക്താ വിചചാര വനാദ് വനം ॥ **33** ॥ 33

അഥ താമാശ്രമാഭ്യാശേ ചരന്തീം പ്രമദോത്തമാം ।
സ്ത്രീഭിഃ പരിവൃതാം വീക്ഷ്യ ചകമേ ഭഗവാൻ ബുധഃ ॥ **34** ॥ 34

സാപി തം ചകമേ സുഭ്രൂഃ സോമരാജസുതം പതിം ।
സ തസ്യാം ജനയാമാസ പുരൂരവസമാത്മജം ॥ **35** ॥ 35

ഏവം സ്ത്രീത്വമനുപ്രാപ്തഃ സുദ്യുമ്നോ മാനവോ നൃപഃ ।
സസ്മാര സ്വകുലാചാര്യം വസിഷ്ഠമിതി ശുശ്രുമ ॥ **36** ॥ 36

സ തസ്യ താം ദശാം ദൃഷ്ട്വാ കൃപയാ ഭൃശപീഡിതഃ।
സുദ്യുമ്നസ്യാശയൻ പുംസ്ത്വമുപാധാവത ശങ്കരം ॥ **37** ॥ 37

തുഷ്ടസ്തസ്മൈ സ ഭഗവാന്യഷയേ പ്രിയമാവഹൻ।
സ്വാം ച വാചമൃതാം കുർവന്നിദമാഹ വിശാമ്പതേ ॥ **38** ॥ 38

മാസം പുമാൻ സ ഭവിതാ മാസം സ്ത്രീ തവ ഗോത്രജഃ।
ഇത്ഥം വ്യവസ്ഥയാ കാമം സുദ്യുമ്നോഽവതു മേദിനീം ॥ **39** ॥ 39

ആചാർയാനുഗ്രഹാത് കാമം
ലബ്ധ്വാ പുംസ്ത്വം വ്യവസ്ഥയാ।
പാലയാമാസ ജഗതീം
നാഭ്യനന്ദൻ സ്മ തം പ്രജാഃ ॥ **40** ॥ 40

തസ്യോത്കലോ ഗയോ രാജൻ വിമലശ്ച സുതാസ്ത്രയഃ।
ദക്ഷിണാപഥരാജാനോ ബഭൂവുർധർമവത്സലാഃ ॥ **41** ॥ 41

തതഃ പരിണതേ കാലേ പ്രതിഷ്ഠാനപതിഃ പ്രഭുഃ।
പുരൂരവസ ഉത്സൃജ്യ ഗാം പുത്രായ ഗതോ വനം ॥ **42** ॥ 42

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ ഇലോപാഖ്യാനേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

ഏവം ഗതേഽഥ സുദ്യുമ്നേ മനുർവൈവസ്വതഃ സുതേ ।
പുത്രകാമസ്തപസ്തേപേ യമുനായാം ശതം സമാഃ ॥ **1** ॥ 43

തതോഽയജൻമനുർദേവമപത്യാർഥം ഹരിം പ്രഭും ।
ഇക്ഷ്വാകുപൂർവജാൻ പുത്രാൻ ലേഭേ സ്വസദൃശാൻ ദശ ॥ **2** ॥ 44

പൃഷധ്രസ്തു മനോഃ പുത്രോ ഗോപാലോ ഗുരുണാ കൃതഃ ।
പാലയാമാസ ഗാ യത്തോ രാത്ര്യാം വീരാസനവ്രതഃ ॥ **3** ॥ 45

ഏകദാ പ്രാവിശദ് ഗോഷ്ഠം ശാർദൂലോ നിശി വർഷതി ।
ശയാനാ ഗാവ ഉത്ഥായ ഭീതാസ്താ ബഭ്രമുർവ്രജേ ॥ **4** ॥ 46

ഏകാം ജഗ്രാഹ ബലവാൻ സാ ചുക്രോശ ഭയാതുരാ ।
തസ്യാസ്തത് ക്രന്ദിതം ശ്രുത്വാ പൃഷധ്രോഽഭിസസാര ഹ ॥ **5** ॥ 47

ഖഡ്ഗമാദായ തരസാ പ്രലീനോഡുഗണേ നിശി ।
അജാനന്നഹനദ് ബഭ്രോഃ ശിരഃ ശാർദൂലശങ്കയാ ॥ **6** ॥ 48

വ്യാഘ്രോഽപി വൃക്കണശ്രവണോ
നിസ്ത്രിംശാഗ്രാഹതസ്തതഃ ।

നിശ്ചക്രാമ ഭൃശം ഭീതോ
രക്തം പഥി സമുത്സൃജൻ ॥ **7** ॥ 49

മൻയമാനോ ഹതം വ്യാഘ്രം പൃഷദ്ധ്രഃ പരവീരഹാ ।
അദ്രാക്ഷീത് സ്വഹതാം ബഭ്രും വ്യുഷ്ടായാം നിശി ദുഃഖിതഃ ॥ **8** ॥ 50

തം ശശാപ കുലാചാർയഃ കൃതാഗസമകാമതഃ ।
ന ക്ഷത്രബന്ധുഃ ശൂദ്രസ്ത്വം കർമണാ ഭവിതാമുനാ ॥ **9** ॥ 51

ഏവം ശപ്തസ്തു ഗുരുണാ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് കൃതാഞ്ജലിഃ ।
അധാരയദ് വ്രതം വീര ഊർധ്വരേതാ മുനിപ്രിയം ॥ **10** ॥ 52

വാസുദേവേ ഭഗവതി സർവാത്മനി പരേഽമലേ ।
ഏകാന്തിത്വം ഗതോ ഭക്ത്യാ സർവഭൂതസുഹൃത് സമഃ ॥ **11** ॥ 53

വിമുക്തസംഗഃ ശാന്താത്മാ സംയതാക്ഷോഽപരിഗ്രഹഃ ।
യദൃച്ഛയോപപന്നേന കൽപയൻ വൃത്തിമാത്മനഃ ॥ **12** ॥ 54

ആത്മൻയാത്മാനമാധായ ജ്ഞാനതൃപ്തഃ സമാഹിതഃ ।
വിചചാര മഹീമേതാം ജഡാന്ധബധിരാകൃതിഃ ॥ **13** ॥ 55

ഏവംവൃത്തോ വനം ഗത്വാ ദൃഷ്ട്വാ ദാവാഗ്നിമുത്ഥിതം ।
തേനോപയുക്തകരണോ ബ്രഹ്മ പ്രാപ പരം മുനിഃ ॥ **14** ॥ 56

കവിഃ കനീയാൻ വിഷയേഷു നിഃസ്പൃഹോ
വിസൃജ്യ രാജ്യം സഹ ബന്ധുഭിർവനം ।
നിവേശ്യ ചിത്തേ പുരുഷം സ്വരോചിഷം
വിവേശ കൈശോരവയാഃ പരം ഗതഃ ॥ **15** ॥ 57

കരൂഷാൻമാനവാദാസൻ കാരൂഷാഃ ക്ഷത്രജാതയഃ ।
ഉത്തരാപഥഗോപ്താരോ ബ്രഹ്മണ്യാ ധർമവത്സലാഃ ॥ **16** ॥ 58

ധൃഷ്ടാദ് ധാർഷ്ടമഭൂത് ക്ഷത്രം ബ്രഹ്മഭൂയം ഗതം ക്ഷിതൗ ।
നൃഗസ്യ വംശഃ സുമതിർഭൂതജ്യോതിസ്തതോ വസുഃ ॥ **17** ॥ 59

വസോഃ പ്രതീകസ്തത്പുത്ര ഓഘവാനോഘവത്പിതാ ।
കന്യാ ചൗഘവതീ നാമ സുദർശന ഉവാഹ താം ॥ **18** ॥ 60

ചിത്രസേനോ നരിഷ്യന്താദൃക്ഷസ്തസ്യ സുതോഽഭവത് ।
തസ്യ മീഢ്വാംസ്തതഃ കൂർച ഇന്ദ്രസേനസ്തു തത്സുതഃ ॥ **19** ॥ 61

വീതിഹോത്രസ്ത്വിന്ദ്രസേനാത് തസ്യ സത്യശ്രവാ അഭൂത് ।
ഉരുശ്രവാഃ സുതസ്തസ്യ ദേവദത്തസ്തതോഽഭവത് ॥ **20** ॥ 62

തതോഽഗ്നിവേശ്യോ ഭഗവാനഗ്നിഃ സ്വയമഭൂത് സുതഃ ।
കാനീന ഇതി വിഖ്യാതോ ജാതൂകർണ്യോ മഹാനൃഷിഃ ॥ **21** ॥ 63

തതോ ബ്രഹ്മകുലം ജാതമാഗ്നിവേശ്യായനം നൃപ ।
നരിഷ്യന്താൻവയഃ പ്രോക്തോ ദിഷ്ടവംശമതഃ ശൃണു ॥ **22** ॥ 64

നാഭാഗോ ദിഷ്ടപുത്രോഽന്യഃ കർമണാ വൈശ്യതാം ഗതഃ ।
ഭലന്ദനഃ സുതസ്തസ്യ വത്സപ്രീതിർഭലന്ദനാത് ॥ **23** ॥ 65

വത്സപ്രീതേഃ സുതഃ പ്രാംശുസ്തത്സുതം പ്രമതിം വിദുഃ ।
ഖനിത്രഃ പ്രമതേസ്തസ്മാച്ചാക്ഷുഷോഽഥ വിവിംശതിഃ ॥ **24** ॥ 66

വിവിംശതിസുതോ രംഭഃ ഖനിനേത്രോഽസ്യ ധാർമികഃ ।
കരന്ധമോ മഹാരാജ തസ്യാസീദാത്മജോ നൃപ ॥ **25** ॥ 67

തസ്യാവീക്ഷിത് സുതോ യസ്യ മരുത്തശ്ചക്രവർത്യഭൂത് ।
സംവർതോഽയാജയദ് യം വൈ മഹായോഗ്യംഗിരഃസുതഃ ॥ **26** ॥ 68

മരുത്തസ്യ യഥാ യജ്ഞോ ന തഥാൻയസ്യ കശ്ചന ।
സർവം ഹിരൺമയം ത്വാസീദ് യത് കിഞ്ചിച്ചാസ്യ ശോഭനം ॥ **27** ॥ 69

അമാദ്യദിന്ദ്രഃ സോമേന ദക്ഷിണാഭിർദ്വിജാതയഃ।
മരുതഃ പരിവേഷ്ടാരോ വിശ്വേദേവാഃ സഭാസദഃ ॥ **28** ॥ 70

മരുത്തസ്യ ദമഃ പുത്രസ്തസ്യാസീദ് രാജ്യവർധനഃ।
സുധൃതിസ്തത്സുതോ ജജ്ഞേ സൗധൃതേയോ നരഃ സുതഃ ॥ **29** ॥ 71

തത്സുതഃ കേവലസ്തസ്മാദ് ബന്ധുമാൻ വേഗവാംസ്തതഃ।
ബന്ധുസ്തസ്യാഭവദ് യസ്യ തൃണബിന്ദുർമഹീപതിഃ ॥ **30** ॥ 72

തം ഭേജേഽലംബുഷാ ദേവീ ഭജനീയഗുണാലയം।
വരാപ്സരാ യതഃ പുത്രാഃ കൻയാ ചേഡവിഡാഭവത് ॥ **31** ॥ 73

തസ്യാമുത്പാദയാമാസ വിശ്രവാ ധനദം സുതം।
പ്രാദായ വിദ്യാം പരമാമൃഷിർയോഗേശ്വരാത് പിതുഃ ॥ **32** ॥ 74

വിശാലഃ ശൂൻയബന്ധുശ്ച ധൂമ്രകേതുശ്ച തത്സുതാഃ।
വിശാലോ വംശകൃദ് രാജാ വൈശാലീം നിർമമേ പുരീം ॥ **33** ॥ 75

ഹേമചന്ദ്രഃ സുതസ്തസ്യ ധൂമ്രാക്ഷസ്തസ്യ ചാത്മജഃ।
തത്പുത്രാത് സംയമാദാസീത് കൃശാശ്വഃ സഹദേവജഃ ॥ **34** ॥ 76

കൃശാശ്വാത് സോമദത്തോഽഭൂദ്
യോഽശ്വമേധൈരിഡസ്പതിം।
ഇഷ്ട്വാ പുരുഷമാപാഗ്ര്യാം
ഗതിം യോഗേശ്വരാശ്രിതഃ ॥ **35** ॥ 77

സൗമദത്തിസ്തു സുമതിസ്തത്സുതോ ജനമേജയഃ।
ഏതേ വൈശാലഭൂപാലാസ്തൃണബിന്ദോർയശോധരാഃ ॥ **36** ॥ 78

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ തൃതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

ശർയാതിർമാനവോ രാജാ ബ്രഹ്മിഷ്ഠഃ സ ബഭൂവ ഹ।
യോ വാ അംഗിരസാം സത്രേ ദ്വിതീയമഹ ഊചിവാൻ ॥ **1** ॥ 79

സുകൻയാ നാമ തസ്യാസീത് കൻയാ കമലലോചനാ।
തയാ സാർധം വനഗതോ ഹ്യഗമച്ച്യവനാശ്രമം ॥ **2** ॥ 80

സാ സഖീഭിഃ പരിവൃതാ വിചിൻവത്യംഘ്രിപാൻ വനേ।
വൽമീകരന്ധ്രേ ദദൃശേ ഖദ്യോതേ ഇവ ജ്യോതിഷീ ॥ **3** ॥ 81

തേ ദൈവചോദിതാ ബാലാ ജ്യോതിഷീ കണ്ടകേന വൈ।
അവിധ്യൻമുഗ്ധഭാവേന സുസ്രാവാസൃക് തതോ ബഹു ॥ **4** ॥ 82

ശകൃൻമൂത്രനിരോധോഽഭൂത്
    സൈനികാനാം ച തത്ക്ഷണാത്।
രാജർഷിസ്തമുപാലക്ഷ്യ
    പുരുഷാൻ വിസ്മിതോഽബ്രവീത് ॥ **5** ॥ 83

അപ്യഭദ്രം ന യുഷ്മാഭിർഭാർഗവസ്യ വിചേഷ്ടിതം।
വ്യക്തം കേനാപി നസ്തസ്യ കൃതമാശ്രമദൂഷണം ॥ **6** ॥ 84

സുകന്യാ പ്രാഹ പിതരം ഭീതാ കിഞ്ചിത് കൃതം മയാ।
ദ്വേ ജ്യോതിഷീ അജാനന്ത്യാ നിർഭിന്നേ കണ്ടകേന വൈ ॥ **7** ॥ 85

ദുഹിതുസ്തദ് വചഃ ശ്രുത്വാ ശർയാതിർജാതസാധ്വസഃ।
മുനിം പ്രസാദയാമാസ വൽമീകാന്തർഹിതം ശനൈഃ ॥ **8** ॥ 86

തദഭിപ്രായമാജ്ഞായ പ്രാദാദ് ദുഹിതരം മുനേഃ।
കൃച്ഛ്രാൻമുക്തസ്തമാമന്തർയ പുരം പ്രായാത് സമാഹിതഃ ॥ **9** ॥ 87

സുകന്യാ ച്യവനം പ്രാപ്യ പതിം പരമകോപനം।
പ്രീണയാമാസ ചിത്തജ്ഞാ അപ്രമത്താനുവൃത്തിഭിഃ ॥ **10** ॥ 88

കസ്യചിത് ത്വഥ കാലസ്യ നാസത്യാവാശ്രമാഗതൗ।
തൗ പൂജയിത്വാ പ്രോവാച വയോ മേ ദത്തമീശ്വരൗ ॥ **11** ॥ 89

ഗ്രഹം ഗ്രഹീഷ്യേ സോമസ്യ യജ്ഞേ വാമപ്യസോമപോഃ।
ക്രിയതാം മേ വയോ രൂപം പ്രമദാനാം യദീപ്സിതം ॥ **12** ॥ 90

ബാഢമിത്യൂചതുർവിപ്രമഭിനന്ദ്യ ഭിഷക്തമൗ।
നിമജ്ജതാം ഭവാനസ്മിൻ ഹ്രദേ സിദ്ധവിനിർമിതേ ॥ **13** ॥ 91

ഇത്യുക്ത്വാ ജരയാ ഗ്രസ്തദേഹോ ധമനിസന്തതഃ।
ഹ്രദം പ്രവേശിതോഽശ്വിഭ്യാം വലീപലിതവിപ്രിയഃ ॥ **14** ॥ 92

പുരുഷാസ്ത്രയ ഉത്തസ്ഥുരപീച്യാ വനിതാപ്രിയാഃ।
പദ്മസ്രജഃ കുണ്ഡലിനസ്തുൽയരൂപാഃ സുവാസസഃ ॥ **15** ॥ 93

താൻ നിരീക്ഷ്യ വരാരോഹാ സരൂപാൻ സൂർയവർചസഃ।
അജാനതീ പതിം സാധ്വീ അശ്വിനൗ ശരണം യയൗ ॥ **16** ॥ 94

ദർശയിത്വാ പതിം തസ്യൈ പാതിവ്രത്യേന തോഷിതൗ।
ഋഷിമാമന്തർയ യയതുർവിമാനേന ത്രിവിഷ്ടപം ॥ **17** ॥ 95

യക്ഷ്യമാണോഽഥ ശർയാതിശ്ച്യവനസ്യാശ്രമം ഗതഃ।
ദദർശ ദുഹിതുഃ പാർശ്വേ പുരുഷം സൂർയവർചസം ॥ **18** ॥ 96

രാജാ ദുഹിതരം പ്രാഹ കൃതപാദാഭിവന്ദനാം।
ആശിഷശ്ചാപ്രയുഞ്ജാനോ നാതിപ്രീതമനാ ഇവ ॥ **19** ॥ 97

ചികീർഷിതം തേ കിമിദം പതിസ്ത്വയാ
പ്രലംഭിതോ ലോകനമസ്കൃതോ മുനിഃ।
യത് ത്വം ജരാഗ്രസ്തമസത്യസമ്മതം
വിഹായ ജാരം ഭജസ്യേമുമധ്വഗം ॥ **20** ॥ 98

കഥം മതിസ്ത്വേവഗതാൻയഥാ സതാം
കുലപ്രസൂതേ കുലദൂഷണം ത്വിദം।
ബിഭർഷി ജാരം യദപത്രപാ കുലം
പിതുശ്ച ഭർതുശ്ച നയസ്യധസ്തമഃ ॥ **21** ॥ 99

ഏവം ബ്രുവാണം പിതരം സ്മയമാനാ ശുചിസ്മിതാ।
ഉവാച താത ജാമാതാ തവൈഷ ഭൃഗുനന്ദനഃ ॥ **22** ॥ 100

ശശംസ പിത്രേ തത് സർവം വയോരൂപാഭിലംഭനം।
വിസ്മിതഃ പരമപ്രീതസ്തനയാം പരിഷസ്വജേ ॥ **23** ॥ 101

സോമേന യാജയൻ വീരം ഗ്രഹം സോമസ്യ ചാഗ്രഹീത്।
അസോമപോരപ്യശ്വിനോശ്ച്യവനഃ സ്വേന തേജസാ ॥ **24** ॥ 102

ഹന്തും തമാദദേ വജ്രം സദ്യോമൻയുരമർഷിതഃ।
സവജ്രം സ്തംഭയാമാസ ഭുജമിന്ദ്രസ്യ ഭാർഗവഃ ॥ **25** ॥ 103

അൻവജാനംസ്തതഃ സർവേ ഗ്രഹം സോമസ്യ ചാശ്വിനോഃ।
ഭിഷജാവിതി യത് പൂർവം സോമാഹുത്യാ ബഹിഷ്കൃതൗ ॥ **26** ॥ 104

ഉത്താനബർഹിരാനർതോ ഭൂരിഷേണ ഇതി ത്രയഃ।
ശർയാതേരഭവൻ പുത്രാ ആനർതാദ് രേവതോഽഭവത് ॥ **27** ॥ 105

സോഽന്തഃസമുദ്രേ നഗരീം വിനിർമായ കുശസ്ഥലീം।
ആസ്ഥിതോഽഭുങ്ക്ത വിഷയാനാനർതാദീനരിന്ദമ ॥ **28** ॥ 106

തസ്യ പുത്രശതം ജജ്ഞേ ककुദ്മിജ്യേഷ്ഠമുത്തമം।
ककुദ്മീ രേവതീം കൻയാം സ്വാമാദായ വിഭും ഗതഃ ॥ **29** ॥ 107

കൻയാവരം പരിപ്രഷ്ടും
ബ്രഹ്മലോകമപാവൃതം।
ആവർതമാനേ ഗാന്ധർവേ
സ്ഥിതോഽലബ്ധക്ഷണഃ ക്ഷണം ॥ **30** ॥ 108

തദന്ത ആദ്യമാനമ്യ സ്വാഭിപ്രായം ൻയവേദയത്।
തച്ഛ്രുത്വാ ഭഗവാൻ ബ്രഹ്മാ പ്രഹസ്യ തമുവാച ഹ ॥ **31** ॥ 109

അഹോ രാജൻ നിരുദ്ധാസ്തേ കാലേന ഹൃദി യേ കൃതാഃ।
തത്പുത്രപൗത്രനപ്ത്രൃണാം ഗോത്രാണി ച ന ശൃൺമഹേ ॥ **32** ॥ 110

കാലോഽഭിയാതസ്ത്രിണവചതുർയുഗവികൽപിതഃ।
തദ് ഗച്ഛ ദേവദേവാംശോ ബലദേവോ മഹാബലഃ ॥ **33** ॥ 111

കൻയാരത്നമിദം രാജൻ നരരത്നായ ദേഹി ഭോഃ।
ഭുവോ ഭാരാവതാരായ ഭഗവാൻ ഭൂതഭാവനഃ ॥ **34** ॥ 112

അവതീർണോ നിജാംശേന പുൺയശ്രവണകീർതനഃ।
ഇത്യാദിഷ്ടോഽഭിവന്ദ്യാജം നൃപഃ സ്വപുരമാഗതഃ।
ത്യക്തം പുൺയജനത്രാസാദ് ഭ്രാതൃഭിർദിക്ഷ്വവസ്ഥിതൈഃ ॥ **35** ॥ 113

സുതാം ദത്ത്വാനവദ്യാംഗീം ബലായ ബലശാലിനേ ।
ബദർയാഖ്യം ഗതോ രാജാ തപ്തും നാരായണാശ്രമം ॥ **36** ॥ 114

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ തൃതീയോऽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ചതുർഥോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

നാഭാഗോ നഭഗാപത്യം യം തതം ഭ്രാതരഃ കവിം ।
യവിഷ്ഠം വ്യഭജൻ ദായം ബ്രഹ്മചാരിണമാഗതം ॥ **1** ॥ 115

ഭ്രാതരോഽഭാങ്ക്ത കിം മഹ്യം ഭജാമ പിതരം തവ ।
ത്വാം മമാർയാസ്തതാഭാങ്ക്ഷുർമാ പുത്രക തദാദൃഥാഃ ॥ **2** ॥ 116

ഇമേ അംഗിരസഃ സത്രമാസത്യേദ്യ സുമേധസഃ ।
ഷഷ്ഠം ഷഷ്ഠമുപേത്യാഹഃ കവേ മുഹ്യന്തി കർമണി ॥ **3** ॥ 117

താംസ്ത്വം ശംസയ സൂക്തേ ദ്വേ വൈശ്വദേവേ മഹാത്മനഃ ।
തേ സ്വർയന്തോ ധനം സത്രപരിശേഷിതമാത്മനഃ ॥ **4** ॥ 118

ദാസ്യന്തി ത്യേഥ താൻ ഗച്ഛ തഥാ സ കൃതവാൻ യഥാ ।
തസ്മൈ ദത്ത്വാ യയുഃ സ്വർഗം തേ സത്രപരിശേഷിതം ॥ **5** ॥ 119

തം കശ്ചിത് സ്വീകരിഷ്യന്തം പുരുഷഃ കൃഷ്ണദർശനഃ ।
ഉവാചോത്തരതോഽഭ്യേത്യ മമേദം വാസ്തുകം വസു ॥ **6** ॥ 120

മമേദമൃഷിഭിർദത്തമിതി തർഹി സ്മ മാനവഃ ।
സ്യാന്നൗ തേ പിതരി പ്രശ്നഃ പൃഷ്ടവാൻ പിതരം തഥാ ॥ **7** ॥ 121

യജ്ഞവാസ്തുഗതം സർവമുച്ഛിഷ്ടമൃഷയഃ ക്വചിത്।
ചക്രുർവിഭാഗം രുദ്രായ സ ദേവഃ സർവമർഹതി ॥ **8** ॥ 122

നാഭാഗസ്തം പ്രണമ്യാഹ തവേശ കില വാസ്തുകം।
ഇത്യാഹ മേ പിതാ ബ്രഹ്മംഛിരസാ ത്വാം പ്രസാദയേ ॥ **9** ॥ 123

യത് തേ പിതാവദദ് ധർമം ത്വം ച സത്യം പ്രഭാഷസേ।
ദദാമി തേ മന്ത്രദൃശേ ജ്ഞാനം ബ്രഹ്മ സനാതനം ॥ **10** ॥ 124

ഗൃഹാണ ദ്രവിണം ദത്തം മത്സത്രേ പരിശേഷിതം।
ഇത്യുക്ത്വാന്തർഹിതോ രുദ്രോ ഭഗവാൻ സത്യവത്സലഃ ॥ **11** ॥ 125

യ ഏതത് സംസ്മരേത് പ്രാതഃ സായം ച സുസമാഹിതഃ।
കവിർഭവതി മന്ത്രജ്ഞോ ഗതിം ചൈവ തഥാഽഽത്മനഃ ॥ **12** ॥ 126

നാഭാഗാദംബരീഷോഽഭൂൻമഹാഭാഗവതഃ കൃതീ।
നാസ്പൃശദ് ബ്രഹ്മശാപോഽപി യം ന പ്രതിഹതഃ ക്വചിത് ॥ **13** ॥ 127

രാജോവാച
ഭഗവംഛ്രോതുമിച്ഛാമി രാജർഷേസ്തസ്യ ധീമതഃ।
ന പ്രാഭൂദ് യത്ര നിർമുക്തോ ബ്രഹ്മദണ്ഡോ ദുരത്യയഃ ॥ **14** ॥ 128

ശ്രീശുക ഉവാച
അംബരീഷോ മഹാഭാഗഃ സപ്തദ്വീപവതീം മഹീം।
അവ്യയാം ച ശ്രിയം ലബ്ധ്വാ വിഭവം ചാതുലം ഭുവി ॥ **15** ॥ 129

മേനേഽതിദുർലഭം പുംസാം സർവം തത് സ്വപ്നസംസ്തുതം।
വിദ്വാൻ വിഭവനിർവാണം തമോ വിശതി യത് പുമാൻ ॥ **16** ॥ 130

വാസുദേവേ ഭഗവതി തദ്ഭക്തേഷു ച സാധുഷു।
പ്രാപ്തോ ഭാവം പരം വിശ്വം യേനേദം ലോഷ്ടവത് സ്മൃതം ॥ **17** ॥ 131

സ വൈ മനഃ കൃഷ്ണപദാരവിന്ദയോ -
ർവചാംസി വൈകുംഠഗുണാനുവർണനേ ।
കരൗ ഹരേർമന്ദിരമാർജനാദിഷു
ശ്രുതിം ചകാരാച്യുതസത്കഥോദയേ ॥ **18** ॥ 132

മുകുന്ദലിംഗാലയദർശനേ ദൃശൗ
തദ്ഭൃത്യഗാത്രസ്പർശേഽംഗസംഗമം ।
ഘ്രാണം ച തത്പാദസരോജസൗരഭേ
ശ്രീമത്തുലസ്യാ രസനാം തദർപിതേ ॥ **19** ॥ 133

പാദൗ ഹരേഃ ക്ഷേത്രപദാനുസർപണേ
ശിരോ ഹൃഷീകേശപദാഭിവന്ദനേ ।
കാമം ച ദാസ്യേ ന തു കാമകാമ്യയാ
യഥോത്തമശ്ലോകജനാശ്രയാ രതിഃ ॥ **20** ॥ 134

ഏവം സദാ കർമകലാപമാത്മനഃ
പരേഽധിയജ്ഞേ ഭഗവത്യധോക്ഷജേ ।
സർവാത്മഭാവം വിദധൻമഹീമിമാം
തന്നിഷ്ഠവിപ്രാഭിഹിതഃ ശശാസ ഹ ॥ **21** ॥ 135

ഈജേഽശ്വമേധൈരധിയജ്ഞമീശ്വരം
മഹാവിഭൂത്യോപചിതാംഗദക്ഷിണൈഃ ।
തന്തൈർവസിഷ്ഠാസിതഗൗതമാദിഭി -
ർധൻവന്യഭിസ്രോതമസൗ സരസ്വതീം ॥ **22** ॥ 136

യസ്യ ക്രതുഷു ഗീർവാണൈഃ സദസ്യാ ഋത്വിജോ ജനാഃ ।
തുല്യരൂപാശ്ചാനിമിഷാ വ്യദൃശ്യന്ത സുവാസസഃ ॥ **23** ॥ 137

സ്വർഗോ ന പ്രാർഥിതോ യസ്യ മനുജൈരമരപ്രിയഃ ।
ശൃണ്വദ്ഭിരുപഗായദ്ഭിരുത്തമശ്ലോകചേഷ്ടിതം ॥ **24** ॥ 138

സമർദ്ധയന്തി താൻ കാമാഃ സ്വാരാജ്യപരിഭാവിതാഃ।
ദുർലഭാ നാപി സിദ്ധാനാം മുകുന്ദം ഹൃദി പശ്യതഃ ॥ **25** ॥ 139

സ ഇത്ഥം ഭക്തിയോഗേന
തപോയുക്തേന പാർഥിവഃ।
സ്വധർമേണ ഹരിം പ്രീണൻ
സംഗാൻ സർവാംഛനൈർജഹൗ ॥ **26** ॥ 140

ഗൃഹേഷു ദാരേഷു സുതേഷു ബന്ധുഷു
ദ്വിപോത്തമസ്യന്ദനവാജിപത്തിഷു।
അക്ഷയ്യരത്നാഭരണായുധാദി -
ഷ്വനന്തകോശേഷ്വകരോദസൻമതിം ॥ **27** ॥ 141

തസ്മാ അദാദ്ധരിശ്ചക്രം പ്രത്യനീകഭയാവഹം।
ഏകാന്തഭക്തിഭാവേന പ്രീതോ ഭൃത്യാഭിരക്ഷണം ॥ **28** ॥ 142

ആരിരാധയിഷുഃ കൃഷ്ണം മഹിഷ്യാ തുൽയശീലയാ।
യുക്തഃ സാംവത്സരം വീരോ ദധാര ദ്വാദശീവ്രതം ॥ **29** ॥ 143

വ്രതാന്തേ കാർതികേ മാസി ത്രിരാത്രം സമുപോഷിതഃ।
സ്നാതഃ കദാചിത് കാലിന്ദ്യാം ഹരിം മധുവനേഽർചയത് ॥ **30** ॥ 144

മഹാഭിഷേകവിധിനാ സർവോപസ്കരസമ്പദാ।
അഭിഷിച്യാംബരാകൽപൈർഗന്ധമാൽയാർഹണാദിഭിഃ ॥ **31** ॥ 145

തദ്ഗതാന്തരഭാവേന പൂജയാമാസ കേശവം।
ബ്രാഹ്മണാംശ്ച മഹാഭാഗാൻ സിദ്ധാർഥാനപി ഭക്തിതഃ ॥ **32** ॥ 146

ഗവാം രുക്മവിഷാണീനാം രൂപ്യാംഘ്രീണാം സുവാസസാം।
പയഃശീലവയോരൂപവത്സോപസ്കരസമ്പദാം ॥ **33** ॥ 147

പ്രാഹിണോത് സാധുവിപ്രേഭ്യോ
ഗൃഹേഷു ൻയർബുദാനി ഷട് ।
ഭോജയിത്വാ ദ്വിജാനഗ്രേ
സ്വാദ്വന്നം ഗുണവത്തമം ॥ **34** ॥ 148

ലബ്ധകാമൈരനുജ്ഞാതഃ പാരണായോപചക്രമേ ।
തസ്യ തർഹ്യതിഥിഃ സാക്ഷാദ് ദുർവാസാ ഭഗവാനഭൂത് ॥ **35** ॥ 149

തമാനർചാതിഥിം ഭൂപഃ പ്രത്യുത്ഥാനാസനാർഹണൈഃ ।
യയാചേഽഭ്യവഹാരായ പാദമൂലമുപാഗതഃ ॥ **36** ॥ 150

പ്രതിനന്ദ്യ സ തദ്യാച്ഞാം കർതുമാവശ്യകം ഗതഃ ।
നിമമജ്ജ ബൃഹദ് ധ്യായൻ കാലിന്ദീസലിലേ ശുഭേ ॥ **37** ॥ 151

മുഹൂർതാർധാവശിഷ്ടായാം ദ്വാദശ്യാം പാരണം പ്രതി ।
ചിന്തയാമാസ ധർമജ്ഞോ ദ്വിജൈസ്തദ്ധർമസങ്കടേ ॥ **38** ॥ 152

ബ്രാഹ്മണാതിക്രമേ ദോഷോ ദ്വാദശ്യാം യദപാരണേ ।
യത് കൃത്വാ സാധു മേ ഭൂയാദധർമോ വാ ന മാം സ്പൃശേത് ॥ **39** ॥ 153

അംഭസാ കേവലേനാഥ കരിഷ്യേ വ്രതപാരണം ।
പ്രാഹുരബ്ഭക്ഷണം വിപ്രാ ഹ്യശിതം നാശിതം ച തത് ॥ **40** ॥ 154

ഇത്യപഃ പ്രാശ്യ രാജർഷിശ്ചിന്തയൻ മനസാച്യുതം ।
പ്രത്യചഷ്ട കുരുശ്രേഷ്ഠ ദ്വിജാഗമനമേവ സഃ ॥ **41** ॥ 155

ദുർവാസാ യമുനാകൂലാത് കൃതാവശ്യക ആഗതഃ ।
രാജ്ഞാഭിനന്ദിതസ്തസ്യ ബുബുധേ ചേഷ്ടിതം ധിയാ ॥ **42** ॥ 156

മൻയുനാ പ്രചലദ്ഗാത്രോ ഭ്രുകുടീകുടിലാനനഃ ।
ബുഭുക്ഷിതശ്ച സുതരാം കൃതാഞ്ജലിമഭാഷത ॥ **43** ॥ 157

അഹോ അസ്യ നൃശംസസ്യ ശ്രിയോൻമത്തസ്യ പശ്യത ।
ധർമവ്യതിക്രമം വിഷ്ണോരഭക്തസ്യേശമാനിനഃ ॥ **44** ॥ 158

യോ മാമതിഥിമായാതമാതിഥ്യേന നിമന്തർയ ച ।
അദത്ത്വാ ഭുക്തവാംസ്തസ്യ സദ്യസ്തേ ദർശയേ ഫലം ॥ **45** ॥ 159

ഏവം ബ്രുവാണ ഉത്കൃത്യ ജടാം രോഷവിദീപിതഃ ।
തയാ സ നിർമമേ തസ്മൈ കൃത്യാം കാലാനലോപമാം ॥ **46** ॥ 160

താമാപതന്തീം ജ്വലതീമസിഹസ്താം പദാ ഭുവം ।
വേപയന്തീം സമുദ്വീക്ഷ്യ ന ചചാല പദാന്നൃപഃ ॥ **47** ॥ 161

പ്രാഗ്ദിഷ്ടം ഭൃത്യരക്ഷായാം പുരുഷേണ മഹാത്മനാ ।
ദദാഹ കൃത്യാം താം ചക്രം ക്രുദ്ധാഹിമിവ പാവകഃ ॥ **48** ॥ 162

തദഭിദ്രവദുദ്വീക്ഷ്യ സ്വപ്രയാസം ച നിഷ്ഫലം ।
ദുർവാസാ ദുദ്രുവേ ഭീതോ ദിക്ഷു പ്രാണപരീപ്സയാ ॥ **49** ॥ 163

തമൻവധാവദ് ഭഗവദ്രഥാംഗം
ദാവാഗ്നിരുദ്ധൂതശിഖോ യഥാഹിം ।
തഥാനുഷക്തം മുനിരീക്ഷമാണോ
ഗുഹാം വിവിക്ഷുഃ പ്രസസാര മേരോഃ ॥ **50** ॥ 164

ദിശോ നഭഃ ക്ഷ്മാം വിവരാൻ സമുദ്രാൻ
ലോകാൻ സപാലാംസ്ത്രിദിവം ഗതഃ സഃ ।
യതോ യതോ ധാവതി തത്ര തത്ര
സുദർശനം ദുഷ്പ്രസഹം ദദർശ ॥ **51** ॥ 165

അലബ്ധനാഥഃ സ യദാ കുതശ്ചിത്
സന്ത്രസ്തചിത്തോഽരണമേഷമാണഃ ।

ദേവം വിരിഞ്ചം സമഗാദ് വിധാത -
സ്ത്രാഹ്യാത്മയോനേഽജിതതേജസോ മാം ॥ **52** ॥ 166

ബ്രഹ്മോവാച
സ്ഥാനം മദീയം സഹവിശ്വമേതത്
ക്രീഡാവസാനേ ദ്വിപരാർധസംജ്ഞേ ।
ഭ്രൂഭംഗമാത്രേണ ഹി സന്ദിധക്ഷോഃ
കാലാത്മനോ യസ്യ തിരോഭവിഷ്യതി ॥ **53** ॥ 167

അഹം ഭവോ ദക്ഷഭൃഗുപ്രധാനാഃ
പ്രജേശഭൂതേശസുരേശമുഖ്യാഃ ।
സർവേ വയം യന്നിയമം പ്രപന്നാ
മൂർധൻയർപിതം ലോകഹിതം വഹാമഃ ॥ **54** ॥ 168

പ്രത്യാഖ്യാതോ വിരിഞ്ചേന വിഷ്ണുചക്രോപതാപിതഃ ।
ദുർവാസാഃ ശരണം യാതഃ ശർവം കൈലാസവാസിനം ॥ **55** ॥ 169

ശ്രീരുദ്ര ഉവാച
വയം ന താത പ്രഭവാമ ഭൂമ്നി
യസ്മിൻ പരേഽൻയേഽപ്യജജീവകോശാഃ ।
ഭവന്തി കാലേ ന ഭവന്തി ഹീദൃശാഃ
സഹസ്രശോ യത്ര വയം ഭ്രമാമഃ ॥ **56** ॥ 170

അഹം സനത്കുമാരശ്ച നാരദോ ഭഗവാനജഃ ।
കപിലോഽപാന്തരതമോ ദേവലോ ധർമ ആസുരിഃ ॥ **57** ॥ 171

മരീചിപ്രമുഖാശ്ചാൻയേ സിദ്ധേശാഃ പാരദർശനാഃ ।
വിദാമ ന വയം സർവേ യൻമായാം മായയാഽഽവൃതാഃ ॥ **58** ॥ 172

തസ്യ വിശ്വേശ്വരസ്യേദം ശസ്ത്രം ദുർവിഷഹം ഹി നഃ।
തമേവ ശരണം യാഹി ഹരിസ്തേ ശം വിധാസ്യതി ॥ **59** ॥ 173

തതോ നിരാശോ ദുർവാസാഃ പദം ഭഗവതോ യയൗ।
വൈകുംഠാഖ്യം യദധ്യാസ്തേ ശ്രീനിവാസഃ ശ്രിയാ സഹ ॥ **60** ॥ 174

സന്ദഹ്യമാനോഽജിതശസ്ത്രവഹ്നിനാ
തത്പാദമൂലേ പതിതഃ സവേപഥുഃ।
ആഹാച്യുതാനന്ത സദീപ്സിത പ്രഭോ
കൃതാഗസം മാവ ഹി വിശ്വഭാവന ॥ **61** ॥ 175

അജാനതാ തേ പരമാനുഭാവം
കൃതം മയാഘം ഭവതഃ പ്രിയാണാം।
വിധേഹി തസ്യാപചിതിം വിധാത -
ർമുച്യേത യന്നാമ്ന്യുദിതേ നാരകോഽപി ॥ **62** ॥ 176

ശ്രീഭഗവാനുവാച
അഹം ഭക്തപരാധീനോ ഹ്യസ്വതന്ത്ര ഇവ ദ്വിജ।
സാധുഭിർഗ്രസ്തഹൃദയോ ഭക്തൈർഭക്തജനപ്രിയഃ ॥ **63** ॥ 177

നാഹമാത്മാനമാശാസേ മദ്ഭക്തൈഃ സാധുഭിർവിനാ।
ശ്രിയം ചാത്യന്തികീം ബ്രഹ്മൻ യേഷാം ഗതിരഹം പരാ ॥ **64** ॥ 178

യേ ദാരാഗാരപുത്രാപ്താൻ പ്രാണാൻ വിത്തമിമം പരം।
ഹിത്വാ മാം ശരണം യാതാഃ കഥം താംസ്ത്യക്തുമുത്സഹേ ॥ **65** ॥ 179

മയി നിർബദ്ധഹൃദയാഃ സാധവഃ സമദർശനാഃ।
വശീകുർവന്തി മാം ഭക്ത്യാ സത്സ്ത്രിയഃ സത്പതിം യഥാ ॥ **66** ॥ 180

മത്സേവയാ പ്രതീതം ച സാലോക്യാദിചതുഷ്ടയം।
നേച്ഛന്തി സേവയാ പൂർണാഃ കുതോഽന്യത് കാലവിദ്രുതം ॥ **67** ॥ 181

സാധവോ ഹൃദയം മഹ്യം സാധൂനാം ഹൃദയം ത്വഹം।
മദന്യത് തേ ന ജാനന്തി നാഹം തേഭ്യോ മനാഗപി ॥ **68** ॥ 182

ഉപായം കഥയിഷ്യാമി തവ വിപ്ര ശൃണുഷ്വ തത്।
അയം ഹ്യാത്മാഭിചാരസ്തേ യതസ്തം യാതു വൈ ഭവാൻ।
സാധുഷു പ്രഹിതം തേജഃ പ്രഹർതുഃ കുരുതേऽശിവം ॥ **69** ॥ 183

തപോ വിദ്യാ ച വിപ്രാണാം നിഃശ്രേയസകരേ ഉഭേ।
തേ ഏവ ദുർവിനീതസ്യ കൽപേതേ കർതുരന്യഥാ ॥ **70** ॥ 184

ബ്രഹ്മംസ്തദ് ഗച്ഛ ഭദ്രം തേ നാഭാഗതനയം നൃപം।
ക്ഷമാപയ മഹാഭാഗം തതഃ ശാന്തിർഭവിഷ്യതി ॥ **71** ॥ 185

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ അംബരീഷചരിതേ ചതുർഥോऽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം ഭഗവതാഽഽദിഷ്ടോ ദുർവാസാശ്ചക്രതാപിതഃ।
അംബരീഷമുപാവൃത്യ തത്പാദൗ ദുഃഖിതോഽഗ്രഹീത് ॥ **1** ॥ 186

തസ്യ സോദ്യമനം വീക്ഷ്യ പാദസ്പർശവിലജ്ജിതഃ।
അസ്താവീത് തദ്ധരേരസ്ത്രം കൃപയാ പീഡിതോ ഭൃശം ॥ **2** ॥ 187

അംബരീഷ ഉവാച
ത്വമഗ്നിർഭഗവാൻ സൂർയസ്ത് -
    വം സോമോ ജ്യോതിഷാം പതിഃ।
ത്വമാപസ്ത്വം ക്ഷിതിർവ്യോമ
    വായുർമാത്രേന്ദ്രിയാണി ച ॥ **3** ॥ 188

സുദർശന നമസ്തുഭ്യം സഹസ്രാരാച്യുതപ്രിയ।
സർവാസ്ത്രഘ്നാതിൻ വിപ്രായ സ്വസ്തി ഭൂയാ ഇഡസ്പതേ ॥ **4** ॥ 189

ത്വം ധർമസ്ത്വമൃതം സത്യം ത്വം യജ്ഞോഽഖിലയജ്ഞഭുക്।
ത്വം ലോകപാലഃ സർവാത്മാ ത്വം തേജഃ പൗരുഷം പരം ॥ **5** ॥ 190

നമഃ സുനാഭാഖിലധർമസേതവേ
    ഹ്യധർമശീലാസുരധൂമകേതവേ।

ത്രൈലോക്യഗോപായ വിശുദ്ധവർചസേ
മനോജവായാദ്ഭുതകർമണേ ഗൃണേ ॥ **6** ॥ 191

ത്വത്തേജസാ ധർമമയേന സംഹൃതം
തമഃ പ്രകാശശ്ച ധൃതോ മഹാത്മനാം ।
ദുരത്യയസ്തേ മഹിമാ ഗിരാം പതേ
ത്വദ്രൂപമേതത് സദസത് പരാവരം ॥ **7** ॥ 192

യദാ വിസൃഷ്ടസ്ത്വമനഞ്ജനേന വൈ
ബലം പ്രവിഷ്ടോഽജിത ദൈത്യദാനവം ।
ബാഹൂദരോർവംഘ്രിശിരോധരാണി
വൃക്ണന്നജസ്രം പ്രധനേ വിരാജസേ ॥ **8** ॥ 193

സ ത്വം ജഗത്ത്രാണ ഖലപ്രഹാണയേ
നിരൂപിതഃ സർവസഹോ ഗദാഭൃതാ ।
വിപ്രസ്യ ചാസ്മത്കുലദൈവഹേതവേ
വിധേഹി ഭദ്രം തദനുഗ്രഹോ ഹി നഃ ॥ **9** ॥ 194

യദ്യസ്തി ദത്തമിഷ്ടം വാ സ്വധർമോ വാ സ്വനുഷ്ഠിതഃ ।
കുലം നോ വിപ്രദൈവം ചേദ് ദ്വിജോ ഭവതു വിജ്വരഃ ॥ **10** ॥ 195

യദി നോ ഭഗവാൻ പ്രീത ഏകഃ സർവഗുണാശ്രയഃ ।
സർവഭൂതാത്മഭാവേന ദ്വിജോ ഭവതു വിജ്വരഃ ॥ **11** ॥ 196

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി സംസ്തുവതോ രാജ്ഞോ വിഷ്ണുചക്രം സുദർശനം ।
അശാമ്യത് സർവതോ വിപ്രം പ്രദഹദ് രാജയാച്ഞയാ ॥ **12** ॥ 197

സ മുക്തോഽസ്ത്രാഗ്നിതാപേന
ദുർവാസാഃ സ്വസ്തിമാംസ്തതഃ ।

പ്രശശംസ തമുർവീശം
യുഞ്ജാനഃ പരമാശിഷഃ ॥ **13** ॥ 198

ദുർവാസാ ഉവാച
അഹോ അനന്തദാസാനാം മഹത്ത്വം ദൃഷ്ടമദ്യ മേ ।
കൃതാഗസോഽപി യദ് രാജൻ മംഗലാനി സമീഹസേ ॥ **14** ॥ 199

ദുഷ്കരഃ കോ നു സാധൂനാം ദുസ്ത്യജോ വാ മഹാത്മനാം ।
യൈഃ സംഗൃഹീതോ ഭഗവാൻ സാത്വതാമൃഷഭോ ഹരിഃ ॥ **15** ॥ 200

യന്നാമശ്രുതിമാത്രേണ പുമാൻ ഭവതി നിർമലഃ ।
തസ്യ തീർഥപദഃ കിം വാ ദാസാനാമവശിഷ്യതേ ॥ **16** ॥ 201

രാജന്നനുഗൃഹീതോഽഹം ത്വയാതികരുണാത്മനാ ।
മദഘം പൃഷ്ഠതഃ കൃത്വാ പ്രാണാ യൻമേഽഭിരക്ഷിതാഃ ॥ **17** ॥ 202

രാജാ തമകൃതാഹാരഃ പ്രത്യാഗമനകാങ്ക്ഷയാ ।
ചരണാവുപസംഗൃഹ്യ പ്രസാദ്യ സമഭോജയത് ॥ **18** ॥ 203

സോഽശിത്വാഽഽദൃതമാനീതമാതിഥ്യം സാർവകാമികം ।
തൃപ്താത്മാ നൃപതിം പ്രാഹ ഭുജ്യതാമിതി സാദരം ॥ **19** ॥ 204

പ്രീതോഽസ്മ്യനുഗൃഹീതോഽസ്മി തവ ഭാഗവതസ്യ വൈ ।
ദർശനസ്പർശനാലാപൈരാതിഥ്യേനാത്മമേധസാ ॥ **20** ॥ 205

കർമാവദാതമേതത് തേ ഗായന്തി സ്വഃസ്ത്രിയോ മുഹുഃ ।
കീർതിം പരമപുണ്യാം ച കീർതയിഷ്യതി ഭൂരിയം ॥ **21** ॥ 206

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം സങ്കീർത്യ രാജാനം ദുർവാസാഃ പരിതോഷിതഃ ।
യയൗ വിഹായസാഽഽമന്തർയ ബ്രഹ്മലോകമഹൈതുകം ॥ **22** ॥ 207

സംവത്സരോഽത്യഗാത് താവദ് യാവതാ നാഗതോ ഗതഃ।
മുനിസ്തദ്ദർശനാകാങ്ക്ഷോ രാജാഽബ്ഭക്ഷോ ബഭൂവ ഹ ॥ **23** ॥ 208

ഗതേ ച ദുർവാസസി സോഽംബരീഷോ
ദ്വിജോപയോഗാതിപവിത്രമാഹരത്।
ഋഷേർവിമോക്ഷം വ്യസനം ച ബുദ്ധ്വാ
മേനേ സ്വവീർയം ച പരാനുഭാവം ॥ **24** ॥ 209

ഏവംവിധാനേകഗുണഃ സ രാജാ
പരാത്മനി ബ്രഹ്മണി വാസുദേവേ।
ക്രിയാകലാപൈഃ സമുവാഹ ഭക്തിം
യയാഽഽവിരിഞ്ച്യാൻ നിരയാംശ്ചകാര ॥ **25** ॥ 210

അഥാംബരീഷസ്തനയേഷു രാജ്യം
സമാനശീലേഷു വിസൃജ്യ ധീരഃ।
വനം വിവേശാത്മനി വാസുദേവേ
മനോ ദധദ് ധ്വസ്തഗുണപ്രവാഹഃ ॥ **26** ॥ 211

ഇത്യേതത് പുണ്യമാഖ്യാനമംബരീഷസ്യ ഭൂപതേഃ।
സങ്കീർതയന്നനുധ്യായൻ ഭക്തോ ഭഗവതോ ഭവേത് ॥ **27** ॥ 212

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ അംബരീഷചരിതം നാമ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ഷഷ്ഠോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
വിരൂപഃ കേതുമാംഛംഭുരംബരീഷസുതാസ്ത്രയഃ।
വിരൂപാത് പൃഷദശ്വോഽഭൂത് തത്പുത്രസ്തു രഥീതരഃ ॥ **1** ॥ 213

രഥീതരസ്യാപ്രജസ്യ ഭാർയായാം തന്തവേഽർഥിതഃ।
അംഗിരാ ജനയാമാസ ബ്രഹ്മവർചസ്വിനഃ സുതാൻ ॥ **2** ॥ 214

ഏതേ ക്ഷേത്രേ പ്രസൂതാ വൈ
പുനസ്ത്വാംഗിരസാഃ സ്മൃതാഃ।
രഥീതരാണാം പ്രവരാഃ
ക്ഷത്രോപേതാ ദ്വിജാതയഃ ॥ **3** ॥ 215

ക്ഷുവതസ്തു മനോർജജ്ഞേ
ഇക്ഷ്വാകുർഘ്രാണതഃ സുതഃ।
തസ്യ പുത്രശതജ്യേഷ്ഠാ
വികുക്ഷിനിമിദണ്ഡകാഃ ॥ **4** ॥ 216

തേഷാം പുരസ്താദഭവന്നാർയാവർതേ നൃപാ നൃപ।
പഞ്ചവിംശതിഃ പശ്ചാച്ച ത്രയോ മധ്യേ പരേഽൻയതഃ ॥ **5** ॥ 217

സ ഏകദാഷ്ടകാശ്രാദ്ധേ ഇക്ഷ്വാകുഃ സുതമാദിശത്।
മാംസമാനീയതാം മേധ്യം വികുക്ഷേ ഗച്ഛ മാചിരം ॥ **6** ॥ 218

തഥേതി സ വനം ഗത്വാ മൃഗാൻ ഹത്വാ ക്രിയാർഹണാൻ।
ശ്രാന്തോ ബുഭുക്ഷിതോ വീരഃ ശശം ചാദദപസ്മൃതിഃ ॥ **7** ॥ 219

ശേഷം നിവേദയാമാസ പിത്രേ തേന ച തദ്ഗുരുഃ।
ചോദിതഃ പ്രോക്ഷണായാഹ ദുഷ്ടമേതദകർമകം ॥ **8** ॥ 220

ജ്ഞാത്വാ പുത്രസ്യ തത് കർമ ഗുരുണാഭിഹിതം നൃപഃ।
ദേശാന്നിഃസാരയാമാസ സുതം ത്യക്തവിധിം രുഷാ ॥ **9** ॥ 221

സ തു വിപ്രേണ സംവാദം ജാപകേന സമാചരൻ।
ത്യക്ത്വാ കലേവരം യോഗീ സ തേനാവാപ യത് പരം ॥ **10** ॥ 222

പിതരയുപരതേഽഭ്യേത്യ വികുക്ഷിഃ പൃഥിവീമിമാം।
ശാസദീജേ ഹരിം യജ്ഞൈഃ ശശാദ ഇതി വിശ്രുതഃ ॥ **11** ॥ 223

പുരഞ്ജയസ്തസ്യ സുത ഇന്ദ്രവാഹ ഇതീരിതഃ।
ककുത്സ്ഥ ഇതി ചാപ്യുക്തഃ ശൃണു നാമാനി കർമഭിഃ ॥ **12** ॥ 224

കൃതാന്ത ആസീത് സമരോ
ദേവാനാം സഹ ദാനവൈഃ।
പാർഷ്ണിഗ്രാഹോ വൃതോ വീരോ
ദേവൈർദൈത്യപരാജിതൈഃ ॥ **13** ॥ 225

വചനാദ് ദേവദേവസ്യ വിഷ്ണോർവിശ്വാത്മനഃ പ്രഭോഃ।
വാഹനത്വേ വൃതസ്തസ്യ ബഭൂവേന്ദ്രോ മഹാവൃഷഃ ॥ **14** ॥ 226

സ സന്നദ്ധോ ധനുർദിവ്യമാദായ വിശിഖാംഛിതാൻ।
സ്തൂയമാനഃ സമാരുഹ്യ യുയുത്സുഃ ककുദി സ്ഥിതഃ ॥ **15** ॥ 227

തേജസാഽഽപ്യായിതോ വിഷ്ണോഃ പുരുഷസ്യ പരാത്മനഃ।
പ്രതീച്യാം ദിശി ദൈത്യാനാം ൻയരുണത് ത്രിദശൈഃ പുരം ॥ **16** ॥ 228

തൈസ്തസ്യ ചാഭൂത് പ്രധനം തുമുലം ലോമഹർഷണം।
യമായ ഭൽലൈരനയദ് ദൈത്യാൻ യേഽഭിയയുർമൃധേ ॥ **17** ॥ 229

തസ്യേഷുപാതാഭിമുഖം യുഗാന്താഗ്നിമിവോൽബണം।
വിസൃജ്യ ദുദ്രുവുർദൈത്യാ ഹന്യമാനാഃ സ്വമാലയം ॥ **18** ॥ 230

ജിത്വാ പുരം ധനം സർവം സശ്രീകം വജ്രപാണയേ।
പ്രത്യയച്ഛത് സ രാജർഷിരിതി നാമഭിരാഹൃതഃ ॥ **19** ॥ 231

പുരഞ്ജയസ്യ പുത്രോഽഭൂദനേനാസ്തത്സുതഃ പൃഥുഃ।
വിശ്വരന്ധിസ്തതശ്ചന്ദ്രോ യുവനാശ്വശ്ച തത്സുതഃ ॥ **20** ॥ 232

ശാബസ്തസ്തത്സുതോ യേന ശാബസ്തീ നിർമമേ പുരീ।
ബൃഹദശ്വസ്തു ശാബസ്തിസ്തതഃ കുവലയാശ്വകഃ ॥ **21** ॥ 233

യഃ പ്രിയാർഥമുതങ്കസ്യ ധുന്ധുനാമാസുരം ബലീ।
സുതാനാമേകവിംശത്യാ സഹസ്രൈരഹനദ് വൃതഃ ॥ **22** ॥ 234

ധുന്ധുമാര ഇതി ഖ്യാതസ്തത്സുതാസ്തേ ച ജജ്വലുഃ।
ധുന്ധോർമുഖാഗ്നിനാ സർവേ ത്രയ ഏവാവശേഷിതാഃ ॥ **23** ॥ 235

ദൃഢാശ്വഃ കപിലാശ്വശ്ച ഭദ്രാശ്വ ഇതി ഭാരത।
ദൃഢാശ്വപുത്രോ ഹർയശ്വോ നികുംഭസ്തത്സുതഃ സ്മൃതഃ ॥ **24** ॥ 236

ബർഹണാശ്വോ നികുംഭസ്യ കൃശാശ്വോഽഥാസ്യ സേനജിത്।
യുവനാശ്വോഽഭവത് തസ്യ സോഽനപത്യോ വനം ഗതഃ ॥ **25** ॥ 237

ഭാർയാശതേന നിർവിണ്ണ ഋഷയോഽസ്യ കൃപാലവഃ।
ഇഷ്ടിം സ്മ വർതയാഞ്ചക്രുരൈന്ദ്രീം തേ സുസമാഹിതാഃ ॥ **26** ॥ 238

രാജാ തദ് യജ്ഞസദനം പ്രവിഷ്ടോ നിശി തർഷിതഃ।
ദൃഷ്ട്വാ ശയാനാൻ വിപ്രാംസ്താൻ പപൗ മന്ത്രജലം സ്വയം ॥ **27** ॥ 239

ഉത്ഥിതാസ്തേ നിശാമ്യാഥ വ്യുദകം കലശം പ്രഭോ।
പപ്രച്ഛുഃ കസ്യ കർമേദം പീതം പുംസവനം ജലം ॥ **28** ॥ 240

രാജ്ഞാ പീതം വിദിത്വാഥ ഈശ്വരപ്രഹിതേന തേ।
ഈശ്വരായ നമശ്ചക്രുരഹോ ദൈവബലം ബലം ॥ **29** ॥ 241

തതഃ കാല ഉപാവൃത്തേ കുക്ഷിം നിർഭിദ്യ ദക്ഷിണം।
യുവനാശ്വസ്യ തനയശ്ചക്രവർതീ ജജാന ഹ ॥ **30** ॥ 242

കം ധാസ്യതി കുമാരോഽയം സ്തൻയം രോരൂയതേ ഭൃശം।
മാം ധാതാ വത്സ മാ രോദീരിതീന്ദ്രോ ദേശിനീമദാത് ॥ **31** ॥ 243

ന മമാര പിതാ തസ്യ വിപ്രദേവപ്രസാദതഃ।
യുവനാശ്വോഽഥ തത്രൈവ തപസാ സിദ്ധിമൻവഗാത് ॥ **32** ॥ 244

ത്രസദ്ദസ്യുരിതീന്ദ്രോഽംഗ വിദധേ നാമ തസ്യ വൈ।
യസ്മാത് ത്രസന്തി ഹ്യുദ്വിഗ്നാ ദസ്യവോ രാവണാദയഃ ॥ **33** ॥ 245

യൗവനാശ്വോഽഥ മാന്ധാതാ ചക്രവർത്യവനീം പ്രഭുഃ।
സപ്തദ്വീപവതീമേകഃ ശശാസാച്യുതതേജസാ ॥ **34** ॥ 246

ഈജേ ച യജ്ഞം ക്രതുഭിരാത്മവിദ് ഭൂരിദക്ഷിണൈഃ।
സർവദേവമയം ദേവം സർവാത്മകമതീന്ദ്രിയം ॥ **35** ॥ 247

ദ്രവ്യം മന്ത്രോ വിധിർയജ്ഞോ യജമാനസ്തഥർത്വിജഃ।
ധർമോ ദേശശ്ച കാലശ്ച സർവമേതദ് യദാത്മകം ॥ **36** ॥ 248

യാവത് സൂര്യ ഉദേതി സ്മ യാവച്ച പ്രതിതിഷ്ഠതി।
സർവം തദ് യൗവനാശ്വസ്യ മാന്ധാതുഃ ക്ഷേത്രമുച്യതേ ॥ **37** ॥ 249

ശശബിന്ദോർദുഹിതരി ബിന്ദുമത്യാമധാന്നൃപഃ।
പുരുകുത്സമംബരീഷം മുചുകുന്ദം ച യോഗിനം।
തേഷാം സ്വസാരഃ പഞ്ചാശത് സൗഭരിം വവ്രിരേ പതിം ॥ **38** ॥ 250

യമുനാന്തർജലേ മഗ്നസ്തപ്യമാനഃ പരന്തപഃ।
നിർവൃതിം മീനരാജസ്യ വീക്ഷ്യ മൈഥുനധർമിണഃ ॥ **39** ॥ 251

ജാതസ്പൃഹോ നൃപം വിപ്രഃ കൻയാമേകാമയാചത।
സോഽപ്യാഹ ഗൃഹ്യതാം ബ്രഹ്മൻ കാമം കൻയാ സ്വയംവരേ ॥ **40** ॥ 252

സ വിചിന്ത്യാപ്രിയം സ്ത്രീണാം ജരഠോഽയമസമ്മതഃ।
വലീപലിത ഏജത്ക ഇത്യഹം പ്രത്യുദാഹൃതഃ ॥ **41** ॥ 253

സാധയിഷ്യേ തഥാഽഽത്മാനം സുരസ്ത്രീണാമപീപ്സിതം।
കിം പുനർമനുജേന്ദ്രാണാമിതി വ്യവസിതഃ പ്രഭുഃ ॥ **42** ॥ 254

മുനിഃ പ്രവേശിതഃ ക്ഷത്രാ കൻയാന്തഃപുരമൃദ്ധിമത്।
വൃതശ്ച രാജകൻയാഭിരേകഃ പഞ്ചാശതാ വരഃ ॥ **43** ॥ 255

താസാം കലിരഭൂദ് ഭൂയാംസ്തദർഥേഽപോഹ്യ സൗഹൃദം।
മമാനുരൂപോ നായം വ ഇതി തദ്ഗതചേതസാം ॥ **44** ॥ 256

സ ബഹ്വൃചസ്താഭിരപാരണീയ -
തപഃശ്രിയാനർഘ്യപരിച്ഛദേഷു।
ഗൃഹേഷു നാനോപവനാമലാംഭഃ -
സരസ്സു സൗഗന്ധികകാനനേഷു ॥ **45** ॥ 257

മഹാർഹശയ്യാസനവസ്ത്രഭൂഷണ -
സ്നാനാനുലേപാദ്യവഹാരമാൽയകൈഃ।
സ്വലങ്കൃതസ്ത്രീപുരുഷേഷു നിത്യദാ
രേമേഽനുഗായദ്ദ്വിജഭൃംഗവന്ദിഷു ॥ **46** ॥ 258

യദ്ഗാർഹസ്ഥ്യം തു സംവീക്ഷ്യ സപ്തദ്വീപവതീപതിഃ ।
വിസ്മിതഃ സ്തംഭമജഹാത് സാർവഭൗമശ്രിയാൻവിതം ॥ **47** ॥ 259

ഏവം ഗൃഹേഷ്വഭിരതോ വിഷയാൻ വിവിധൈഃ സുഖൈഃ ।
സേവമാനോ ന ചാതുഷ്യദാജ്യസ്തോകൈരിവാനലഃ ॥ **48** ॥ 260

സ കദാചിദുപാസീന ആത്മാപഹ്നവമാത്മനഃ ।
ദദർശ ബഹ്വൃചാചാർയോ മീനസംഗസമുത്ഥിതം ॥ **49** ॥ 261

അഹോ ഇമം പശ്യത മേ വിനാശം
തപസ്വിനഃ സച്ചരിതവ്രതസ്യ ।
അന്തർജലേ വാരിചരപ്രസംഗാത്
പ്രച്യാവിതം ബ്രഹ്മ ചിരം ധൃതം യത് ॥ **50** ॥ 262

സംഗം ത്യജേത മിഥുനവ്രതിനാം മുമുക്ഷുഃ
സർവാത്മനാ ന വിസൃജേദ് ബഹിരിന്ദ്രിയാണി ।
ഏകശ്ചരൻ രഹസി ചിത്തമനന്ത ഈശേ
യുഞ്ജീത തദ്വ്രതിഷു സാധുഷു ചേത് പ്രസംഗഃ ॥ **51** ॥ 263

ഏകസ്തപസ്വ്യഹമഥാംഭസി മത്സ്യസംഗാത്
പഞ്ചാശദാസമുത പഞ്ചസഹസ്രസർഗഃ ।
നാന്തം വ്രജാമ്യുഭയകൃത്യമനോരഥാനാം
മായാഗുണൈർഹൃതമതിർവിഷയേഷ്വർഥഭാവഃ ॥ **52** ॥ 264

ഏവം വസൻ ഗൃഹേ കാലം വിരക്തോ ൻയാസമാസ്ഥിതഃ ।
വനം ജഗാമാനുയയുസ്തത്പത്ന്യഃ പതിദേവതാഃ ॥ **53** ॥ 265

തത്ര തപ്ത്വാ തപസ്തീക്ഷ്ണമാത്മകർശനമാത്മവാൻ ।
സഹൈവാഗ്നിഭിരാത്മാനം യുയോജ പരമാത്മനി ॥ **54** ॥ 266

താഃ സ്വപത്യുർമഹാരാജ നിരീക്ഷ്യാധ്യാത്മികീം ഗതിം ।
അൻവീയുസ്തത്പ്രഭാവേണ അഗ്നിം ശാന്തമിവാർചിഷഃ ॥ **55** ॥ 267

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ സൗഭർയാഖ്യാനേ ഷഷ്ഠോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ സപ്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

മാന്ധാതുഃ പുത്രപ്രവരോ യോഽംബരീഷഃ പ്രകീർതിതഃ।
പിതാമഹേന പ്രവൃതോ യൗവനാശ്വശ്ച തത്സുതഃ।
ഹാരീതസ്തസ്യ പുത്രോഽഭൂൻമാന്ധാതൃപ്രവരാ ഇമേ ॥ **1** ॥ 268

നർമദാ ഭ്രാതൃഭിർദത്താ പുരുകുത്സായ യോരഗൈഃ।
തയാ രസാതലം നീതോ ഭുജഗേന്ദ്രപ്രയുക്തയാ ॥ **2** ॥ 269

ഗന്ധർവാനവധീത് തത്ര
വധ്യാൻ വൈ വിഷ്ണുശക്തിധൃക്।
നാഗാൽലബ്ധവരഃ സർപാ -
ദഭയം സ്മരതാമിദം ॥ **3** ॥ 270

ത്രസദ്ദസ്യുഃ പൗരുകുത്സോ യോഽനരണ്യസ്യ ദേഹകൃത്।
ഹർയശ്വസ്തത്സുതസ്തസ്മാദരുണോഽഥ ത്രിബന്ധനഃ ॥ **4** ॥ 271

തസ്യ സത്യവ്രതഃ പുത്രസ്ത്രിശങ്കുരിതി വിശ്രുതഃ।
പ്രാപ്തശ്ചാണ്ഡാലതാം ശാപാദ് ഗുരോഃ കൗശികതേജസാ ॥ **5** ॥ 272

സശരീരോ ഗതഃ സ്വർഗ -
മദ്യാപി ദിവി ദൃശ്യതേ।

പാതിതോഽവാക്ശിരാ ദേവൈസ് -
തേനൈവ സ്തംഭിതോ ബലാത് ॥ **6** ॥ 273

ത്രൈശങ്കവോ ഹരിശ്ചന്ദ്രോ വിശ്വാമിത്രവസിഷ്ഠയോഃ।
യന്നിമിത്തമഭൂദ് യുദ്ധം പക്ഷിണോർബഹുവാർഷികം ॥ **7** ॥ 274

സോഽനപത്യോ വിഷണ്ണാത്മാ നാരദസ്യോപദേശതഃ।
വരുണം ശരണം യാതഃ പുത്രോ മേ ജായതാം പ്രഭോ ॥ **8** ॥ 275

യദി വീരോ മഹാരാജ തേനൈവ ത്വാം യജേ ഇതി।
തഥേതി വരുണേനാസ്യ പുത്രോ ജാതസ്തു രോഹിതഃ ॥ **9** ॥ 276

ജാതഃ സുതോ ഹ്യനേനാംഗ മാം യജസ്വേതി സോഽബ്രവീത്।
യദാ പശുർനിർദശഃ സ്യാദഥ മേധ്യോ ഭവേദിതി ॥ **10** ॥ 277

നിർദശേ ച സ ആഗത്യ യജസ്വേത്യാഹ സോഽബ്രവീത്।
ദന്താഃ പശോർയജ്ജായേരന്നഥ മേധ്യോ ഭവേദിതി ॥ **11** ॥ 278

ജാതാ ദന്താ യജസ്വേതി സ പ്രത്യാഹാഥ സോഽബ്രവീത്।
യദാ പതന്ത്യസ്യ ദന്താ അഥ മേധ്യോ ഭവേദിതി ॥ **12** ॥ 279

പശോർനിപതിതാ ദന്താ യജസ്വേത്യാഹ സോഽബ്രവീത്।
യദാ പശോഃ പുനർദന്താ ജായന്തേഽഥ പശുഃ ശുചിഃ ॥ **13** ॥ 280

പുനർജാതാ യജസ്വേതി സ പ്രത്യാഹാഥ സോഽബ്രവീത്।
സാന്നാഹികോ യദാ രാജൻ രാജൻയോഽഥ പശുഃ ശുചിഃ ॥ **14** ॥ 281

ഇതി പുത്രാനുരാഗേണ സ്നേഹയന്ത്രിതചേതസാ।
കാലം വഞ്ചയതാ തം തമുക്തോ ദേവസ്തമൈക്ഷത ॥ **15** ॥ 282

രോഹിതസ്തദഭിജ്ഞായ പിതുഃ കർമ ചികീർഷിതം।
പ്രാണപ്രേപ്സുർധനുഷ്പാണിരരണ്യം പ്രത്യപദ്യത ॥ **16** ॥ 283

പിതരം വരുണഗ്രസ്തം ശ്രുത്വാ ജാതമഹോദരം ।
രോഹിതോ ഗ്രാമമേയായ തമിന്ദ്രഃ പ്രത്യഷേധത ॥ **17** ॥ 284

ഭൂമേഃ പർയടനം പുണ്യം തീർഥക്ഷേത്രനിഷേവണൈഃ ।
രോഹിതായാദിശച്ഛക്രഃ സോഽപ്യരണ്യേഽവസത് സമാം ॥ **18** ॥ 285

ഏവം ദ്വിതീയേ തൃതീയേ ചതുർഥേ പഞ്ചമേ തഥാ ।
അഭ്യേത്യാഭ്യേത്യ സ്ഥവിരോ വിപ്രോ ഭൂത്വാഽഹ വൃത്രഹാ ॥ **19** ॥ 286

ഷഷ്ഠം സംവത്സരം തത്ര ചരിത്വാ രോഹിതഃ പുരീം ।
ഉപവ്രജന്നജീഗർതാദക്രീണാൻമധ്യമം സുതം ॥ **20** ॥ 287

ശുനഃശേപം പശും പിത്രേ പ്രദായ സമവന്ദത ।
തതഃ പുരുഷമേധേന ഹരിശ്ചന്ദ്രോ മഹായശാഃ ॥ **21** ॥ 288

മുക്തോദരോഽയജദ് ദേവാൻ
വരുണാദീൻ മഹത്കഥഃ ।
വിശ്വാമിത്രോഽഭവത് തസ്മിൻ
ഹോതാ ചാധ്വർയുരാത്മവാൻ ॥ **22** ॥ 289

ജമദഗ്നിരഭൂദ് ബ്രഹ്മാ വസിഷ്ഠോഽയാസ്യസാമഗഃ ।
തസ്മൈ തുഷ്ടോ ദദാവിന്ദ്രഃ ശാതകൗംഭമയം രഥം ॥ **23** ॥ 290

ശുനഃശേപസ്യ മാഹാത്മ്യമുപരിഷ്ടാത് പ്രചക്ഷ്യതേ ।
സത്യസാരാം ധൃതിം ദൃഷ്ട്വാ സഭാർയസ്യ ച ഭൂപതേഃ ॥ **24** ॥ 291

വിശ്വാമിത്രോ ഭൃശം പ്രീതോ ദദാവവിഹതാം ഗതിം ।
മനഃ പൃഥിവ്യാം താമദ്ഭിസ്തേജസാപോഽനിലേന തത് ॥ **25** ॥ 292

ഖേ വായും ധാരയംസ്തച്ച ഭൂതാദൗ തം മഹാത്മനി ।
തസ്മിഞ്ജ്ഞാനകലാം ധ്യാത്വാ തയാജ്ഞാനം വിനിർദഹൻ ॥ **26** ॥ 293

ഹിത്വാ താം സ്വേന ഭാവേന നിർവാണസുഖസംവിദാ ।
അനിർദേശ്യാപ്രതർക്യേണ തസ്ഥൗ വിധ്വസ്തബന്ധനഃ ॥ **27** ॥ 294

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ ഹരിശ്ചന്ദ്രോപാഖ്യാനം നാമ സപ്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ അഷ്ടമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

ഹരിതോ രോഹിതസുതശ്ചമ്പസ്തസ്മാദ് വിനിർമിതാ ।
ചമ്പാപുരീ സുദേവോഽതോ വിജയോ യസ്യ ചാത്മജഃ ॥ **1** ॥ 295

ഭരുകസ്തത്സുതസ്തസ്മാദ് വൃകസ്തസ്യാപി ബാഹുകഃ ।
സോഽരിഭിർഹൃതഭൂ രാജാ സഭാർയോ വനമാവിശത് ॥ **2** ॥ 296

വൃദ്ധം തം പഞ്ചതാം പ്രാപ്തം മഹിഷ്യനു മരിഷ്യതീ ।
ഔർവേണ ജാനതാഽഽത്മാനം പ്രജാവന്തം നിവാരിതാ ॥ **3** ॥ 297

ആജ്ഞായാസ്യൈ സപത്നീഭിർഗരോ ദത്തോഽന്ധസാ സഹ ।
സഹ തേനൈവ സഞ്ജാതഃ സഗരാഖ്യോ മഹായശാഃ ॥ **4** ॥ 298

സഗരശ്ചക്രവർത്യാസീത് സാഗരോ യത്സുതൈഃ കൃതഃ ।
യസ്താലജംഘാൻ യവനാംഛകാൻ ഹൈഹയബർബരാൻ ॥ **5** ॥ 299

നാവധീദ് ഗുരുവാക്യേന
ചക്രേ വികൃതവേഷിണഃ ।
മുണ്ഡാംഛ്മശ്രുധരാൻ കാംശ്ചിൻ -
മുക്തകേശാർധമുണ്ഡിതാൻ ॥ **6** ॥ 300

അനന്തർവാസസഃ കാംശ്ചിദബഹിർവാസസോഽപരാൻ ।
സോഽശ്വമേധൈരയജത സർവവേദസുരാത്മകം ॥ **7** ॥ 301

ഔർവോപദിഷ്ടയോഗേന ഹരിമാത്മാനമീശ്വരം ।
തസ്യോത്സൃഷ്ടം പശും യജ്ഞേ ജഹാരാശ്വം പുരന്ദരഃ ॥ **8** ॥ 302

സുമത്യാസ്തനയാ ദൃപ്താഃ പിതുരാദേശകാരിണഃ ।
ഹയമൻവേഷമാണാസ്തേ സമന്താന്ന്യഖനൻ മഹീം ॥ **9** ॥ 303

പ്രാഗുദീച്യാം ദിശി ഹയം ദദൃശുഃ കപിലാന്തികേ ।
ഏഷ വാജിഹരശ്ചൗര ആസ്തേ മീലിതലോചനഃ ॥ **10** ॥ 304

ഹൻയതാം ഹൻയതാം പാപ ഇതി ഷഷ്ടിസഹസ്രിണഃ ।
ഉദായുധാ അഭിയയുരുൻമിമേഷ തദാ മുനിഃ ॥ **11** ॥ 305

സ്വശരീരാഗ്നിനാ താവൻമഹേന്ദ്രഹൃതചേതസഃ ।
മഹദ്വ്യതിക്രമഹതാ ഭസ്മസാദഭവൻ ക്ഷണാത് ॥ **12** ॥ 306

ന സാധുവാദോ മുനികോപഭർജിതാ
നൃപേന്ദ്രപുത്രാ ഇതി സത്ത്വധാമനി ।
കഥം തമോ രോഷമയം വിഭാവ്യതേ
ജഗത്പവിത്രാത്മനി ഖേ രജോ ഭുവഃ ॥ **13** ॥ 307

യസ്യേരിതാ സാംഖ്യമയീ ദൃഢേഹ നൗ -
ർയയാ മുമുക്ഷുസ്തരതേ ദുരത്യയം ।
ഭവാർണവം മൃത്യുപഥം വിപശ്ചിതഃ
പരാത്മഭൂതസ്യ കഥം പൃഥങ്മതിഃ ॥ **14** ॥ 308

യോഽസമഞ്ജസ ഇത്യുക്തഃ സ കേശിൻയാ നൃപാത്മജഃ ।
തസ്യ പുത്രോഽംശുമാൻ നാമ പിതാമഹഹിതേ രതഃ ॥ **15** ॥ 309

അസമഞ്ജസ ആത്മാനം ദർശയന്നസമഞ്ജസം।
ജാതിസ്മരഃ പുരാ സംഗാദ് യോഗീ യോഗാദ് വിചാലിതഃ ॥ **16** ॥ 310

ആചരൻ ഗർഹിതം ലോകേ ജ്ഞാതീനാം കർമ വിപ്രിയം।
സരയ്വാം ക്രീഡതോ ബാലാൻ പ്രാസ്യദുദ്വേജയഞ്ജനം ॥ **17** ॥ 311

ഏവംവൃത്തഃ പരിത്യക്തഃ
പിത്രാ സ്നേഹമപോഹ്യ വൈ।
യോഗൈശ്വർയേണ ബാലാംസ്താൻ
ദർശയിത്വാ തതോ യയൗ ॥ **18** ॥ 312

അയോധ്യാവാസിനഃ സർവേ ബാലകാൻ പുനരാഗതാൻ।
ദൃഷ്ട്വാ വിസിസ്മിരേ രാജൻ രാജാ ചാപ്യൻവതപ്യത ॥ **19** ॥ 313

അംശുമാംശ്ചോദിതോ രാജ്ഞാ
തുരംഗാൻവേഷണേ യയൗ।
പിതൃവ്യഖാതാനുപഥം
ഭസ്മാന്തി ദദൃശേ ഹയം ॥ **20** ॥ 314

തത്രാസീനം മുനിം വീക്ഷ്യ കപിലാഖ്യമധോക്ഷജം।
അസ്തൗത് സമാഹിതമനാഃ പ്രാഞ്ജലിഃ പ്രണതോ മഹാൻ ॥ **21** ॥ 315

അംശുമാനുവാച
ന പശ്യതി ത്വാം പരമാത്മനോഽജനോ
ന ബുധ്യതേഽദ്യാപി സമാധിയുക്തിഭിഃ।
കുതോഽപരേ തസ്യ മനഃശരീരധീ -
വിസർഗസൃഷ്ടാ വയമപ്രകാശാഃ ॥ **22** ॥ 316

യേ ദേഹഭാജസ്ത്രിഗുണപ്രധാനാ
ഗുണാൻ വിപശ്യന്ത്യുത വാ തമശ്ച।

യൻമായയാ മോഹിതചേതസസ്തേ
വിദുഃ സ്വസംസ്ഥം ന ബഹിഃപ്രകാശാഃ ॥ **23** ॥ 317

തം ത്വാമഹം ജ്ഞാനഘനം സ്വഭാവ -
പ്രധ്വസ്തമായാഗുണഭേദമോഹൈഃ ।
സനന്ദനാദ്യൈർമുനിഭിർവിഭാവ്യം
കഥം ഹി മൂഢഃ പരിഭാവയാമി ॥ **24** ॥ 318

പ്രശാന്തമായാഗുണകർമലിംഗ -
മനാമരൂപം സദസദ്വിമുക്തം ।
ജ്ഞാനോപദേശായ ഗൃഹീതദേഹം
നമാമഹേ ത്വാം പുരുഷം പുരാണം ॥ **25** ॥ 319

ത്വൻമായാരചിതേ ലോകേ വസ്തുബുദ്ധ്യാ ഗൃഹാദിഷു ।
ഭ്രമന്തി കാമലോഭേർഷ്യാമോഹവിഭ്രാന്തചേതസഃ ॥ **26** ॥ 320

അദ്യ നഃ സർവഭൂതാത്മൻ കാമകർമേന്ദ്രിയാശയഃ ।
മോഹപാശോ ദൃഢശ്ഛിന്നോ ഭഗവംസ്തവ ദർശനാത് ॥ **27** ॥ 321

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്ഥംഗീതാനുഭാവസ്തം ഭഗവാൻ കപിലോ മുനിഃ ।
അംശുമന്തമുവാചേദമനുഗൃഹ്യ ധിയാ നൃപ ॥ **28** ॥ 322

ശ്രീഭഗവാനുവാച
അശ്വോഽയം നീയതാം വത്സ പിതാമഹപശുസ്തവ ।
ഇമേ ച പിതരോ ദഗ്ധാ ഗംഗാംഭോഽർഹന്തി നേതരത് ॥ **29** ॥ 323

തം പരിക്രമ്യ ശിരസാ പ്രസാദ്യ ഹയമാനയത് ।
സഗരസ്തേന പശുനാ ക്രതുശേഷം സമാപയത് ॥ **30** ॥ 324

രാജ്യമംശുമതി ൻയസ്യ നിഃസ്പൃഹോ മുക്തബന്ധനഃ।
ഔർവോപദിഷ്ടമാർഗേണ ലേഭേ ഗതിമനുത്തമാം ॥ **31** ॥ 325

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ സഗരോപാഖ്യാനേ അഷ്ടമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ നവമോऽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

അംശുമാംശ്ച തപസ്തേപേ ഗംഗാനയനകാമ്യയാ ।
കാലം മഹാന്തം നാശക്നോത് തതഃ കാലേന സംസ്ഥിതഃ ॥ **1** ॥ 326

ദിലീപസ്തത്സുതസ്തദ്വദശക്തഃ കാലമേയിവാൻ ।
ഭഗീരഥസ്തസ്യ പുത്രസ്തേപേ സ സുമഹത് തപഃ ॥ **2** ॥ 327

ദർശയാമാസ തം ദേവീ പ്രസന്നാ വരദാസ്മി തേ ।
ഇത്യുക്തഃ സ്വമഭിപ്രായം ശശംസാവനതോ നൃപഃ ॥ **3** ॥ 328

കോऽപി ധാരയിതാ വേഗം പതന്ത്യാ മേ മഹീതലേ ।
അൻയഥാ ഭൂതലം ഭിത്ത്വാ നൃപ യാസ്യേ രസാതലം ॥ **4** ॥ 329

കിം ചാഹം ന ഭുവം യാസ്യേ നരാ മയ്യാമൃജന്ത്യഘം ।
മൃജാമി തദഘം കുത്ര രാജംസ്തത്ര വിചിന്ത്യതാം ॥ **5** ॥ 330

ഭഗീരഥ ഉവാച

സാധവോ ൻയാസിനഃ ശാന്താ ബ്രഹ്മിഷ്ഠാ ലോകപാവനാഃ ।
ഹരന്ത്യഘം ത്വേംഗസംഗാത് തേഷ്വാസ്തേ ഹ്യഘഭിദ്ധരിഃ ॥ **6** ॥ 331

ധാരയിഷ്യതി തേ വേഗം രുദ്രസ്ത്വാത്മാ ശരീരിണാം ।
യസ്മിന്നോതമിദം പ്രോതം വിശ്വം ശാടീവ തന്തുഷു ॥ **7** ॥ 332

ഇത്യുക്ത്വാ സ നൃപോ ദേവം തപസാതോഷയച്ഛിവം।
കാലേനാൽപീയസാ രാജംസ്തസ്യേശഃ സമതുഷ്യത ॥ **8** ॥ 333

തഥേതി രാജ്ഞാഭിഹിതം സർവലോകഹിതഃ ശിവഃ।
ദധാരാവഹിതോ ഗംഗാം പാദപൂതജലാം ഹരേഃ ॥ **9** ॥ 334

ഭഗീരഥഃ സ രാജർഷിർനിൻയേ ഭുവനപാവനീം।
യത്ര സ്വപിതൃണാം ദേഹാ ഭസ്മീഭൂതാഃ സ്മ ശേരതേ ॥ **10** ॥ 335

രഥേന വായുവേഗേന പ്രയാന്തമനുധാവതീ।
ദേശാൻ പുനന്തീ നിർദഗ്ധാനാസിഞ്ചത് സഗരാത്മജാൻ ॥ **11** ॥ 336

യജ്ജലസ്പർശമാത്രേണ ബ്രഹ്മദണ്ഡഹതാ അപി।
സഗരാത്മജാ ദിവം ജഗ്മുഃ കേവലം ദേഹഭസ്മഭിഃ ॥ **12** ॥ 337

ഭസ്മീഭൂതാംഗസംഗേന സ്വർയാതാഃ സഗരാത്മജാഃ।
കിം പുനഃ ശ്രദ്ധയാ ദേവീം യേ സേവന്തേ ധൃതവ്രതാഃ ॥ **13** ॥ 338

ന ഹ്യേതത് പരമാശ്ചർയം സ്വർധുൻയാ യദിഹോദിതം।
അനന്തചരണാംഭോജപ്രസൂതായാ ഭവച്ഛിദഃ ॥ **14** ॥ 339

സന്നിവേശ്യ മനോ യസ്മിംഛ്-
രദ്ധയാ മുനയോऽമലാഃ।
ത്രൈഗുൺയം ദുസ്ത്യജം ഹിത്വാ
സദ്യോ യാതാസ്തദാത്മതാം ॥ **15** ॥ 340

ശ്രുതോ ഭഗീരഥാജ്ജജ്ഞേ തസ്യ നാഭോऽപരോऽഭവത്।
സിന്ധുദ്വീപസ്തതസ്തസ്മാദയുതായുസ്തതോऽഭവത് ॥ **16** ॥ 341

ഋതുപർണോ നലസഖോ യോऽശ്വവിദ്യാമയാന്നലാത്।
ദത്ത്വാക്ഷഹൃദയം ചാസ്മൈ സർവകാമസ്തു തത്സുതഃ ॥ **17** ॥ 342

തതഃ സുദാസസ്തത്പുത്രോ മദയന്തീപതിർനൃപ ।
ആഹുർമിത്രസഹം യം വൈ കൽമാഷാംഘ്രിമുത ക്വചിത് ।
വസിഷ്ഠശാപാദ് രക്ഷോഽഭൂദനപത്യഃ സ്വകർമണാ ॥ **18** ॥ 343

രാജോവാച
കിം നിമിത്തോ ഗുരോഃ ശാപഃ സൗദാസസ്യ മഹാത്മനഃ ।
ഏതദ് വേദിതുമിച്ഛാമഃ കഥ്യതാം ന രഹോ യദി ॥ **19** ॥ 344

ശ്രീശുക ഉവാച
സൗദാസോ മൃഗയാം കിഞ്ചിച്ചരൻ രക്ഷോ ജഘാന ഹ ।
മുമോച ഭ്രാതരം സോഽഥ ഗതഃ പ്രതിചികീർഷയാ ॥ **20** ॥ 345

സ ചിന്തയന്നഘം രാജ്ഞഃ സൂദരൂപധരോ ഗൃഹേ ।
ഗുരവേ ഭോക്തുകാമായ പക്ത്വാ നിൻയേ നരാമിഷം ॥ **21** ॥ 346

പരിവേക്ഷ്യമാണം ഭഗവാൻ വിലോക്യാഭക്ഷ്യമഞ്ജസാ ।
രാജാനമശപത് ക്രുദ്ധോ രക്ഷോ ഹ്യേവം ഭവിഷ്യസി ॥ **22** ॥ 347

രക്ഷഃകൃതം തദ് വിദിത്വാ ചക്രേ ദ്വാദശവാർഷികം ।
സോഽപ്യപോഽഞ്ജലിനാഽഽദായ ഗുരും ശപ്തും സമുദ്യതഃ ॥ **23** ॥ 348

വാരിതോ മദയന്ത്യാപോ രുശതീഃ പാദയോർജഹൗ ।
ദിശഃ ഖമവനീം സർവം പശ്യഞ്ജീവമയം നൃപഃ ॥ **24** ॥ 349

രാക്ഷസം ഭാവമാപന്നഃ പാദേ കൽമാഷതാം ഗതഃ ।
വ്യവായകാലേ ദദൃശേ വനൗകോദമ്പതീ ദ്വിജൗ ॥ **25** ॥ 350

ക്ഷുധാർതോ ജഗൃഹേ വിപ്രം തത്പത്ന്യാഹാകൃതാർഥവത് ।
ന ഭവാൻ രാക്ഷസഃ സാക്ഷാദിക്ഷ്വാകൂണാം മഹാരഥഃ ॥ **26** ॥ 351

മദയന്ത്യാഃ പതിർവീര നാധർമം കർതുമർഹസി ।
ദേഹി മേഽപത്യകാമായാ അകൃതാർഥം പതിം ദ്വിജം ॥ **27** ॥ 352

ദേഹോഽയം മാനുഷോ രാജൻ പുരുഷസ്യാഖിലാർഥദഃ ।
തസ്മാദസ്യ വധോ വീര സർവാർഥവധ ഉച്യതേ ॥ **28** ॥ 353

ഏഷ ഹി ബ്രാഹ്മണോ വിദ്വാംസ്തപഃശീലഗുണാൻവിതഃ ।
ആരിരാധയിഷുർബ്രഹ്മ മഹാപുരുഷസംജ്ഞിതം ।
സർവഭൂതാത്മഭാവേന ഭൂതേഷ്വന്തർഹിതം ഗുണൈഃ ॥ **29** ॥ 354

സോഽയം ബ്രഹ്മർഷിവർയസ്തേ രാജർഷിപ്രവരാദ് വിഭോ ।
കഥമർഹതി ധർമജ്ഞ വധം പിതുരിവാത്മജഃ ॥ **30** ॥ 355

തസ്യ സാധോരപാപസ്യ ഭ്രൂണസ്യ ബ്രഹ്മവാദിനഃ ।
കഥം വധം യഥാ ബഭ്രോർമന്യതേ സന്മതോ ഭവാൻ ॥ **31** ॥ 356

യദ്യയം ക്രിയതേ ഭക്ഷസ്തർഹി മാം ഖാദ പൂർവതഃ ।
ന ജീവിഷ്യേ വിനാ യേന ക്ഷണം ച മൃതകം യഥാ ॥ **32** ॥ 357

ഏവം കരുണഭാഷിണ്യാ വിലപന്ത്യാ അനാഥവത് ।
വ്യാഘ്രഃ പശുമിവാഖാദത് സൗദാസഃ ശാപമോഹിതഃ ॥ **33** ॥ 358

ബ്രാഹ്മണീ വീക്ഷ്യ ദിധിഷും പുരുഷാദേന ഭക്ഷിതം ।
ശോചന്ത്യാത്മാനമുർവീശമശപത് കുപിതാ സതീ ॥ **34** ॥ 359

യസ്മാൻമേ ഭക്ഷിതഃ പാപ കാമാർതായാഃ പതിസ്ത്വയാ ।
തവാപി മൃത്യുരാധാനാദകൃതപ്രജ്ഞ ദർശിതഃ ॥ **35** ॥ 360

ഏവം മിത്രസഹം ശപ്ത്വാ പതിലോകപരായണാ ।
തദസ്ഥീനി സമിദ്ധ്യോഗ്നൗ പ്രാസ്യ ഭർതുർഗതിം ഗതാ ॥ **36** ॥ 361

വിശാപോ ദ്വാദശാബ്ദാന്തേ മൈഥുനായ സമുദ്യതഃ।
വിജ്ഞായ ബ്രാഹ്മണീശാപം മഹിഷ്യാ സ നിവാരിതഃ ॥ **37** ॥ 362

തത ഊർധ്വം സ തത്യാജ സ്ത്രീസുഖം കർമണാപ്രജാഃ।
വസിഷ്ഠസ്തദനുജ്ഞാതോ മദയന്ത്യാം പ്രജാമധാത് ॥ **38** ॥ 363

സാ വൈ സപ്ത സമാ ഗർഭമബിഭ്രന്ന വ്യജായത।
ജഘ്നേഽശ്മനോദരം തസ്യാഃ സോഽശ്മകസ്തേന കഥ്യതേ ॥ **39** ॥ 364

അശ്മകാൻമൂലകോ ജജ്ഞേ യഃ സ്ത്രീഭിഃ പരിരക്ഷിതഃ।
നാരീകവച ഇത്യുക്തോ നിഃക്ഷത്രേ മൂലകോഽഭവത് ॥ **40** ॥ 365

തതോ ദശരഥസ്തസ്മാത് പുത്ര ഐഡവിഡസ്തതഃ।
രാജാ വിശ്വസഹോ യസ്യ ഖട്വാംഗശ്ചക്രവർത്യഭൂത് ॥ **41** ॥ 366

യോ ദേവൈരർഥിതോ ദൈത്യാനവധീദ് യുധി ദുർജയഃ।
മുഹൂർതമായുർജ്ഞാത്വൈത്യ സ്വപുരം സന്ദധേ മനഃ ॥ **42** ॥ 367

ന മേ ബ്രഹ്മകുലാത് പ്രാണാഃ കുലദൈവാന്ന ചാത്മജാഃ।
ന ശ്രിയോ ന മഹീ രാജ്യം ന ദാരാശ്ചാതിവൽലഭാഃ ॥ **43** ॥ 368

ന ബാൽയേഽപി മതിർമഹ്യമധർമേ രമതേ ക്വചിത്।
നാപശ്യമുത്തമശ്ലോകാദൻയത് കിഞ്ചന വസ്ത്വഹം ॥ **44** ॥ 369

ദേവൈഃ കാമവരോ ദത്തോ മഹ്യം ത്രിഭുവനേശ്വരൈഃ।
ന വൃണേ തമഹം കാമം ഭൂതഭാവനഭാവനഃ ॥ **45** ॥ 370

യേ വിക്ഷിപ്തേന്ദ്രിയധിയോ ദേവാസ്തേ സ്വഹൃദി സ്ഥിതം।
ന വിന്ദന്തി പ്രിയം ശശ്വദാത്മാനം കിമുതാപരേ ॥ **46** ॥ 371

അഥേശമായാരചിതേഷു സംഗം
ഗുണേഷു ഗന്ധർവപുരോപമേഷു।

രൂഢം പ്രകൃത്യാऽऽത്മനി വിശ്വകർതു -
ർഭാവേന ഹിത്വാ തമഹം പ്രപദ്യേ ॥ **47** ॥ 372

ഇതി വ്യവസിതോ ബുദ്ധ്യാ നാരായണഗൃഹീതയാ ।
ഹിത്വാൻയഭാവമജ്ഞാനം തതഃ സ്വം ഭാവമാശ്രിതഃ ॥ **48** ॥ 373

യത് തദ് ബ്രഹ്മ പരം സൂക്ഷ്മമശൂൻയം ശൂൻയകൽപിതം ।
ഭഗവാൻ വാസുദേവേതി യം ഗൃണന്തി ഹി സാത്വതാഃ ॥ **49** ॥ 374

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ സൂർയവംശാനുവർണനേ നവമോऽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ദശമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

ഖട്വാംഗാദ് ദീർഘബാഹുശ്ച രഘുസ്തസ്മാത് പൃഥുശ്രവാഃ।
അജസ്തതോ മഹാരാജസ്തസ്മാദ് ദശരഥോഽഭവത് ॥ **1** ॥ 375

തസ്യാപി ഭഗവാനേഷ സാക്ഷാദ് ബ്രഹ്മമയോ ഹരിഃ।
അംശാംശേന ചതുർധാഗാത് പുത്രത്വം പ്രാർഥിതഃ സുരൈഃ।
രാമലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നാ ഇതി സംജ്ഞയാ ॥ **2** ॥ 376

തസ്യാനുചരിതം രാജന്നൃഷിഭിസ്തത്ത്വദർശിഭിഃ।
ശ്രുതം ഹി വർണിതം ഭൂരി ത്വയാ സീതാപതേർമുഹുഃ ॥ **3** ॥ 377

ഗുർവർഥേ ത്യക്തരാജ്യോ വ്യചരദനുവനം
പദ്മപദ്ഭ്യാം പ്രിയായാഃ
പാണിസ്പർശാക്ഷമാഭ്യാം മൃജിതപഥരുജോ
യോ ഹരീന്ദ്രാനുജാഭ്യാം।
വൈരൂപ്യാച്ഛൂർപണഖ്യാഃ പ്രിയവിരഹരുഷാ -
ഽഽരോപിതഭ്രൂവിജൃംഭ -
ത്രസ്താബ്ധിർബദ്ധസേതുഃ ഖലദവദഹനഃ
കോസലേന്ദ്രോഽവതാന്നഃ ॥ **4** ॥ 378

വിശ്വാമിത്രാധ്വരേ യേന മാരീചാദ്യാ നിശാചരാഃ।
പശ്യതോ ലക്ഷ്മണസ്യൈവ ഹതാ നൈരൃതപുംഗവാഃ ॥ **5** ॥ 379

യോ ലോകവീരസമിതൗ ധനുരൈശമുഗ്രം
സീതാസ്വയംവരഗൃഹേ ത്രിശതോപനീതം।
ആദായ ബാലഗജലീല ഇവേക്ഷുയഷ്ടിം
സജ്ജീകൃതം നൃപ വികൃഷ്യ ബഭഞ്ജ മധ്യേ ॥ **6** ॥ 380

ജിത്വാനുരൂപഗുണശീലവയോഽംഗരൂപാം
സീതാഭിധാം ശ്രിയമുരസ്യഭിലബ്ധമാനാം।
മാർഗേ വ്രജൻ ഭൃഗുപതേർവ്യനയത് പ്രരൂഢം
ദർപം മഹീമകൃത യസ്ത്രിരരാജബീജാം ॥ **7** ॥ 381

യഃ സത്യപാശപരിവീതപിതുർനിദേശം
സ്ത്രൈണസ്യ ചാപി ശിരസാ ജഗൃഹേ സഭാർയഃ।
രാജ്യം ശ്രിയം പ്രണയിനഃ സുഹൃദോ നിവാസം
ത്യക്ത്വാ യയൗ വനമസൂനിവ മുക്തസംഗഃ ॥ **8** ॥ 382

രക്ഷഃസ്വസുർവ്യകൃത രൂപമശുദ്ധബുദ്ധേ -
സ്തസ്യാഃ ഖരത്രിശിരദൂഷണമുഖ്യബന്ധൂൻ।
ജഘ്നേ ചതുർദശസഹസ്രമപാരണീയ -
കോദണ്ഡപാണിരടമാന ഉവാസ കൃച്ഛ്രം ॥ **9** ॥ 383

സീതാകഥാശ്രവണദീപിതഹൃച്ഛയേന
സൃഷ്ടം വിലോക്യ നൃപതേ ദശകന്ധരേണ।
ജഘ്നേഽദ്ഭുതൈണവപുഷാഽഽശ്രമതോഽപകൃഷ്ടോ
മാരീചമാശു വിശിഖേന യഥാ കമുഗ്രഃ ॥ **10** ॥ 384

രക്ഷോഽധമേന വൃകവദ് വിപിനേഽസമക്ഷം
വൈദേഹരാജദുഹിതർയപയാപിതായാം।

ഭ്രാത്രാ വനേ കൃപണവത് പ്രിയയാ വിയുക്തഃ
സ്ത്രീസംഗിനാം ഗതിമിതി പ്രഥയംശ്ചചാര ॥ **11** ॥ 385

ദഗ്ധ്വാഽഽത്മകൃത്യഹതകൃത്യമഹൻ കബന്ധം
സഖ്യം വിധായ കപിഭിർദയിതാഗതിം തൈഃ।
ബുദ്ധ്വാഥ ബാലിനി ഹതേ പ്ലവഗേന്ദ്രസൈന്യൈ -
ർവേലാമഗാത് സ മനുജോഽജഭവാർചിതാംഘ്രിഃ ॥ **12** ॥ 386

യദ്രോഷവിഭ്രമവിവൃത്തകടാക്ഷപാത -
സംഭ്രാന്തനക്രമകരോ ഭയഗീർണഘോഷഃ।
സിന്ധുഃ ശിരസ്യർഹണം പരിഗൃഹ്യ രൂപീ
പാദാരവിന്ദമുപഗമ്യ ബഭാഷ ഏതത് ॥ **13** ॥ 387

ന ത്വാം വയം ജഡധിയോ നു വിദാമ ഭൂമൻ
കൂടസ്ഥമാദിപുരുഷം ജഗതാമധീശം।
യത്സത്ത്വതഃ സുരഗണാ രജസഃ പ്രജേശാ
മൻയോശ്ച ഭൂതപതയഃ സ ഭവാൻ ഗുണേശഃ ॥ **14** ॥ 388

കാമം പ്രയാഹി ജഹി വിശ്രവസോഽവമേഹം
ത്രൈലോക്യരാവണമവാപ്നുഹി വീര പത്നീം।
ബധ്നീഹി സേതുമിഹ തേ യശസോ വിതത്യൈ
ഗായന്തി ദിഗ്വിജയിനോ യമുപേത്യ ഭൂപാഃ ॥ **15** ॥ 389

ബദ്ധ്വോദധൗ രഘുപതിർവിവിധാദ്രികൂടൈഃ
സേതും കപീന്ദ്രകരകമ്പിതഭൂരുഹാംഘ്രൈഃ।
സുഗ്രീവനീലഹനുമത്പ്രമുഖൈരനീകൈ -
ർലങ്കാം വിഭീഷണദൃശാഽഽവിശദഗ്രദഗ്ധാം ॥ **16** ॥ 390

സാ വാനരേന്ദ്രബലരുദ്ധവിഹാരകോഷ്ഠ -
ശ്രീദ്വാരഗോപുരസദോവലഭീവിടങ്കാ।

നിർഭജ്യമാനധിഷണധ്വജഹേമകുംഭ -
ശൃംഗാടകാ ഗജകുലൈർഹ്രദിനീവ ഘൂർണാ ॥ **17** ॥ 391

രക്ഷഃപതിസ്തദവലോക്യ നികുംഭകുംഭ -
ധൂമ്രാക്ഷദുർമുഖസുരാന്തനരാന്തകാദീൻ ।
പുത്രം പ്രഹസ്തമതികായവികമ്പനാദീൻ
സർവാനുഗാൻ സമഹിനോദഥ കുംഭകർണം ॥ **18** ॥ 392

താം യാതുധാനപൃതനാമസിശൂലചാപ -
പ്രാസർഷ്ടിശക്തിശരതോമരഖഡ്ഗദുർഗാം ।
സുഗ്രീവലക്ഷ്മണമരുത്സുതഗന്ധമാദ -
നീലാംഗദർക്ഷപനസാദിഭിരൻവിതോऽഗാത് ॥ **19** ॥ 393

ത്യേനീകപാ രഘുപതേരഭിപത്യ സർവേ
ദ്വന്ദ്വം വരൂഥമിഭപത്തിരഥാശ്വയോധൈഃ ।
ജഘ്നുർദ്രുമൈർഗിരിഗദേഷുഭിരംഗദാദ്യാഃ
സീതാഭിമർശഹതമംഗലരാവണേശാൻ ॥ **20** ॥ 394

രക്ഷഃപതിഃ സ്വബലനഷ്ടിമവേക്ഷ്യ രുഷ്ട
ആരുഹ്യ യാനകമഥാഭിസസാര രാമം ।
സ്വഃസ്യന്ദനേ ദ്യുമതി മാതലിനോപനീതേ
വിഭ്രാജമാനമഹനന്നിശിതൈഃ ക്ഷുരപ്രൈഃ ॥ **21** ॥ 395

രാമസ്തമാഹ പുരുഷാദപുരീഷ യന്നഃ
കാന്താസമക്ഷമസതാപഹൃതാ ശ്വവത് തേ ।
ത്യക്തത്രപസ്യ ഫലമദ്യ ജുഗുപ്സിതസ്യ
യച്ഛാമി കാല ഇവ കർതുരലംഘ്യവീർയഃ ॥ **22** ॥ 396

ഏവം ക്ഷിപൻ ധനുഷി സന്ധിതമുത്സസർജ
ബാണം സ വജ്രമിവ തദ്ധൃദയം ബിഭേദ ।

സോഽസൃഗ് വമൻ ദശമുഖൈർന്യപതദ് വിമാനാ -
ദ്ധാഹേതി ജൽപതി ജനേ സുകൃതീവ രിക്തഃ ॥ **23** ॥ 397

തതോ നിഷ്ക്രമ്യ ലങ്കായാ യാതുധാൻയഃ സഹസ്രശഃ ।
മന്ദോദർയാ സമം തസ്മിൻ പ്രരുദത്യ ഉപാദ്രവൻ ॥ **24** ॥ 398

സ്വാൻ സ്വാൻ ബന്ധൂൻ പരിഷ്വജ്യ
ലക്ഷ്മണേഷുഭിരർദിതാൻ ।
രുരുദുഃ സുസ്വരം ദീനാ
ഘ്നന്ത്യ ആത്മാനമാത്മനാ ॥ **25** ॥ 399

ഹാ ഹതാഃ സ്മ വയം നാഥ ലോകരാവണ രാവണ ।
കം യായാച്ഛരണം ലങ്കാ ത്വദ്വിഹീനാ പരാർദിതാ ॥ **26** ॥ 400

നൈവം വേദ മഹാഭാഗ ഭവാൻ കാമവശം ഗതഃ ।
തേജോഽനുഭാവം സീതായാ യേന നീതോ ദശാമിമാം ॥ **27** ॥ 401

കൃതൈഷാ വിധവാ ലങ്കാ വയം ച കുലനന്ദന ।
ദേഹഃ കൃതോഽന്നം ഗൃധ്രാണാമാത്മാ നരകഹേതവേ ॥ **28** ॥ 402

ശ്രീശുക ഉവാച
സ്വാനാം വിഭീഷണശ്ചക്രേ കോസലേന്ദ്രാനുമോദിതഃ ।
പിതൃമേധവിധാനേന യദുക്തം സാമ്പരായികം ॥ **29** ॥ 403

തതോ ദദർശ ഭഗവാനശോകവനികാശ്രമേ ।
ക്ഷാമാം സ്വവിരഹവ്യാധിം ശിംശപാമൂലമാസ്ഥിതാം ॥ **30** ॥ 404

രാമഃ പ്രിയതമാം ഭാർയാം ദീനാം വീക്ഷ്യാൻവകമ്പത ।
ആത്മസന്ദർശനാഹ്ലാദവികസൻമുഖപങ്കജാം ॥ **31** ॥ 405

ആരോപ്യാരുരുഹേ യാനം ഭ്രാതൃഭ്യാം ഹനുമദ്യുതഃ।
വിഭീഷണായ ഭഗവാൻ ദത്ത്വാ രക്ഷോഗണേശതാം ॥ **32** ॥ 406

ലങ്കാമായുശ്ച കൽപാന്തം യയൗ ചീർണവ്രതഃ പുരീം।
അവകീർയമാണഃ കുസുമൈർലോകപാലാർപിതൈഃ പഥി ॥ **33** ॥ 407

ഉപഗീയമാനചരിതഃ ശതധൃത്യാദിഭിർമുദാ।
ഗോമൂത്രയാവകം ശ്രുത്വാ ഭ്രാതരം വൽകലാംബരം ॥ **34** ॥ 408

മഹാകാരുണികോഽതപ്യജ്ജടിലം സ്ഥണ്ഡിലേശയം।
ഭരതഃ പ്രാപ്തമാകർണ്യ പൗരാമാത്യപുരോഹിതൈഃ ॥ **35** ॥ 409

പാദുകേ ശിരസി ൻയസ്യ രാമം പ്രത്യുദ്യതോഽഗ്രജം।
നന്ദിഗ്രാമാത് സ്വശിബിരാദ് ഗീതവാദിത്രനിഃസ്വനൈഃ ॥ **36** ॥ 410

ബ്രഹ്മഘോഷേണ ച മുഹുഃ പഠദ്ഭിർബ്രഹ്മവാദിഭിഃ।
സ്വർണകക്ഷപതാകാഭിർഹൈമൈശ്ചിത്രധ്വജൈ രഥൈഃ ॥ **37** ॥ 411

സദശ്വൈ രുക്മസന്നാഹൈർഭടൈഃ പുരടവർമഭിഃ।
ശ്രേണീഭിർവാരമുഖ്യാഭിർഭൃത്യൈശ്ചൈവ പദാനുഗൈഃ ॥ **38** ॥ 412

പാരമേഷ്ഠ്യാൻയുപാദായ പൺയാൻയുച്ചാവചാനി ച।
പാദയോർന്യപതത് പ്രേമ്ണാ പ്രക്ലിന്നഹൃദയേക്ഷണഃ ॥ **39** ॥ 413

പാദുകേ ൻയസ്യ പുരതഃ
പ്രാഞ്ജലിർബാഷ്പലോചനഃ।
തമാശ്ലിഷ്യ ചിരം ദോർഭ്യാം
സ്നാപയൻ നേത്രജൈർജലൈഃ ॥ **40** ॥ 414

രാമോ ലക്ഷ്മണസീതാഭ്യാം വിപ്രേഭ്യോ യേഽർഹസത്തമാഃ।
തേഭ്യഃ സ്വയം നമശ്ചക്രേ പ്രജാഭിശ്ച നമസ്കൃതഃ ॥ **41** ॥ 415

ധുൻവന്ത ഉത്തരാസംഗാൻ പതിം വീക്ഷ്യ ചിരാഗതം।
ഉത്തരാഃ കോസലാ മാൽയൈഃ കിരന്തോ നന്യതുർമുദാ ॥ **42** ॥ 416

പാദുകേ ഭരതോഽഗൃഹ്ണാച്ചാമരവ്യജനോത്തമേ।
വിഭീഷണഃ സസുഗ്രീവഃ ശ്വേതച്ഛത്രം മരുത്സുതഃ ॥ **43** ॥ 417

ധനുർനിഷംഗാംഛത്രുഘ്നഃ സീതാ തീർഥകമണ്ഡലും।
അബിഭ്രദംഗദഃ ഖഡ്ഗം ഹൈമം ചർമർക്ഷരാൺ നൃപ ॥ **44** ॥ 418

പുഷ്പകസ്ഥോഽൻവിതഃ സ്ത്രീഭിഃ സ്തൂയമാനശ്ച വന്ദിഭിഃ।
വിരേജേ ഭഗവാൻ രാജൻ ഗ്രഹൈശ്ചന്ദ്ര ഇവോദിതഃ ॥ **45** ॥ 419

ഭ്രാതൃഭിർനന്ദിതഃ സോഽപി സോത്സവാം പ്രാവിശത് പുരീം।
പ്രവിശ്യ രാജഭവനം ഗുരുപത്നീഃ സ്വമാതരം ॥ **46** ॥ 420

ഗുരൂൻ വയസ്യാവരജാൻ പൂജിതഃ പ്രത്യപൂജയത്।
വൈദേഹീ ലക്ഷ്മണശ്ചൈവ യഥാവത് സമുപേയതുഃ ॥ **47** ॥ 421

പുത്രാൻ സ്വമാതരസ്താസ്തു
പ്രാണാംസ്തൻവ ഇവോത്ഥിതാഃ।
ആരോപ്യാങ്കേഽഭിഷിഞ്ചന്ത്യോ
ബാഷ്പൗഘൈർവിജഹുഃ ശുചഃ ॥ **48** ॥ 422

ജടാ നിർമുച്യ വിധിവത് കുലവൃദ്ധൈഃ സമം ഗുരുഃ।
അഭ്യഷിഞ്ചദ് യഥൈവേന്ദ്രം ചതുഃസിന്ധുജലാദിഭിഃ ॥ **49** ॥ 423

ഏവം കൃതശിരഃസ്നാനഃ സുവാസാഃ സ്രഗ്വ്യലങ്കൃതഃ।
സ്വലങ്കൃതൈഃ സുവാസോഭിർഭ്രാതൃഭിർഭാർയയാ ബഭൗ ॥ **50** ॥ 424

അഗ്രഹീദാസനം ഭ്രാത്രാ പ്രണിപത്യ പ്രസാദിതഃ।
പ്രജാഃ സ്വധർമനിരതാ വർണാശ്രമഗുണാൻവിതാഃ।
ജുഗോപ പിതൃവദ് രാമോ മേനിരേ പിതരം ച തം ॥ **51** ॥ 425

ത്രേതായാം വർതമാനായാം കാലഃ കൃതസമോऽഭവത്।
രാമേ രാജനി ധർമജ്ഞേ സർവഭൂതസുഖാവഹേ ॥ **52** ॥ 426

വനാനി നദ്യോ ഗിരയോ വർഷാണി ദ്വീപസിന്ധവഃ।
സർവേ കാമദുഘാ ആസൻ പ്രജാനാം ഭരതർഷഭ ॥ **53** ॥ 427

നാധിവ്യാധിജരാഗ്ലാനിദുഃഖശോകഭയക്ലമാഃ।
മൃത്യുശ്ചാനിച്ഛതാം നാസീദ് രാമേ രാജൻയധോക്ഷജേ ॥ **54** ॥ 428

ഏകപത്നീവ്രതധരോ രാജർഷിചരിതഃ ശുചിഃ।
സ്വധർമം ഗൃഹമേധീയം ശിക്ഷയൻ സ്വയമാചരത് ॥ **55** ॥ 429

പ്രേമ്ണാനുവൃത്ത്യാ ശീലേന പ്രശ്രയാവനതാ സതീ।
ധിയാ ഹ്രിയാ ച ഭാവജ്ഞാ ഭർതുഃ സീതാഹരൻമനഃ ॥ **56** ॥ 430

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ രാമചരിതേ ദശമോऽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ഏകാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഭഗവാനാത്മനാഽഽത്മാനം രാമ ഉത്തമകൽപകൈഃ।
സർവദേവമയം ദേവമീജ ആചാർയവാൻ മഖൈഃ ॥ **1** ॥ 431

ഹോത്രേഽദദാദ് ദിശം പ്രാചീം ബ്രഹ്മണേ ദക്ഷിണാം പ്രഭുഃ।
അധ്വർയവേ പ്രതീചീം ച ഉദീചീം സാമഗായ സഃ ॥ **2** ॥ 432

ആചാർയായ ദദൗ ശേഷാം യാവതീ ഭൂസ്തദന്തരാ।
മൻയമാന ഇദം കൃത്സ്നം ബ്രാഹ്മണോഽർഹതി നിഃസ്പൃഹഃ ॥ **3** ॥ 433

ഇത്യയം തദലങ്കാരവാസോഭ്യാമവശേഷിതഃ।
തഥാ രാജ്ഞ്യപി വൈദേഹീ സൗമംഗൽയാവശേഷിതാ ॥ **4** ॥ 434

തേ തു ബ്രഹ്മൺയദേവസ്യ
    വാത്സൽയം വീക്ഷ്യ സംസ്തുതം।
പ്രീതാഃ ക്ലിന്നധിയസ്തസ്മൈ
    പ്രത്യർപ്യേദം ബഭാഷിരേ ॥ **5** ॥ 435

അപ്രത്തം നസ്ത്വയാ കിം നു ഭഗവൻ ഭുവനേശ്വര।
യന്നോഽന്തർഹൃദയം വിശ്യ തമോ ഹംസി സ്വരോചിഷാ ॥ **6** ॥ 436

നമോ ബ്രഹ്മണ്യദേവായ രാമായാകുംഠമേധസേ।
ഉത്തമശ്ലോകധുര്യായ ന്യസ്തദണ്ഡാർപിതാംഘ്രയേ ॥ **7** ॥ 437

കദാചിൽലോകജിജ്ഞാസുർഗൂഢോ രാത്ര്യാമലക്ഷിതഃ।
ചരൻ വാചോഽശൃണോദ് രാമോ ഭാർയാമുദ്ദിശ്യ കസ്യചിത് ॥ **8** ॥ 438

നാഹം ബിഭർമി ത്വാം ദുഷ്ടാമസതീം പരവേശ്മഗാം।
സ്ത്രീലോഭീ ബിഭൃയാത് സീതാം രാമോ നാഹം ഭജേ പുനഃ ॥ **9** ॥ 439

ഇതി ലോകാദ് ബഹുമുഖാദ് ദുരാരാധ്യാദസംവിദഃ।
പത്യാ ഭീതേന സാ ത്യക്താ പ്രാപ്താ പ്രാചേതസാശ്രമം ॥ **10** ॥ 440

അന്തർവത്ന്യാഗതേ കാലേ യമൗ സാ സുഷുവേ സുതൗ।
കുശോ ലവ ഇതി ഖ്യാതൗ തയോശ്ചക്രേ ക്രിയാ മുനിഃ ॥ **11** ॥ 441

അംഗദശ്ചിത്രകേതുശ്ച ലക്ഷ്മണസ്യാത്മജൗ സ്മൃതൗ।
തക്ഷഃ പുഷ്കല ഇത്യാസ്താം ഭരതസ്യ മഹീപതേ ॥ **12** ॥ 442

സുബാഹുഃ ശ്രുതസേനശ്ച ശത്രുഘ്നസ്യ ബഭൂവതുഃ।
ഗന്ധർവാൻ കോടിശോ ജഘ്നേ ഭരതോ വിജയേ ദിശാം ॥ **13** ॥ 443

തദീയം ധനമാനീയ സർവം രാജ്ഞേ ന്യവേദയത്।
ശത്രുഘ്നശ്ച മധോഃ പുത്രം ലവണം നാമ രാക്ഷസം।
ഹത്വാ മധുവനേ ചക്രേ മഥുരാം നാമ വൈ പുരീം ॥ **14** ॥ 444

മുനൗ നിക്ഷിപ്യ തനയൗ സീതാ ഭർത്രാ വിവാസിതാ।
ധ്യായന്തീ രാമചരണൗ വിവരം പ്രവിവേശ ഹ ॥ **15** ॥ 445

തച്ഛ്രുത്വാ ഭഗവാൻ രാമോ
രുന്ധന്നപി ധിയാ ശുചഃ।

സ്മരംസ്തസ്യാ ഗുണാംസ്താംസ്താൻ -
നാശക്നോദ് രോദ്ധുമീശ്വരഃ ॥ **16** ॥ 446

സ്ത്രീപുമ്പ്രസംഗ ഏതാദൃക്സർവത്ര ത്രാസമാവഹഃ ।
അപീശ്വരാണാം കിമുത ഗ്രാമ്യസ്യ ഗൃഹചേതസഃ ॥ **17** ॥ 447

തത ഊർധ്വം ബ്രഹ്മചർയം ധാരയന്നജുഹോത് പ്രഭുഃ ।
ത്രയോദശാബ്ദസാഹസ്രമഗ്നിഹോത്രമഖണ്ഡിതം ॥ **18** ॥ 448

സ്മരതാം ഹൃദി വിൻയസ്യ വിദ്ധം ദണ്ഡകകണ്ടകൈഃ ।
സ്വപാദപൽലവം രാമ ആത്മജ്യോതിരഗാത് തതഃ ॥ **19** ॥ 449

നേദം യശോ രഘുപതേഃ സുരയാച്ഞയാഽത്ത -
ലീലാതനോരധികസാമ്യവിമുക്തധാമ്നഃ ।
രക്ഷോവധോ ജലധിബന്ധനമസ്ത്രപൂഗൈഃ
കിം തസ്യ ശത്രുഹനനേ കപയഃ സഹായാഃ ॥ **20** ॥ 450

യസ്യാമലം നൃപസദസ്സു യശോഽധുനാപി
ഗായന്ത്യഘഘ്നമൃഷയോ ദിഗിഭേന്ദ്രപട്ടം ।
തം നാകപാലവസുപാലകിരീടജുഷ്ട -
പാദാംബുജം രഘുപതിം ശരണം പ്രപദ്യേ ॥ **21** ॥ 451

സ യൈഃ സ്പൃഷ്ടോഽഭിദൃഷ്ടോ വാ
സംവിഷ്ടോഽനുഗതോഽപി വാ ।
കോസലാസ്തേ യയുഃ സ്ഥാനം
യത്ര ഗച്ഛന്തി യോഗിനഃ ॥ **22** ॥ 452

പുരുഷോ രാമചരിതം ശ്രവണൈരുപധാരയൻ ।
ആനൃശംസ്യപരോ രാജൻ കർമബന്ധൈർവിമുച്യതേ ॥ **23** ॥ 453

രാജോവാച

കഥം സ ഭഗവാൻ രാമോ ഭ്രാതൄൻ വാ സ്വയമാത്മനഃ।
തസ്മിൻ വാ ത്വേഽൻവവർതന്ത പ്രജാഃ പൗരാശ്ച ഈശ്വരേ ॥ **24** ॥ 454

ശ്രീശുക ഉവാച

അഥാദിശദ് ദിഗ്വിജയേ ഭ്രാതൃംസ്ത്രിഭുവനേശ്വരഃ।
ആത്മാനം ദർശയൻ സ്വാനാം പുരീമൈക്ഷത സാനുഗഃ ॥ **25** ॥ 455

ആസിക്തമാർഗാം ഗന്ധോദൈഃ കരിണാം മദശീകരൈഃ।
സ്വാമിനം പ്രാപ്തമാലോക്യ മത്താം വാ സുതരാമിവ ॥ **26** ॥ 456

പ്രാസാദഗോപുരസഭാചൈത്യദേവഗൃഹാദിഷു।
വിൻയസ്തഹേമകലശൈഃ പതാകാഭിശ്ച മണ്ഡിതാം ॥ **27** ॥ 457

പൂഗൈഃ സവൃന്തൈ രംഭാഭിഃ പട്ടികാഭിഃ സുവാസസാം।
ആദർശൈരംശുകൈഃ സ്രഗ്ഭിഃ കൃതകൗതുകതോരണാം ॥ **28** ॥ 458

തമുപേയുസ്തത്ര തത്ര പൗരാ അർഹണപാണയഃ।
ആശിഷോ യുയുജുർദേവ പാഹീമാം പ്രാക് ത്വയോദ്ധൃതാം ॥ **29** ॥ 459

തതഃ പ്രജാ വീക്ഷ്യ പതിം ചിരാഗതം
ദിദൃക്ഷയോത്സൃഷ്ടഗൃഹാഃ സ്ത്രിയോ നരാഃ।
ആരുഹ്യ ഹർമ്യാൺയരവിന്ദലോചന -
മതൃപ്തനേത്രാഃ കുസുമൈരവാകിരൻ ॥ **30** ॥ 460

അഥ പ്രവിഷ്ടഃ സ്വഗൃഹം ജുഷ്ടം സ്വൈഃ പൂർവരാജഭിഃ।
അനന്താഖിലകോശാഢ്യമനർഘ്യോരുപരിച്ഛദം ॥ **31** ॥ 461

വിദ്രുമോദുംബരദ്വാരൈർവൈദൂർയസ്തംഭപങ്ക്തിഭിഃ।
സ്ഥലൈർമാരകതൈഃ സ്വച്ഛൈർഭാതസ്ഫടികഭിത്തിഭിഃ ॥ **32** ॥ 462

ചിത്രസ്രഗ്ഭിഃ പട്ടികാഭിർവാസോമണിഗണാംശുകൈഃ।
മുക്താഫലൈശ്ചിദുൽലാസൈഃ കാന്തകാമോപപത്തിഭിഃ ॥ **33** ॥ 463

ധൂപദീപൈഃ സുരഭിഭിർമണ്ഡിതം പുഷ്പമണ്ഡനൈഃ।
സ്ത്രീപുംഭിഃ സുരസങ്കാശൈർജുഷ്ടം ഭൂഷണഭൂഷണൈഃ ॥ **34** ॥ 464

തസ്മിൻ സ ഭഗവാൻ രാമഃ സ്നിഗ്ധയാ പ്രിയയേഷ്ടയാ।
രേമേ സ്വാരാമധീരാണാമൃഷഭഃ സീതയാ കില ॥ **35** ॥ 465

ബുഭുജേ ച യഥാകാലം കാമാൻ ധർമമപീഡയൻ।
വർഷപൂഗാൻ ബഹൂൻ നൃണാമഭിധ്യാതാംഘ്രിപൽലവഃ ॥ **36** ॥ 466

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ ശ്രീരാമോപാഖ്യാനേ ഏകാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ദ്വാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
കുശസ്യ ചാതിഥിസ്തസ്മാന്നിഷധസ്തത്സുതോ നഭഃ।
പുണ്ഡരീകോഽഥ തത്പുത്രഃ ക്ഷേമധൻവാഭവത്തതഃ ॥ **1** ॥ 467

ദേവാനീകസ്തതോഽനീഹഃ പാരിയാത്രോഽഥ തത്സുതഃ।
തതോ ബലസ്ഥലസ്തസ്മാദ് വജ്രനാഭോഽർകസംഭവഃ ॥ **2** ॥ 468

ഖഗണസ്തത്സുതസ്തസ്മാദ്
വിധൃതിശ്ചാഭവത് സുതഃ।
തതോ ഹിരൺയനാഭോഽഭൂദ്
യോഗാചാർയസ്തു ജൈമിനേഃ ॥ **3** ॥ 469

ശിഷ്യഃ കൗസൽയ ആധ്യാത്മം
യാജ്ഞവൽക്യോഽധ്യഗാദ് യതഃ।
യോഗം മഹോദയമൃഷിർ -
ഹൃദയഗ്രന്ഥിഭേദകം ॥ **4** ॥ 470

പുഷ്യോ ഹിരൺയനാഭസ്യ ധ്രുവസന്ധിസ്തതോഽഭവത്।
സുദർശനോഽഥാഗ്നിവർണഃ ശീഘ്രസ്തസ്യ മരുഃ സുതഃ ॥ **5** ॥ 471

യോഽസാവാസ്തേ യോഗസിദ്ധഃ കലാപഗ്രാമമാശ്രിതഃ।
കലേരന്തേ സൂർയവംശം നഷ്ടം ഭാവയിതാ പുനഃ ॥ **6** ॥ 472

തസ്മാത് പ്രസുശ്രുതസ്തസ്യ
സന്ധിസ്തസ്യാപ്യമർഷണഃ।
മഹസ്വാംസ്തത്സുതസ്തസ്മാദ്
വിശ്വസാഹ്വോഽൻവജായത ॥ **7** ॥ 473

തതഃ പ്രസേനജിത് തസ്മാത് തക്ഷകോ ഭവിതാ പുനഃ।
തതോ ബൃഹദ്ബലോ യസ്തു പിത്രാ തേ സമരേ ഹതഃ ॥ **8** ॥ 474

ഏതേ ഹീക്ഷ്വാകുഭൂപാലാ അതീതാഃ ശൃണ്ൻവനാഗതാൻ।
ബൃഹദ്ബലസ്യ ഭവിതാ പുത്രോ നാമ ബൃഹദ്രണഃ ॥ **9** ॥ 475

ഉരുക്രിയസ്തതസ്തസ്യ വത്സവൃദ്ധോ ഭവിഷ്യതി।
പ്രതിവ്യോമസ്തതോ ഭാനുർദിവാകോ വാഹിനീപതിഃ ॥ **10** ॥ 476

സഹദേവസ്തതോ വീരോ ബൃഹദശ്വോഽഥ ഭാനുമാൻ।
പ്രതീകാശ്വോ ഭാനുമതഃ സുപ്രതീകോഽഥ തത്സുതഃ ॥ **11** ॥ 477

ഭവിതാ മരുദേവോഽഥ സുനക്ഷത്രോഽഥ പുഷ്കരഃ।
തസ്യാന്തരിക്ഷസ്തത്പുത്രഃ സുതപാസ്തദമിത്രജിത് ॥ **12** ॥ 478

ബൃഹദ്രാജസ്തു തസ്യാപി ബർഹിസ്തസ്മാത് കൃതഞ്ജയഃ।
രണഞ്ജയസ്തസ്യ സുതഃ സഞ്ജയോ ഭവിതാ തതഃ ॥ **13** ॥ 479

തസ്മാച്ഛാക്യോഽഥ ശുദ്ധോദോ ലാംഗലസ്തത്സുതഃ സ്മൃതഃ।
തതഃ പ്രസേനജിത് തസ്മാത് ക്ഷുദ്രകോ ഭവിതാ തതഃ ॥ **14** ॥ 480

രണകോ ഭവിതാ തസ്മാത് സുരഥസ്തനയസ്തതഃ।
സുമിത്രോ നാമ നിഷ്ഠാന്ത ഏതേ ബാർഹദ്ബലാൻവയാഃ ॥ **15** ॥ 481

ഇക്ഷ്വാകൂണാമയം വംശഃ
സുമിത്രാന്തോ ഭവിഷ്യതി।

യതസ്തം പ്രാപ്യ രാജാനം
സംസ്ഥാം പ്രാപ്സ്യതി വൈ കലൗ ॥ **16** ॥ 482

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ ഇക്ഷ്വാകുവംശവർണനം നാമ ദ്വാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

നിമിരിക്ഷ്വാകുതനയോ വസിഷ്ഠമവൃതർത്വിജം ।
ആരഭ്യ സത്രം സോഽപ്യാഹ ശക്രേണ പ്രാഗ്വൃതോഽസ്മി ഭോഃ ॥ **1** ॥ 483

തം നിർവർത്യാഗമിഷ്യാമി താവൻമാം പ്രതിപാലയ ।
തൂഷ്ണീമാസീദ് ഗൃഹപതിഃ സോഽപീന്ദ്രസ്യാകരോൻമഖം ॥ **2** ॥ 484

നിമിശ്ചലമിദം വിദ്വാൻ സത്രമാരഭതാത്മവാൻ ।
ഋത്വിഗ്ഭിരപരൈസ്താവന്നാഗമദ് യാവതാ ഗുരുഃ ॥ **3** ॥ 485

ശിഷ്യവ്യതിക്രമം വീക്ഷ്യ നിർവർത്യ ഗുരുരാഗതഃ ।
അശപത് പതതാദ് ദേഹോ നിമേഃ പണ്ഡിതമാനിനഃ ॥ **4** ॥ 486

നിമിഃ പ്രതിദദൗ ശാപം ഗുരവേഽധർമവർതിനേ ।
തവാപി പതതാദ് ദേഹോ ലോഭാദ് ധർമമജാനതഃ ॥ **5** ॥ 487

ഇത്യുത്സസർജ സ്വം ദേഹം നിമിരധ്യാത്മകോവിദഃ ।
മിത്രാവരുണയോർജജ്ഞേ ഉർവശ്യാം പ്രപിതാമഹഃ ॥ **6** ॥ 488

ഗന്ധവസ്തുഷു തദ്ദേഹം നിധായ മുനിസത്തമാഃ ।
സമാപ്തേ സത്രയാഗേഽഥ ദേവാനൂചുഃ സമാഗതാൻ ॥ **7** ॥ 489

രാജ്ഞോ ജീവതു ദേഹോഽയം പ്രസന്നാഃ പ്രഭവോ യദി।
തഥേത്യുക്തേ നിമിഃ പ്രാഹ മാ ഭൂൻമേ ദേഹബന്ധനം ॥ **8** ॥ 490

യസ്യ യോഗം ന വാംഛന്തി വിയോഗഭയകാതരാഃ।
ഭജന്തി ചരണാംഭോജം മുനയോ ഹരിമേധസഃ ॥ **9** ॥ 491

ദേഹം നാവരുരുത്സേഽഹം ദുഃഖശോകഭയാവഹം।
സർവത്രാസ്യ യതോ മൃത്യുർമത്സ്യാനാമുദകേ യഥാ ॥ **10** ॥ 492

ദേവാ ഊചുഃ
വിദേഹ ഉഷ്യതാം കാമം ലോചനേഷു ശരീരിണാം।
ഉൻമേഷണനിമേഷാഭ്യാം ലക്ഷിതോഽധ്യാത്മസംസ്ഥിതഃ ॥ **11** ॥ 493

അരാജകഭയം നൃണാം മൻയമാനാ മഹർഷയഃ।
ദേഹം മമന്ഥുഃ സ്മ നിമേഃ കുമാരഃ സമജായത ॥ **12** ॥ 494

ജൻമനാ ജനകഃ സോഽഭൂദ് വൈദേഹസ്തു വിദേഹജഃ।
മിഥിലോ മഥനാജ്ജാതോ മിഥിലാ യേന നിർമിതാ ॥ **13** ॥ 495

തസ്മാദുദാവസുസ്തസ്യ പുത്രോഽഭൂന്നന്ദിവർധനഃ।
തതഃ സുകേതുസ്തസ്യാപി ദേവരാതോ മഹീപതേ ॥ **14** ॥ 496

തസ്മാദ് ബൃഹദ്രഥസ്തസ്യ മഹാവീർയഃ സുധൃത്പിതാ।
സുധൃതേർധൃഷ്ടകേതുർവൈ ഹർയശ്വോഽഥ മരുസ്തതഃ ॥ **15** ॥ 497

മരോഃ പ്രതീപകസ്തസ്മാജ്ജാതഃ കൃതിരഥോ യതഃ।
ദേവമീഢസ്തസ്യ സുതോ വിശ്രുതോഽഥ മഹാധൃതിഃ ॥ **16** ॥ 498

കൃതിരാതസ്ততസ്തസ്മാൻമഹാരോമാഥ തത്സുതഃ।
സ്വർണരോമാ സുതസ്തസ്യ ഹ്രസ്വരോമാ വ്യജായത ॥ **17** ॥ 499

തതഃ സീരധ്വജോ ജജ്ഞേ യജ്ഞാർഥം കർഷതോ മഹീം।
സീതാ സീരാഗ്രതോ ജാതാ തസ്മാത് സീരധ്വജഃ സ്മൃതഃ ॥ **18** ॥ 500

കുശധ്വജസ്തസ്യ പുത്രസ്തതോ ധർമധ്വജോ നൃപഃ।
ധർമധ്വജസ്യ ദ്വൗ പുത്രൗ കൃതധ്വജമിതധ്വജൗ ॥ **19** ॥ 501

കൃതധ്വജാത് കേശിധ്വജഃ ഖാണ്ഡിക്യസ്തു മിതധ്വജാത്।
കൃതധ്വജസുതോ രാജന്നാത്മവിദ്യാവിശാരദഃ ॥ **20** ॥ 502

ഖാണ്ഡിക്യഃ കർമതത്ത്വജ്ഞോ ഭീതഃ കേശിധ്വജാദ് ദ്രുതഃ।
ഭാനുമാംസ്തസ്യ പുത്രോഽഭൂച്ഛതദ്യുമ്നസ്തു തത്സുതഃ ॥ **21** ॥ 503

ശുചിസ്തത്തനയസ്തസ്മാത് സനദ്വാജസ്തതോഽഭവത്।
ഊർധ്വകേതുഃ സനദ്വാജാദജോഽഥ പുരുജിത്സുതഃ ॥ **22** ॥ 504

അരിഷ്ടനേമിസ്തസ്യാപി ശ്രുതായുസ്തത്സുപാർശ്വകഃ।
തതശ്ചിത്രരഥോ യസ്യ ക്ഷേമധിർമിഥിലാധിപഃ ॥ **23** ॥ 505

തസ്മാത് സമരഥസ്തസ്യ സുതഃ സത്യരഥസ്തതഃ।
ആസീദുപഗുരുസ്തസ്മാദുപഗുപ്തോഽഗ്നിസംഭവഃ ॥ **24** ॥ 506

വസ്വനന്തോഽഥ തത്പുത്രോ യുയുധോ യത് സുഭാഷണഃ।
ശ്രുതസ്തതോ ജയസ്തസ്മാദ് വിജയോഽസ്മാദൃതഃ സുതഃ ॥ **25** ॥ 507

ശുനകസ്തത്സുതോ ജജ്ഞേ വീതഹവ്യോ ധൃതിസ്തതഃ।
ബഹുലാശ്വോ ധൃതേസ്തസ്യ കൃതിരസ്യ മഹാവശീ ॥ **26** ॥ 508

ഏതേ വൈ മൈഥിലാ രാജന്നാത്മവിദ്യാവിശാരദാഃ।
യോഗേശ്വരപ്രസാദേന ദ്വന്ദ്വൈർമുക്താ ഗൃഹേഷ്വപി ॥ **27** ॥ 509

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ നിമിവംശാനുവർണനം നാമ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

അഥാതഃ ശ്രൂയതാം രാജൻ വംശഃ സോമസ്യ പാവനഃ।
യസ്മിന്നൈലാദയോ ഭൂപാഃ കീർത്യന്തേ പുണ്യകീർതയഃ ॥ **1** ॥ 510

സഹസ്രശിരസഃ പുംസോ നാഭിഹ്രദസരോരുഹാത്।
ജാതസ്യാസീത് സുതോ ധാതുരത്രിഃ പിതൃസമോ ഗുണൈഃ ॥ **2** ॥ 511

തസ്യ ദൃഗ്ഭ്യോഽഭവത് പുത്രഃ സോമോഽമൃതമയഃ കില।
വിപ്രൗഷധ്യുഡുഗണാനാം ബ്രഹ്മണാ കൽപിതഃ പതിഃ ॥ **3** ॥ 512

സോഽയജദ് രാജസൂയേന വിജിത്യ ഭുവനത്രയം।
പത്നീം ബൃഹസ്പതേർദർപാത് താരാം നാമാഹരദ് ബലാത് ॥ **4** ॥ 513

യദാ സ ദേവഗുരുണാ യാചിതോഽഭീക്ഷ്ണശോ മദാത്।
നാത്യജത് തത്കൃതേ ജജ്ഞേ സുരദാനവവിഗ്രഹഃ ॥ **5** ॥ 514

ശുക്രോ ബൃഹസ്പതേർദ്വേഷാദഗ്രഹീത് സാസുരോഡുപം।
ഹരോ ഗുരുസുതം സ്നേഹാത് സർവഭൂതഗണാവൃതഃ ॥ **6** ॥ 515

സർവദേവഗണോപേതോ മഹേന്ദ്രോ ഗുരുമൻവയാത്।
സുരാസുരവിനാശോഽഭൂത് സമരസ്താരകാമയഃ ॥ **7** ॥ 516

നിവേദിതോഽഥാംഗിരസാ സോമം നിർഭർത്സ്യ വിശ്വകൃത്।
താരാം സ്വഭർത്രേ പ്രായച്ഛദന്തർവത്നീമവൈത് പതിഃ ॥ **8** ॥ 517

ത്യജ ത്യജാശു ദുഷ്പ്രജ്ഞേ
മത്ക്ഷേത്രാദാഹിതം പരൈഃ।
നാഹം ത്വാം ഭസ്മസാത് കുർയാം
സ്ത്രിയം സാന്താനികഃ സതി ॥ **9** ॥ 518

തത്യാജ വ്രീഡിതാ താരാ കുമാരം കനകപ്രഭം।
സ്പൃഹാമാംഗിരസശ്ചക്രേ കുമാരേ സോമ ഏവ ച ॥ **10** ॥ 519

മമായം ന തവേത്യുച്ചൈസ്തസ്മിൻ വിവദമാനയോഃ।
പപ്രച്ഛുരൃഷയോ ദേവാ നൈവോചേ വ്രീഡിതാ തു സാ ॥ **11** ॥ 520

കുമാരോ മാതരം പ്രാഹ കുപിതോഽലീകലജ്ജയാ।
കിം ന വോചസ്യസദ്വൃത്തേ ആത്മാവദ്യം വദാശു മേ ॥ **12** ॥ 521

ബ്രഹ്മാ താം രഹ ആഹൂയ സമപ്രാക്ഷീച്ച സാന്ത്വയൻ।
സോമസ്യേത്യാഹ ശനകൈഃ സോമസ്തം താവദഗ്രഹീത് ॥ **13** ॥ 522

തസ്യാത്മയോനിരകൃത ബുധ ഇത്യഭിധാം നൃപ।
ബുദ്ധ്യാ ഗംഭീരയാ യേന പുത്രേണാപോഡുരാൺമുദം ॥ **14** ॥ 523

തതഃ പുരൂരവാ ജജ്ഞേ ഇലായാം യ ഉദാഹൃതഃ।
തസ്യ രൂപഗുണൗദാര്യശീലദ്രവിണവിക്രമാൻ ॥ **15** ॥ 524

ശ്രുത്വോർവശീന്ദ്രഭവനേ ഗീയമാനാൻ സുരർഷിണാ।
തദന്തികമുപേയായ ദേവീ സ്മരശരാർദിതാ ॥ **16** ॥ 525

മിത്രാവരുണയോഃ ശാപാദാപന്നാ നരലോകതാം ।
നിശമ്യ പുരുഷശ്രേഷ്ഠം കന്ദർപമിവ രൂപിണം ।
ധൃതിം വിഷ്ടഭ്യ ലലനാ ഉപതസ്ഥേ തദന്തികേ ॥ **17** ॥ 526

സ താം വിലോക്യ നൃപതിർഹർഷേണോത്ഫുൽലലോചനഃ ।
ഉവാച ശ്ലക്ഷ്ണയാ വാചാ ദേവീം ഹൃഷ്ടതനൂരുഹഃ ॥ **18** ॥ 527

രാജോവാച
സ്വാഗതം തേ വരാരോഹേ ആസ്യതാം കരവാമ കിം ।
സംരമസ്വ മയാ സാകം രതിർനൗ ശാശ്വതീഃ സമാഃ ॥ **19** ॥ 528

ഉർവശ്യുവാച
കസ്യാസ്ത്വയി ന സജ്ജേത മനോ ദൃഷ്ടിശ്ച സുന്ദര ।
യദംഗാന്തരമാസാദ്യ ച്യവതേ ഹ രിരംസയാ ॥ **20** ॥ 529

ഏതാവുരണകൗ രാജൻ ൻയാസൗ രക്ഷസ്വ മാനദ ।
സംരംസ്യേ ഭവതാ സാകം ശ്ലാഘ്യഃ സ്ത്രീണാം വരഃ സ്മൃതഃ ॥ **21** ॥ 530

ഘൃതം മേ വീര ഭക്ഷ്യം സ്യാൻ -
നേക്ഷേ ത്വാൻയത്ര മൈഥുനാത് ।
വിവാസസം തത് തഥേതി
പ്രതിപേദേ മഹാമനാഃ ॥ **22** ॥ 531

അഹോ രൂപമഹോ ഭാവോ നരലോകവിമോഹനം ।
കോ ന സേവേത മനുജോ ദേവീം ത്വാം സ്വയമാഗതാം ॥ **23** ॥ 532

തയാ സ പുരുഷശ്രേഷ്ഠോ രമയന്ത്യാ യഥാർഹതഃ ।
രേമേ സുരവിഹാരേഷു കാമം ചൈത്രരഥാദിഷു ॥ **24** ॥ 533

രമമാണസ്തയാ ദേവ്യാ പദ്മകിഞ്ജൽകഗന്ധയാ ।
തൻമുഖാമോദമുഷിതോ മുമുദ്ദേഹർഗണാൻ ബഹൂൻ ॥ **25** ॥ 534

അപശ്യന്നുർവശീമിന്ദ്രോ ഗന്ധർവാൻ സമചോദയത്।
ഉർവശീരഹിതം മഹ്യമാസ്ഥാനം നാതിശോഭതേ ॥ **26** ॥ 535

തേ ഉപേത്യ മഹാരാത്രേ തമസി പ്രത്യുപസ്ഥിതേ।
ഉർവശ്യാ ഉരണൗ ജഹ്രുർന്യസ്തൗ രാജനി ജായയാ ॥ **27** ॥ 536

നിശമ്യാക്രന്ദിതം ദേവീ പുത്രയോർനീയമാനയോഃ।
ഹതാസ്മ്യഹം കുനാഥേന നപുംസാ വീരമാനിനാ ॥ **28** ॥ 537

യദ്വിശ്രംഭാദഹം നഷ്ടാ ഹൃതാപത്യാ ച ദസ്യുഭിഃ।
യഃ ശേതേ നിശി സന്ത്രസ്തോ യഥാ നാരീ ദിവാ പുമാൻ ॥ **29** ॥ 538

ഇതി വാക്സായകൈർവിദ്ധഃ പ്രതോത്ത്രൈരിവ കുഞ്ജരഃ।
നിശി നിസ്ത്രിംശമാദായ വിവസ്ത്രോഽഭ്യദ്രവദ് രുഷാ ॥ **30** ॥ 539

തേ വിസൃജ്യോരണൗ തത്ര വ്യദ്യോതന്ത സ്മ വിദ്യുതഃ।
ആദായ മേഷാവായാന്തം നഗ്നമൈക്ഷത സാ പതിം ॥ **31** ॥ 540

ഐലോഽപി ശയനേ ജായാമപശ്യൻ വിമനാ ഇവ।
തച്ചിത്തോ വിഹ്വലഃ ശോചൻ ബഭ്രാമോൻമത്തവൻമഹീം ॥ **32** ॥ 541

സ താം വീക്ഷ്യ കുരുക്ഷേത്രേ സരസ്വത്യാം ച തത്സഖീഃ।
പഞ്ച പ്രഹൃഷ്ടവദനാഃ പ്രാഹ സൂക്തം പുരൂരവാഃ ॥ **33** ॥ 542

അഹോ ജായേ തിഷ്ഠ തിഷ്ഠ ഘോരേ ന ത്യക്തുമർഹസി।
മാം ത്വമദ്യാപ്യനിർവൃത്യ വചാംസി കൃണവാവഹൈ ॥ **34** ॥ 543

സുദേഹോഽയം പതത്യത്ര ദേവി ദൂരം ഹൃതസ്ത്വയാ।
ഖാദന്ത്യേനം വൃകാ ഗൃധ്രാസ്ത്വത്പ്രസാദസ്യ നാസ്പദം ॥ **35** ॥ 544

ഉർവശ്യുവാച
മാ മൃഥാഃ പുരുഷോഽസി ത്വം മാ സ്മ ത്വാദ്യുർവൃകാ ഇമേ ।
ക്വാപി സഖ്യം ന വൈ സ്ത്രീണാം വൃകാണാം ഹൃദയം യഥാ ॥ **36** ॥ 545

സ്ത്രിയോ ഹ്യകരുണാഃ ക്രൂരാ ദുർമർഷാഃ പ്രിയസാഹസാഃ ।
ഘ്നന്ത്യൽപാർഥേഽപി വിശ്രബ്ധം പതിം ഭ്രാതരമപ്യുത ॥ **37** ॥ 546

വിധായാലീകവിശ്രംഭമജ്ഞേഷു ത്യക്തസൗഹൃദാഃ ।
നവം നവമഭീപ്സന്ത്യഃ പുംശ്ചല്യഃ സ്വൈരവൃത്തയഃ ॥ **38** ॥ 547

സംവത്സരാന്തേ ഹി ഭവാനേകരാത്രം മയേശ്വര ।
വത്സ്യത്യപത്യാനി ച തേ ഭവിഷ്യന്ത്യപരാണി ഭോഃ ॥ **39** ॥ 548

അന്തർവത്നീമുപാലക്ഷ്യ ദേവീം സ പ്രയയൗ പുരം ।
പുനസ്തത്ര ഗതോഽബ്ദാന്തേ ഉർവശീം വീരമാതരം ॥ **40** ॥ 549

ഉപലഭ്യ മുദാ യുക്തഃ സമുവാസ തയാ നിശാം ।
അഥൈനമുർവശീ പ്രാഹ കൃപണം വിരഹാതുരം ॥ **41** ॥ 550

ഗന്ധർവാനുപധാവേമാംസ്തുഭ്യം ദാസ്യന്തി മാമിതി ।
തസ്യ സംസ്തുവതസ്തുഷ്ടാ അഗ്നിസ്ഥാലീം ദദുർനൃപ ।
ഉർവശീം മന്യമാനസ്താം സോഽബുധ്യത ചരൻ വനേ ॥ **42** ॥ 551

സ്ഥാലീം ന്യസ്യ വനേ ഗത്വാ ഗൃഹാനാധ്യായതോ നിശി ।
ത്രേതായാം സമ്പ്രവൃത്തായാം മനസി ത്രയ്യവർതത ॥ **43** ॥ 552

സ്ഥാലീസ്ഥാനം ഗതോഽശ്വത്ഥം ശമീഗർഭം വിലക്ഷ്യ സഃ ।
തേന ദ്വേ അരണീ കൃത്വാ ഉർവശീലോകകാമ്യയാ ॥ **44** ॥ 553

ഉർവശീം മന്ത്രതോ ധ്യായന്നധരാരണിമുത്തരാം ।
ആത്മാനമുഭയോർമധ്യേ യത് തത് പ്രജനനം പ്രഭുഃ ॥ **45** ॥ 554

തസ്യ നിർമന്ഥനാജ്ജാതോ ജാതവേദാ വിഭാവസുഃ।
ത്രയ്യാ സ വിദ്യയാ രാജ്ഞാ പുത്രത്വേ കൽപിതസ്ത്രിവൃത് ॥ **46** ॥ 555

തേനായജത യജ്ഞേശം ഭഗവന്തമധോക്ഷജം।
ഉർവശീലോകമൻവിച്ഛൻ സർവദേവമയം ഹരിം ॥ **47** ॥ 556

ഏക ഏവ പുരാ വേദഃ പ്രണവഃ സർവവാങ്മയഃ।
ദേവോ നാരായണോ നാന്യ ഏകോഽഗ്നിർവർണ ഏവ ച ॥ **48** ॥ 557

പുരൂരവസ ഏവാസീത് ത്രയീ ത്രേതാമുഖേ നൃപ।
അഗ്നിനാ പ്രജയാ രാജാ ലോകം ഗാന്ധർവമേയിവാൻ ॥ **49** ॥ 558

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ ഐലോപാഖ്യാനേ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ പഞ്ചദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

ഐലസ്യ ചോർവശീഗർഭാത് ഷഡാസന്നാത്മജാ നൃപ ।
ആയുഃ ശ്രുതായുഃ സത്യായൂ രയോഽഥ വിജയോ ജയഃ ॥ **1** ॥ 559

ശ്രുതായോർവസുമാൻ പുത്രഃ സത്യായോശ്ച ശ്രുതഞ്ജയഃ ।
രയസ്യ സുത ഏകശ്ച ജയസ്യ തനയോഽമിതഃ ॥ **2** ॥ 560

ഭീമസ്തു വിജയസ്യാഥ കാഞ്ചനോ ഹോത്രകസ്തതഃ ।
തസ്യ ജഹ്നുഃ സുതോ ഗംഗാം ഗണ്ഡൂഷീകൃത്യ യോഽപിബത് ।
ജഹ്നോസ്തു പൂരുസ്തത്പുത്രോ ബലാകശ്ചാത്മജോഽജകഃ ॥ **3** ॥ 561

തതഃ കുശഃ കുശസ്യാപി കുശാംബുസ്തനയോ വസുഃ ।
കുശനാഭശ്ച ചത്വാരോ ഗാധിരാസീത് കുശാംബുജഃ ॥ **4** ॥ 562

തസ്യ സത്യവതീം കൻയാമൃചീകോഽയാചത ദ്വിജഃ ।
വരം വിസദൃശം മത്വാ ഗാധിർഭാർഗവമബ്രവീത് ॥ **5** ॥ 563

ഏകതഃ ശ്യാമകർണാനാം ഹയാനാം ചന്ദ്രവർചസാം ।
സഹസ്രം ദീയതാം ശുൽകം കൻയായാഃ കുശികാ വയം ॥ **6** ॥ 564

ഇത്യുക്തസ്തൻമതം ജ്ഞാത്വാ ഗതഃ സ വരുണാന്തികം ।
ആനീയ ദത്ത്വാ താനശ്വാനുപയേമേ വരാനനാം ॥ **7** ॥ 565

സ ഋഷിഃ പ്രാർഥിതഃ പത്ന്യാ ശ്വശ്ര്വാ ചാപത്യകാമ്യയാ ।
ശ്രപയിത്വോഭയൈർമന്ത്രൈശ്ചരും സ്നാതും ഗതോ മുനിഃ ॥ **8** ॥ 566

താവത് സത്യവതീ മാത്രാ സ്വചരും യാചിതാ സതീ ।
ശ്രേഷ്ഠം മത്വാ തയായച്ഛൻമാത്രേ മാതുരദത് സ്വയം ॥ **9** ॥ 567

തദ് വിജ്ഞായ മുനിഃ പ്രാഹ പത്നീം കഷ്ടമകാരഷീഃ ।
ഘോരോ ദണ്ഡധരഃ പുത്രോ ഭ്രാതാ തേ ബ്രഹ്മവിത്തമഃ ॥ **10** ॥ 568

പ്രസാദിതഃ സത്യവത്യാ മൈവം ഭൂദിതി ഭാർഗവഃ ।
അഥ തർഹി ഭവേത് പൗത്രോ ജമദഗ്നിസ്തതോഽഭവത് ॥ **11** ॥ 569

സാ ചാഭൂത് സുമഹാപുണ്യാ കൗശികീ ലോകപാവനീ ।
രേണോഃ സുതാം രേണുകാം വൈ ജമദഗ്നിരുവാഹ യാം ॥ **12** ॥ 570

തസ്യാം വൈ ഭാർഗവഋഷേഃ സുതാ വസുമദാദയഃ ।
യവീയാഞ്ജജ്ഞ ഏതേഷാം രാമ ഇത്യഭിവിശ്രുതഃ ॥ **13** ॥ 571

യമാഹുർവാസുദേവാംശം ഹൈഹയാനാം കുലാന്തകം ।
ത്രിഃസപ്തകൃത്വോ യ ഇമാം ചക്രേ നിഃക്ഷത്രിയാം മഹീം ॥ **14** ॥ 572

ദുഷ്ടം ക്ഷത്രം ഭുവോ ഭാരമബ്രഹ്മണ്യമനീനശത് ।
രജസ്തമോവൃതമഹൻ ഫൽഗുന്യപി കൃതേഽഹസി ॥ **15** ॥ 573

രാജോവാച
കിം തദംഹോ ഭഗവതോ രാജന്യൈരജിതാത്മഭിഃ ।
കൃതം യേന കുലം നഷ്ടം ക്ഷത്രിയാണാമഭീക്ഷ്ണശഃ ॥ **16** ॥ 574

ശ്രീശുക ഉവാച
ഹൈഹയാനാമധിപതിരർജുനഃ ക്ഷത്രിയർഷഭഃ ।
ദത്തം നാരായണസ്യാംശമാരാധ്യ പരികർമഭിഃ ॥ **17** ॥ 575

ബാഹൂൻ ദശശതം ലേഭേ ദുർധർഷത്വമരാതിഷു।
അവ്യാഹതേന്ദ്രിയൗജഃ ശ്രീതേജോവീർയയശോബലം ॥ **18** ॥ 576

യോഗേശ്വരത്വമൈശ്വർയം ഗുണാ യത്രാണിമാദയഃ।
ചചാരാവ്യാഹതഗതിർലോകേഷു പവനോ യഥാ ॥ **19** ॥ 577

സ്ത്രീരത്നൈരാവൃതഃ ക്രീഡൻ രേവാംഭസി മദോത്കടഃ।
വൈജയന്തീം സ്രജം ബിഭ്രദ് രുരോധ സരിതം ഭുജൈഃ ॥ **20** ॥ 578

വിപ്ലാവിതം സ്വശിബിരം പ്രതിസ്രോതഃസരിജ്ജലൈഃ।
നാമൃഷ്യത് തസ്യ തദ് വീർയം വീരമാനീ ദശാനനഃ ॥ **21** ॥ 579

ഗൃഹീതോ ലീലയാ സ്ത്രീണാം സമക്ഷം കൃതകിൽബിഷഃ।
മാഹിഷ്മത്യാം സന്നിരുദ്ധോ മുക്തോ യേന കപിർയഥാ ॥ **22** ॥ 580

സ ഏകദാ തു മൃഗയാം വിചരൻ വിപിനേ വനേ।
യദൃച്ഛയാഽഽശ്രമപദം ജമദഗ്നേരുപാവിശത് ॥ **23** ॥ 581

തസ്മൈ സ നരദേവായ മുനിരർഹണമാഹരത്।
സസൈന്യാമാത്യവാഹായ ഹവിഷ്മത്യാ തപോധനഃ ॥ **24** ॥ 582

സ വീരസ്തത്ര തദ് ദൃഷ്ട്വാ ആത്മൈശ്വർയാതിശായനം।
തന്നാദ്രിയതാഗ്നിഹോത്ര്യാം സാഭിലാഷഃ സ ഹൈഹയഃ ॥ **25** ॥ 583

ഹവിർധാനീമൃഷേർദർപാന്നരാൻ ഹർതുമചോദയത്।
തേ ച മാഹിഷ്മതീം നിൻയുഃ സവത്സാം ക്രന്ദതീം ബലാത് ॥ **26** ॥ 584

അഥ രാജനി നിർയാതേ രാമ ആശ്രമ ആഗതഃ।
ശ്രുത്വാ തത് തസ്യ ദൗരാത്മ്യം ചുക്രോധാഹിരിവാഹതഃ ॥ **27** ॥ 585

ഘോരമാദായ പരശും സതൂണം ചർമ കാർമുകം।
അൻവധാവത ദുർധർഷോ മൃഗേന്ദ്ര ഇവ യൂഥപം ॥ **28** ॥ 586

തമാപതന്തം ഭൃഗുവർയമോജസാ
ധനുർധരം ബാണപരശ്വധായുധം।
ഐണേയചർമാംബരമർകധാമഭി -
ർയുതം ജടാഭിർദദൃശേ പുരീം വിശൻ ॥ **29** ॥ 587

അചോദയദ്ധസ്തിരഥാശ്വപത്തിഭി -
ർഗദാസിബാണർഷ്ടിശതഘ്നിശക്തിഭിഃ।
അക്ഷൗഹിണീഃ സപ്തദശാതിഭീഷണാ -
സ്താ രാമ ഏകോ ഭഗവാനസൂദയത് ॥ **30** ॥ 588

യതോ യതോഽസൗ പ്രഹരത്പരശ്വധോ
മനോഽനിലൗജാഃ പരചക്രസൂദനഃ।
തതസ്തതശ്ഛിന്നഭുജോരുകന്ധരാ
നിപേതുരുർവ്യാം ഹതസൂതവാഹനാഃ ॥ **31** ॥ 589

ദൃഷ്ട്വാ സ്വസൈന്യം രുധിരൗഘകർദമേ
രണാജിരേ രാമകുഠാരസായകൈഃ।
വിവൃക്ണചർമധ്വജചാപവിഗ്രഹം
നിപാതിതം ഹൈഹയ ആപതദ് രുഷാ ॥ **32** ॥ 590

അഥാർജുനഃ പഞ്ചശതേഷു ബാഹുഭി -
ർധനുഃഷു ബാണാൻ യുഗപത് സ സന്ദധേ।
രാമായ രാമോഽസ്ത്രഭൃതാം സമഗ്രണീ -
സ്താൻയേകധൻവേഷുഭിരാച്ഛിനത് സമം ॥ **33** ॥ 591

പുനഃ സ്വഹസ്തൈരചലാൻ മൃധേഽംഘ്രിപാ -
നുത്ക്ഷിപ്യ വേഗാദഭിധാവതോ യുധി।
ഭുജാൻ കുഠാരേണ കഠോരനേമിനാ
ചിച്ഛേദ രാമഃ പ്രസഭം ത്വഹേരിവ ॥ **34** ॥ 592

കൃത്തബാഹോഃ ശിരസ്തസ്യ ഗിരേഃ ശൃംഗമിവാഹരത് ।
ഹതേ പിതരി തത്പുത്രാ അയുതം ദുദ്രുവുർഭയാത് ॥ **35** ॥ 593

അഗ്നിഹോത്രീമുപാവർത്യ സവത്സാം പരവീരഹാ ।
സമുപേത്യാശ്രമം പിത്രേ പരിക്ലിഷ്ടാം സമർപയത് ॥ **36** ॥ 594

സ്വകർമ തത്കൃതം രാമഃ പിത്രേ ഭ്രാതൃഭ്യ ഏവ ച ।
വർണയാമാസ തച്ഛ്രുത്വാ ജമദഗ്നിരഭാഷത ॥ **37** ॥ 595

രാമ രാമ മഹാബാഹോ ഭവാൻ പാപമകാരഷീത് ।
അവധീന്നരദേവം യത് സർവദേവമയം വൃഥാ ॥ **38** ॥ 596

വയം ഹി ബ്രാഹ്മണാസ്താത ക്ഷമയാർഹണതാം ഗതാഃ ।
യയാ ലോകഗുരുർദേവഃ പാരമേഷ്ഠ്യമഗാത് പദം ॥ **39** ॥ 597

ക്ഷമയാ രോചതേ ലക്ഷ്മീർബ്രാഹ്മീ സൗരീ യഥാ പ്രഭാ ।
ക്ഷമിണാമാശു ഭഗവാംസ്തുഷ്യതേ ഹരിരീശ്വരഃ ॥ **40** ॥ 598

രാജ്ഞോ മൂർധാഭിഷിക്തസ്യ വധോ ബ്രഹ്മവധാദ് ഗുരുഃ ।
തീർഥസംസേവയാ ചാംഹോ ജഹ്യംഗാച്യുതചേതനഃ ॥ **41** ॥ 599

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ പഞ്ചദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ഷോഡശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

പിത്രോപശിക്ഷിതോ രാമസ്തഥേതി കുരുനന്ദന ।
സംവത്സരം തീർഥയാത്രാം ചരിത്വാഽഽശ്രമമാവ്രജത് ॥ **1** ॥ 600

കദാചിദ് രേണുകാ യാതാ ഗംഗായാം പദ്മമാലിനം ।
ഗന്ധർവരാജം ക്രീഡന്തമപ്സരോഭിരപശ്യത ॥ **2** ॥ 601

വിലോകയന്തീ ക്രീഡന്തമുദകാർഥം നദീം ഗതാ ।
ഹോമവേലാം ന സസ്മാര കിഞ്ചിച്ചിത്രരഥസ്പൃഹാ ॥ **3** ॥ 602

കാലാത്യയം തം വിലോക്യ മുനേഃ ശാപവിശങ്കിതാ ।
ആഗത്യ കലശം തസ്ഥൗ പുരോധായ കൃതാഞ്ജലിഃ ॥ **4** ॥ 603

വ്യഭിചാരം മുനിർജ്ഞാത്വാ പത്ന്യാഃ പ്രകുപിതോഽബ്രവീത് ।
ഘ്നതൈനാം പുത്രകാഃ പാപാമിത്യുക്താസ്തേ ന ചക്രിരേ ॥ **5** ॥ 604

രാമഃ സഞ്ചോദിതഃ പിത്രാ ഭ്രാതൄൻ മാത്രാ സഹാവധീത് ।
പ്രഭാവജ്ഞോ മുനേഃ സമ്യക് സമാധേസ്തപസശ്ച സഃ ॥ **6** ॥ 605

വരേണച്ഛന്ദയാമാസ പ്രീതഃ സത്യവതീസുതഃ ।
വവ്രേ ഹതാനാം രാമോഽപി ജീവിതം ചാസ്മൃതിം വധേ ॥ **7** ॥ 606

ഉത്തസ്ഥുസ്തേ കുശലിനോ നിദ്രാപായ ഇവാഞ്ജസാ ।
പിതുർവിദ്വാംസ്തപോവീർയം രാമശ്ചക്രേ സുഹൃദ്വധം ॥ **8** ॥ 607

യേഽർജുനസ്യ സുതാ രാജൻ സ്മരന്തഃ സ്വപിതുർവധം ।
രാമവീർയപരാഭൂതാ ലേഭിരേ ശർമ ന ക്വചിത് ॥ **9** ॥ 608

ഏകദാഽഽശ്രമതോ രാമേ സഭ്രാതരി വനം ഗതേ ।
വൈരം സിസാധയിഷവോ ലബ്ധച്ഛിദ്രാ ഉപാഗമൻ ॥ **10** ॥ 609

ദൃഷ്ട്വാഗ്ന്യഗാര ആസീനമാവേശിതധിയം മുനിം ।
ഭഗവത്യുത്തമശ്ലോകേ ജഘ്നുസ്തേ പാപനിശ്ചയാഃ ॥ **11** ॥ 610

യാച്യമാനാഃ കൃപണയാ രാമമാത്രാതിദാരുണാഃ ।
പ്രസഹ്യ ശിര ഉത്കൃത്യ നിൻയുസ്തേ ക്ഷത്രബന്ധവഃ ॥ **12** ॥ 611

രേണുകാ ദുഃഖശോകാർതാ നിഘ്നന്ത്യാത്മാനമാത്മനാ ।
രാമ രാമേഹി താതേതി വിചുക്രോശോച്ചകൈഃ സതീ ॥ **13** ॥ 612

തദുപശ്രുത്യ ദൂരസ്ഥോ ഹാ രാമേത്യാർതവത്സ്വനം ।
ത്വരയാഽഽശ്രമമാസാദ്യ ദദൃശേ പിതരം ഹതം ॥ **14** ॥ 613

തദ് ദുഃഖരോഷാമർഷാർതി" -
സോകവേഗവിമോഹിതഃ ।
ഹാ താത സാധോ ധർമിഷ്ഠ
ത്യക്ത്വാസ്മാൻ സ്വർഗതോ ഭവാൻ ॥ **15** ॥ 614

വിലപ്യൈവം പിതുർദേഹം നിധായ ഭ്രാതൃഷു സ്വയം ।
പ്രഗൃഹ്യ പരശും രാമഃ ക്ഷത്രാന്തായ മനോ ദധേ ॥ **16** ॥ 615

ഗത്വാ മാഹിഷ്മതീം രാമോ ബ്രഹ്മഘ്നവിഹതശ്രിയം ।
തേഷാം സ ശീർഷഭീ രാജൻ മധ്യേ ചക്രേ മഹാഗിരിം ॥ **17** ॥ 616

തദ്രക്തേന നദീം ഘോരാമബ്രഹ്മണ്യഭയാവഹാം।
ഹേതും കൃത്വാ പിതൃവധം ക്ഷത്രേഽമംഗലകാരിണി ॥ **18** ॥ 617

ത്രിഃസപ്തകൃത്വഃ പൃഥിവീം കൃത്വാ നിഃക്ഷത്രിയാം പ്രഭുഃ।
സമന്തപഞ്ചകേ ചക്രേ ശോണിതോദാൻ ഹ്രദാൻ നൃപ ॥ **19** ॥ 618

പിതുഃ കായേന സന്ധായ ശിര ആദായ ബർഹിഷി।
സർവദേവമയം ദേവമാത്മാനമയജൻമഖൈഃ ॥ **20** ॥ 619

ദദൗ പ്രാചീം ദിശം ഹോത്രേ ബ്രഹ്മണേ ദക്ഷിണാം ദിശം।
അധ്വർയവേ പ്രതീചീം വൈ ഉദ്ഗാത്രേ ഉത്തരാം ദിശം ॥ **21** ॥ 620

അന്യേഭ്യോഽവാന്തരദിശഃ കശ്യപായ ച മധ്യതഃ।
ആർയാവർതമുപദ്രഷ്ട്രേ സദസ്യേഭ്യസ്തതഃ പരം ॥ **22** ॥ 621

തതശ്ചാവഭൃഥസ്നാനവിധൂതാശേഷകിൽബിഷഃ।
സരസ്വത്യാം ബ്രഹ്മനദ്യാം രേജേ വ്യഭ്ര ഇവാംശുമാൻ ॥ **23** ॥ 622

സ്വദേഹം ജമദഗ്നിസ്തു ലബ്ധ്വാ സംജ്ഞാനലക്ഷണം।
ഋഷീണാം മണ്ഡലേ സോഽഭൂത് സപ്തമോ രാമപൂജിതഃ ॥ **24** ॥ 623

ജാമദഗ്ന്യോഽപി ഭഗവാൻ രാമഃ കമലലോചനഃ।
ആഗാമിന്യന്തരേ രാജൻ വർതയിഷ്യതി വൈ ബൃഹത് ॥ **25** ॥ 624

ആസ്തേഽദ്യാപി മഹേന്ദ്രാദ്രൗ ന്യസ്തദണ്ഡഃ പ്രശാന്തധീഃ।
ഉപഗീയമാനചരിതഃ സിദ്ധഗന്ധർവചാരണൈഃ ॥ **26** ॥ 625

ഏവം ഭൃഗുഷു വിശ്വാത്മാ ഭഗവാൻ ഹരിരീശ്വരഃ।
അവതീർയ പരം ഭാരം ഭുവോഽഹൻ ബഹുശോ നൃപാൻ ॥ **27** ॥ 626

ഗാധേരഭൂൻമഹാതേജാഃ സമിദ്ധ ഇവ പാവകഃ।
തപസാ ക്ഷാത്രമുത്സൃജ്യ യോ ലേഭേ ബ്രഹ്മവർചസം ॥ **28** ॥ 627

വിശ്വാമിത്രസ്യ ചൈവാസൻ പുത്രാ ഏകശതം നൃപ ।
മധ്യമസ്തു മധുച്ഛന്ദാ മധുച്ഛന്ദസ ഏവ തേ ॥ **29** ॥ 628

പുത്രം കൃത്വാ ശുനഃശേപം ദേവരാതം ച ഭാർഗവം ।
ആജീഗർതം സുതാനാഹ ജ്യേഷ്ഠ ഏഷ പ്രകൽപ്യതാം ॥ **30** ॥ 629

യോ വൈ ഹരിശ്ചന്ദ്രമഖേ വിക്രീതഃ പുരുഷഃ പശുഃ ।
സ്തുത്വാ ദേവാൻ പ്രജേശാദീൻ മുമുചേ പാശബന്ധനാത് ॥ **31** ॥ 630

യോ രാതോ ദേവയജനേ ദേവൈർഗാധിഷു താപസഃ ।
ദേവരാത ഇതി ഖ്യാതഃ ശുനഃശേപഃ സ ഭാർഗവഃ ॥ **32** ॥ 631

യേ മധുച്ഛന്ദസോ ജ്യേഷ്ഠാഃ കുശലം മേനിരേ ന തത് ।
അശപത് താൻമുനിഃ ക്രുദ്ധോ ഗ്ലേച്ഛാ ഭവത ദുർജനാഃ ॥ **33** ॥ 632

സ ഹോവാച മധുച്ഛന്ദാഃ സാർധം പഞ്ചാശതാ തതഃ ।
യന്നോ ഭവാൻ സഞ്ജാനീതേ തസ്മിംസ്തിഷ്ഠാമഹേ വയം ॥ **34** ॥ 633

ജ്യേഷ്ഠം മന്ത്രദൃശം ചക്രുസ്ത്വാമൻവഞ്ചോ വയം സ്മ ഹി ।
വിശ്വാമിത്രഃ സുതാനാഹ വീരവന്തോ ഭവിഷ്യഥ ।
യേ മാനം മേഽനുഗൃഹ്ണന്തോ വീരവന്തമകർത മാം ॥ **35** ॥ 634

ഏഷ വഃ കുശികാ വീരോ ദേവരാതസ്തമൻവിത ।
അൻയേ ചാഷ്ടകഹാരീതജയക്രതുമദാദയഃ ॥ **36** ॥ 635

ഏവം കൗശികഗോത്രം തു വിശ്വാമിത്രൈഃ പൃഥഗ്വിധം ।
പ്രവരാന്തരമാപന്നം തദ്ധി ചൈവം പ്രകൽപിതം ॥ **37** ॥ 636

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ ഷോഡശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ സപ്തദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

യഃ പുരൂരവസഃ പുത്ര ആയുസ്തസ്യാഭവൻ സുതാഃ ।
നഹുഷഃ ക്ഷത്രവൃദ്ധശ്ച രജീ രംഭശ്ച വീർയവാൻ ॥ **1** ॥ 637

അനേനാ ഇതി രാജേന്ദ്ര ശൃണു ക്ഷത്രവൃധോഽൻവയം ।
ക്ഷത്രവൃദ്ധസുതസ്യാസൻ സുഹോത്രസ്യാത്മജാസ്ത്രയഃ ॥ **2** ॥ 638

കാശ്യഃ കുശോ ഗൃത്സമദ ഇതി ഗൃത്സമദാദഭൂത് ।
ശുനകഃ ശൗനകോ യസ്യ ബഹ്വൃചപ്രവരോ മുനിഃ ॥ **3** ॥ 639

കാശ്യസ്യ കാശിസ്തത്പുത്രോ രാഷ്ട്രോ ദീർഘതമഃപിതാ ।
ധൻവന്തരിർദൈർഘതമ ആയുർവേദപ്രവർതകഃ ॥ **4** ॥ 640

യജ്ഞഭുഗ് വാസുദേവാംശഃ സ്മൃതമാത്രാർതിനാശനഃ ।
തത്പുത്രഃ കേതുമാനസ്യ ജജ്ഞേ ഭീമരഥസ്തതഃ ॥ **5** ॥ 641

ദിവോദാസോ ദ്യുമാംസ്തസ്മാത് പ്രതർദന ഇതി സ്മൃതഃ ।
സ ഏവ ശത്രുജിദ് വത്സ ഋതധ്വജ ഇതീരിതഃ ।
തഥാ കുവലയാശ്വേതി പ്രോക്തോഽലർകാദയസ്തതഃ ॥ **6** ॥ 642

ഷഷ്ടിവർഷസഹസ്രാണി ഷഷ്ടിവർഷശതാനി ച ।
നാലർകാദപരോ രാജൻ മേദിനീം ബുഭുജേ യുവാ ॥ **7** ॥ 643

അലർകാത് സന്തതിസ്തസ്മാത് സുനീഥോഽഥ സുകേതനഃ।
ധർമകേതുഃ സുതസ്തസ്മാത് സത്യകേതുരജായത ॥ **8** ॥ 644

ധൃഷ്ടകേതുഃ സുതസ്തസ്മാത് സുകുമാരഃ ക്ഷിതീശ്വരഃ।
വീതിഹോത്രസ്യ ഭർഗോഽതോ ഭാർഗഭൂമിരഭൂന്നൃപഃ ॥ **9** ॥ 645

ഇതീമേ കാശയോ ഭൂപാഃ ക്ഷത്രവൃദ്ധാൻവയായിനഃ।
രംഭസ്യ രഭസഃ പുത്രോ ഗംഭീരശ്ചാക്രിയസ്തതഃ ॥ **10** ॥ 646

തസ്യ ക്ഷേത്രേ ബ്രഹ്മ ജജ്ഞേ ശൃണു വംശമനേനസഃ।
ശുദ്ധസ്തതഃ ശുചിസ്തസ്മാത് ത്രികകുദ് ധർമസാരഥിഃ ॥ **11** ॥ 647

തതഃ ശാന്തരയോ ജജ്ഞേ കൃതകൃത്യഃ സ ആത്മവാൻ।
രജേഃ പഞ്ചശതാൻയാസൻ പുത്രാണാമമിതൗജസാം ॥ **12** ॥ 648

ദേവൈരഭ്യർഥിതോ ദൈത്യാൻ ഹത്വേന്ദ്രായാദദാദ് ദിവം।
ഇന്ദ്രസ്തസ്മൈ പുനർദത്ത്വാ ഗൃഹീത്വാ ചരണൗ രജേഃ ॥ **13** ॥ 649

ആത്മാനമർപയാമാസ പ്രഹ്ലാദാദ്യരിശങ്കിതഃ।
പിതർയുപരതേ പുത്രാ യാചമാനായ നോ ദദുഃ ॥ **14** ॥ 650

ത്രിവിഷ്ടപം മഹേന്ദ്രായ യജ്ഞഭാഗാൻ സമാദദുഃ।
ഗുരുണാ ഹൂയമാനേഽഗ്നൗ ബലഭിത് തനയാൻ രജേഃ ॥ **15** ॥ 651

അവധീദ് ഭ്രംശിതാൻ മാർഗാൻ -
ന കശ്ചിദവശേഷിതഃ।
കുശാത് പ്രതിഃ ക്ഷാത്രവൃദ്ധാത്
സഞ്ജയസ്തത്സുതോ ജയഃ ॥ **16** ॥ 652

തതഃ കൃതഃ കൃതസ്യാപി ജജ്ഞേ ഹർയവനോ നൃപഃ।
സഹദേവസ്തതോ ഹീനോ ജയസേനസ്തു തത്സുതഃ ॥ **17** ॥ 653

സങ്കൃതിസ്തസ്യ ച ജയഃ ക്ഷത്രധർമാ മഹാരഥഃ।
ക്ഷത്രവൃദ്ധാൻവയാ ഭൂപാഃ ശൃണു വംശം ച നാഹുഷാത് ॥ **18** ॥ 654

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ ചന്ദ്രവംശാനുവർണനേ സപ്തദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
യതിർയയാതിഃ സംയാതിരായതിർവിയതിഃ കൃതിഃ ।
ഷഡിമേ നഹുഷസ്യാസന്നിന്ദ്രിയാണീവ ദേഹിനഃ ॥ **1** ॥ 655

രാജ്യം നൈച്ഛദ് യതിഃ പിത്രാ ദത്തം തത്പരിണാമവിത് ।
യത്ര പ്രവിഷ്ടഃ പുരുഷ ആത്മാനം നാവബുധ്യതേ ॥ **2** ॥ 656

പിതരി ഭ്രംശിതേ സ്ഥാനാദിന്ദ്രാൺയാ ധർഷണാദ് ദ്വിജൈഃ ।
പ്രാപിതേഽജഗരത്വം വൈ യയാതിരഭവന്നൃപഃ ॥ **3** ॥ 657

ചതസൃഷ്വാദിശദ് ദിക്ഷു ഭ്രാതൄൻ ഭ്രാതാ യവീയസഃ ।
കൃതദാരോ ജുഗോപോർവീം കാവ്യസ്യ വൃഷപർവണഃ ॥ **4** ॥ 658

രാജോവാച
ബ്രഹ്മർഷിർഭഗവാൻ കാവ്യഃ ക്ഷത്രബന്ധുശ്ച നാഹുഷഃ ।
രാജൻയവിപ്രയോഃ കസ്മാദ് വിവാഹഃ പ്രതിലോമകഃ ॥ **5** ॥ 659

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏകദാ ദാനവേന്ദ്രസ്യ ശർമിഷ്ഠാ നാമ കൻയകാ ।
സഖീസഹസ്രസംയുക്താ ഗുരുപുത്ര്യാ ച ഭാമിനീ ॥ **6** ॥ 660

ദേവയാൻയാ പുരോദ്യാനേ പുഷ്പിതദ്രുമസങ്കുലേ ।
വ്യചരത് കലഗീതാലിനലിനീപുലിനേഽബലാ ॥ **7** ॥ 661

താ ജലാശയമാസാദ്യ കൻയാഃ കമലലോചനാഃ ।
തീരേ ൻയസ്യ ദുകൂലാനി വിജഹ്രുഃ സിഞ്ചതീർമിഥഃ ॥ **8** ॥ 662

വീക്ഷ്യ വ്രജന്തം ഗിരിശം
സഹ ദേവ്യാ വൃഷസ്ഥിതം ।
സഹസോത്തീർയ വാസാംസി
പർയധുർവ്രീഡിതാഃ സ്ത്രിയഃ ॥ **9** ॥ 663

ശർമിഷ്ഠാജാനതീ വാസോ ഗുരുപുത്ര്യാഃ സമവ്യയത് ।
സ്വീയം മത്വാ പ്രകുപിതാ ദേവയാനീദമബ്രവീത് ॥ **10** ॥ 664

അഹോ നിരീക്ഷ്യതാമസ്യാ ദാസ്യാഃ കർമ ഹ്യസാമ്പ്രതം ।
അസ്മദ്ധാർയം ധൃതവതീ ശുനീവ ഹവിരധ്വരേ ॥ **11** ॥ 665

യൈരിദം തപസാ സൃഷ്ടം മുഖം പുംസഃ പരസ്യ യേ ।
ധാർയതേ യൈരിഹ ജ്യോതിഃ ശിവഃ പന്ഥാശ്ച ദർശിതഃ ॥ **12** ॥ 666

യാൻ വന്ദന്ത്യുപതിഷ്ഠന്തേ ലോകനാഥാഃ സുരേശ്വരാഃ ।
ഭഗവാനപി വിശ്വാത്മാ പാവനഃ ശ്രീനികേതനഃ ॥ **13** ॥ 667

വയം തത്രാപി ഭൃഗവഃ ശിഷ്യ്യോഽസ്യാ നഃ പിതാസുരഃ ।
അസ്മദ്ധാർയം ധൃതവതീ ശൂദ്രോ വേദമിവാസതീ ॥ **14** ॥ 668

ഏവം ശപന്തീം ശർമിഷ്ഠാ ഗുരുപുത്രീമഭാഷത ।
രുഷാ ശ്വസന്ത്യുരംഗീവ ധർഷിതാ ദഷ്ടദച്ഛദാ ॥ **15** ॥ 669

ആത്മവൃത്തമവിജ്ഞായ കത്ഥസേ ബഹു ഭിക്ഷുകി ।
കിം ന പ്രതീക്ഷസ്യേഽസ്മാകം ഗൃഹാൻ ബലിഭുജോ യഥാ ॥ **16** ॥ 670

ഏവംവിധൈഃ സുപരുഷൈഃ
ക്ഷിപ്ത്വാഽഽചാർയസുതാം സതീം ।
ശർമിഷ്ഠാ പ്രാക്ഷിപത് കൂപേ
വാസ ആദായ മൻയുനാ ॥ **17** ॥ 671

തസ്യാം ഗതായാം സ്വഗൃഹം യയാതിർമൃഗയാം ചരൻ ।
പ്രാപ്തോ യദൃച്ഛയാ കൂപേ ജലാർഥീ താം ദദർശ ഹ ॥ **18** ॥ 672

ദത്ത്വാ സ്വമുത്തരം വാസസ്തസ്യൈ രാജാ വിവാസസേ ।
ഗൃഹീത്വാ പാണിനാ പാണിമുജ്ജഹാര ദയാപരഃ ॥ **19** ॥ 673

തം വീരമാഹൗശനസീ പ്രേമനിർഭരയാ ഗിരാ ।
രാജംസ്ത്വയാ ഗൃഹീതോ മേ പാണിഃ പരപുരഞ്ജയ ॥ **20** ॥ 674

ഹസ്തഗ്രാഹോഽപരോ മാ ഭൂദ് ഗൃഹീതായാസ്ത്വയാ ഹി മേ ।
ഏഷ ഈശകൃതോ വീര സംബന്ധോ നൗ ന പൗരുഷഃ ।
യദിദം കൂപലഗ്നായാ ഭവതോ ദർശനം മമ ॥ **21** ॥ 675

ന ബ്രാഹ്മണോ മേ ഭവിതാ ഹസ്തഗ്രാഹോ മഹാഭുജ ।
കചസ്യ ബാർഹസ്പത്യസ്യ ശാപാദ് യമശപം പുരാ ॥ **22** ॥ 676

യയാതിരനഭിപ്രേതം ദൈവോപഹൃതമാത്മനഃ ।
മനസ്തു തദ്ഗതം ബുദ്ധ്വാ പ്രതിജഗ്രാഹ തദ്വചഃ ॥ **23** ॥ 677

ഗതേ രാജനി സാ വീരേ തത്ര സ്മ രുദതീ പിതുഃ ।
ൻയവേദയത് തതഃ സർവമുക്തം ശർമിഷ്ഠയാ കൃതം ॥ **24** ॥ 678

ദുർമനാ ഭഗവാൻ കാവ്യഃ
പൗരോഹിത്യം വിഗർഹയൻ ।
സ്തുവൻ വൃത്തിം ച കാപോതീം
ദുഹിത്രാ സ യയൗ പുരാത് ॥ **25** ॥ 679

വൃഷപർവാ തമാജ്ഞായ പ്രത്യനീകവിവക്ഷിതം।
ഗുരും പ്രസാദയൻ മൂർധ്നാ പാദയോഃ പതിതഃ പഥി ॥ **26** ॥ 680

ക്ഷണാർധമൻയുർഭഗവാൻ
ശിഷ്യം വ്യാചഷ്ട ഭാർഗവഃ।
കാമോഽസ്യാഃ ക്രിയതാം രാജൻ
നൈനാം ത്യക്തുമിഹോത്സഹേ ॥ **27** ॥ 681

തഥേത്യവസ്ഥിതേ പ്രാഹ ദേവയാനീ മനോഗതം।
പിത്രാ ദത്താ യതോ യാസ്യേ സാനുഗാ യാതു മാമനു ॥ **28** ॥ 682

സ്വാനാം തത് സങ്കടം വീക്ഷ്യ തദർഥസ്യ ച ഗൗരവം।
ദേവയാനീം പർയചരത് സ്ത്രീസഹസ്രേണ ദാസവത് ॥ **29** ॥ 683

നാഹുഷായ സുതാം ദത്ത്വാ സഹ ശർമിഷ്ഠയോശനാ।
തമാഹ രാജംഛർമിഷ്ഠാമാധാസ്തൽപേ ന കർഹിചിത് ॥ **30** ॥ 684

വിലോക്യൗശനസീം രാജംഛർമിഷ്ഠാ സപ്രജാം ക്വചിത്।
തമേവ വവ്രേ രഹസി സഖ്യാഃ പതിമൃതൗ സതീ ॥ **31** ॥ 685

രാജപുത്ര്യാർഥിതോഽപത്യേ ധർമം ചാവേക്ഷ്യ ധർമവിത്।
സ്മരംഛുക്രവചഃ കാലേ ദിഷ്ടമേവാഭ്യപദ്യത ॥ **32** ॥ 686

യദും ച തുർവസും ചൈവ ദേവയാനീ വ്യജായത।
ദ്രുഹ്യും ചാനും ച പൂരും ച ശർമിഷ്ഠാ വാർഷപർവണീ ॥ **33** ॥ 687

ഗർഭസംഭവമാസുർയാ ഭർതുർവിജ്ഞായ മാനിനീ।
ദേവയാനീ പിതുർഗേഹം യയൗ ക്രോധവിമൂർച്ഛിതാ ॥ **34** ॥ 688

പ്രിയാമനുഗതഃ കാമീ വചോഭിരുപമന്ത്രയൻ।
ന പ്രസാദയിതും ശേകേ പാദസംവാഹനാദിഭിഃ ॥ **35** ॥ 689

ശുക്രസ്തമാഹ കുപിതഃ സ്ത്രീകാമാനൃതപൂരുഷ ।
ത്വാം ജരാ വിശതാം മന്ദ വിരൂപകരണീ നൃണാം ॥ **36** ॥ 690

യയാതിരുവാച
അതൃപ്തോഽസ്മ്യദ്യ കാമാനാം ബ്രഹ്മൻ ദുഹിതരി സ്മ തേ ।
വ്യത്യസ്യതാം യഥാകാമം വയസാ യോഽഭിധാസ്യതി ॥ **37** ॥ 691

ഇതി ലബ്ധവ്യവസ്ഥാനഃ പുത്രം ജ്യേഷ്ഠമവോചത ।
യദോ താത പ്രതീച്ഛേമാം ജരാം ദേഹി നിജം വയഃ ॥ **38** ॥ 692

മാതാമഹകൃതാം വത്സ ന തൃപ്തോ വിഷയേഷ്വഹം ।
വയസാ ഭവദീയേന രംസ്യേ കതിപയാഃ സമാഃ ॥ **39** ॥ 693

യദുരുവാച
നോത്സഹേ ജരസാ സ്ഥാതുമന്തരാ പ്രാപ്തയാ തവ ।
അവിദിത്വാ സുഖം ഗ്രാമ്യം വൈതൃഷ്ണ്യം നൈതി പൂരുഷഃ ॥ **40** ॥ 694

തുർവസുശ്ചോദിതഃ പിത്രാ ദ്രുഹ്യുശ്ചാനുശ്ച ഭാരത ।
പ്രത്യാചഖ്യുരധർമജ്ഞാ ഹ്യനിത്യേ നിത്യബുദ്ധയഃ ॥ **41** ॥ 695

അപൃച്ഛത് തനയം പൂരും വയസോനം ഗുണാധികം ।
ന ത്വമഗ്രജവദ് വത്സ മാം പ്രത്യാഖ്യാതുമർഹസി ॥ **42** ॥ 696

പൂരുരുവാച
കോ നു ലോകേ മനുഷ്യേന്ദ്ര പിതുരാത്മകൃതഃ പുമാൻ ।
പ്രതികർതും ക്ഷമോ യസ്യ പ്രസാദാദ് വിന്ദതേ പരം ॥ **43** ॥ 697

ഉത്തമശ്ചിന്തിതം കുർയാത് പ്രോക്തകാരീ തു മധ്യമഃ ।
അധമോഽശ്രദ്ധയാ കുർയാദകർതോച്ചരിതം പിതുഃ ॥ **44** ॥ 698

ഇതി പ്രമുദിതഃ പൂരുഃ പ്രത്യഗൃഹ്ണാജ്ജരാം പിതുഃ।
സോഽപി തദ്വയസാ കാമാൻ യഥാവജ്ജുജുഷേ നൃപ ॥ **45** ॥ 699

സപ്തദ്വീപപതിഃ സമ്യക് പിതൃവത് പാലയൻ പ്രജാഃ।
യഥോപജോഷം വിഷയാഞ്ജുജുഷേഽവ്യാഹതേന്ദ്രിയഃ ॥ **46** ॥ 700

ദേവയാൻയപ്യനുദിനം മനോവാഗ്ദേഹവസ്തുഭിഃ।
പ്രേയസഃ പരമാം പ്രീതിമുവാഹ പ്രേയസീ രഹഃ ॥ **47** ॥ 701

അയജദ് യജ്ഞപുരുഷം ക്രതുഭിർഭൂരിദക്ഷിണൈഃ।
സർവദേവമയം ദേവം സർവവേദമയം ഹരിം ॥ **48** ॥ 702

യസ്മിന്നിദം വിരചിതം വ്യോമ്നീവ ജലദാവലിഃ।
നാനേവ ഭാതി നാഭാതി സ്വപ്നമായാമനോരഥഃ ॥ **49** ॥ 703

തമേവ ഹൃദി വിൻയസ്യ വാസുദേവം ഗുഹാശയം।
നാരായണമണീയാംസം നിരാശീരയജത് പ്രഭും ॥ **50** ॥ 704

ഏവം വർഷസഹസ്രാണി മനഃഷഷ്ഠൈർമനഃസുഖം।
വിദധാനോഽപി നാതൃപ്യത് സാർവഭൗമഃ കദിന്ദ്രിയൈഃ ॥ **51** ॥ 705

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

സ ഇത്ഥമാചരൻ കാമാൻ സ്ത്രൈണോഽപഹനവമാത്മനഃ ।
ബുദ്ധ്വാ പ്രിയായൈ നിർവിണ്ണോ ഗാഥാമേതാമഗായത ॥ **1** ॥ 706

ശൃണു ഭാർഗവ്യമൂം ഗാഥാം മദ്വിധാചരിതാം ഭുവി ।
ധീരാ യസ്യാനുശോചന്തി വനേ ഗ്രാമനിവാസിനഃ ॥ **2** ॥ 707

ബസ്ത ഏകോ വനേ കശ്ചിദ് വിചിൻവൻ പ്രിയമാത്മനഃ ।
ദദർശ കൂപേ പതിതാം സ്വകർമവശഗാമജാം ॥ **3** ॥ 708

തസ്യാ ഉദ്ധരണോപായം ബസ്തഃ കാമീ വിചിന്തയൻ ।
വ്യധത്ത തീർഥമുദ്ധൃത്യ വിഷാണാഗ്രേണ രോധസീ ॥ **4** ॥ 709

സോത്തീർയ കൂപാത് സുശ്രോണീ തമേവ ചകമേ കില ।
തയാ വൃതം സമുദ്വീക്ഷ്യ ബഹ്വ്യോഽജാഃ കാന്തകാമിനീഃ ॥ **5** ॥ 710

പീവാനം ശ്മശ്രുലം പ്രേഷ്ഠം മീഢ്വാംസം യാഭകോവിദം ।
സ ഏകോഽജവൃഷസ്താസാം ബഹ്വീനാം രതിവർധനഃ ।
രേമേ കാമഗ്രഹഗ്രസ്ത ആത്മാനം നാവബുധ്യത ॥ **6** ॥ 711

തമേവ പ്രേഷ്ഠതമയാ രമമാണമജാൻയയാ ।
വിലോക്യ കൂപസംവിഗ്നാ നാമൃഷ്യദ് ബസ്തകർമ തത് ॥ **7** ॥ 712

തം ദുർഹൃദം സുഹൃദ്രൂപം കാമിനം ക്ഷണസൗഹൃദം।
ഇന്ദ്രിയാരാമമുത്സൃജ്യ സ്വാമിനം ദുഃഖിതാ യയൗ ॥ **8** ॥ 713

സോഽപി ചാനുഗതഃ സ്ത്രൈണഃ
കൃപണസ്താം പ്രസാദിതും।
കുർവന്നിഡവിഡാകാരം
നാശക്നോത് പഥി സന്ധിതും ॥ **9** ॥ 714

തസ്യാസ്തത്ര ദ്വിജഃ കശ്ചിദജാസ്വാമ്യച്ഛിനദ് രുഷാ।
ലംബന്തം വൃഷണം ഭൂയഃ സന്ദധ്യേർഥായ യോഗവിത് ॥ **10** ॥ 715

സംബദ്ധവൃഷണഃ സോഽപി ഹ്യജയാ കൂപലബ്ധയാ।
കാലം ബഹുതിഥം ഭദ്രേ കാമൈർനാദ്യാപി തുഷ്യതി ॥ **11** ॥ 716

തഥാഹം കൃപണഃ സുഭ്രു ഭവത്യാഃ പ്രേമയന്ത്രിതഃ।
ആത്മാനം നാഭിജാനാമി മോഹിതസ്തവ മായയാ ॥ **12** ॥ 717

യത് പൃഥിവ്യാം വ്രീഹിയവം ഹിരണ്യം പശവഃ സ്ത്രിയഃ।
ന ദുഹ്യന്തി മനഃപ്രീതിം പുംസഃ കാമഹതസ്യ തേ ॥ **13** ॥ 718

ന ജാതു കാമഃ കാമാനാമുപഭോഗേന ശാമ്യതി।
ഹവിഷാ കൃഷ്ണവർത്മേവ ഭൂയ ഏവാഭിവർധതേ ॥ **14** ॥ 719

യദാ ന കുരുതേ ഭാവം സർവഭൂതേഷ്വമംഗലം।
സമദൃഷ്ടേസ്തദാ പുംസഃ സർവാഃ സുഖമയാ ദിശഃ ॥ **15** ॥ 720

യാ ദുസ്ത്യജാ ദുർമതിഭിർജീർയതോ യാ ന ജീർയതേ।
താം തൃഷ്ണാം ദുഃഖനിവഹാം ശർമകാമോ ദ്രുതം ത്യജേത് ॥ **16** ॥ 721

മാത്രാ സ്വസ്രാ ദുഹിത്രാ വാ നാവിവിക്തതാസനോ ഭവേത്।
ബലവാനിന്ദ്രിയഗ്രാമോ വിദ്വാംസമപി കർഷതി ॥ **17** ॥ 722

പൂർണം വർഷസഹസ്രം മേ വിഷയാൻ സേവതോഽസകൃത്।
തഥാപി ചാനുസവനം തൃഷ്ണാ തേഷൂപജായതേ ॥ **18** ॥ 723

തസ്മാദേതാമഹം ത്യക്ത്വാ ബ്രഹ്മണ്യാധായ മാനസം।
നിർദ്വന്ദ്വോ നിരഹങ്കാരശ്ചരിഷ്യാമി മൃഗൈഃ സഹ ॥ **19** ॥ 724

ദൃഷ്ടം ശ്രുതമസദ് ബുദ്ധ്വാ നാനുധ്യായേന്ന സംവിശേത്।
സംസൃതിം ചാത്മനാശം ച തത്ര വിദ്വാൻ സ ആത്മദൃക് ॥ **20** ॥ 725

ഇത്യുക്ത്വാ നാഹുഷോ ജായാം തദീയം പൂരവേ വയഃ।
ദത്ത്വാ സ്വാം ജരസം തസ്മാദാദദേ വിഗതസ്പൃഹഃ ॥ **21** ॥ 726

ദിശി ദക്ഷിണപൂർവസ്യാം ദ്രുഹ്യും ദക്ഷിണതോ യദും।
പ്രതീച്യാം തുർവസും ചക്ര ഉദീച്യാമനുമീശ്വരം ॥ **22** ॥ 727

ഭൂമണ്ഡലസ്യ സർവസ്യ പൂരുമർഹത്തമം വിശാം।
അഭിഷിച്യാഗ്രജാംസ്തസ്യ വശേ സ്ഥാപ്യ വനം യയൗ ॥ **23** ॥ 728

ആസേവിതം വർഷപൂഗാൻ ഷഡ്വർഗം വിഷയേഷു സഃ।
ക്ഷണേന മുമുചേ നീഡം ജാതപക്ഷ ഇവ ദ്വിജഃ ॥ **24** ॥ 729

സ തത്ര നിർമുക്തസമസ്തസംഗ
ആത്മാനുഭൂത്യാ വിധുതത്രിലിംഗഃ।
പരേഽമലേ ബ്രഹ്മണി വാസുദേവേ
ലേഭേ ഗതിം ഭാഗവതീം പ്രതീതഃ ॥ **25** ॥ 730

ശ്രുത്വാ ഗാഥാം ദേവയാനീ മേനേ പ്രസ്തോഭമാത്മനഃ।
സ്ത്രീപുംസോഃ സ്നേഹവൈക്ലവ്യാത് പരിഹാസമിവേരിതം ॥ **26** ॥ 731

സാ സന്നിവാസം സുഹൃദാം പ്രപായാമിവ ഗച്ഛതാം।
വിജ്ഞായേശ്വരതന്ത്രാണാം മായാവിരചിതം പ്രഭോഃ ॥ **27** ॥ 732

സർവത്ര സംഗമുത്സൃജ്യ സ്വപ്നൗപമ്യേന ഭാർഗവീ ।
കൃഷ്ണേ മനഃ സമാവേശ്യ വ്യധുനോൽലിംഗമാത്മനഃ ॥ **28** ॥ 733

നമസ്തുഭ്യം ഭഗവതേ വാസുദേവായ വേധസേ ।
സർവഭൂതാധിവാസായ ശാന്തായ ബൃഹതേ നമഃ ॥ **29** ॥ 734

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ വിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
പൂരോർവംശം പ്രവക്ഷ്യാമി യത്ര ജാതോഽസി ഭാരത।
യത്ര രാജർഷയോ വംശ്യാ ബ്രഹ്മവംശ്യാശ്ച ജജ്ഞിരേ ॥ **1** ॥ 735

ജനമേജയോ ഹ്യഭൂത് പൂരോഃ
പ്രചിൻവാംസ്തത്സുതസ്തതഃ।
പ്രവീരോഽഥ നമസ്യുർവൈ
തസ്മാച്ചാരുപദോഽഭവത് ॥ **2** ॥ 736

തസ്യ സുദ്യുരഭൂത് പുത്രസ്തസ്മാദ് ബഹുഗവസ്തതഃ।
സംയാതിസ്തസ്യാഹംയാതീ രൗദ്രാശ്വസ്തത്സുതഃ സ്മൃതഃ ॥ **3** ॥ 737

ഋതേയുസ്തസ്യ കുക്ഷേയുഃ സ്ഥണ്ഡിലേയുഃ കൃതേയുകഃ।
ജലേയുഃ സന്തതേയുശ്ച ധർമസത്യവ്രതേയവഃ ॥ **4** ॥ 738

ദശൈതേഽപ്സരസഃ പുത്രാ വനേയുശ്ചാവമഃ സ്മൃതഃ।
ഘൃതാച്യാമിന്ദ്രിയാണീവ മുഖ്യസ്യ ജഗദാത്മനഃ ॥ **5** ॥ 739

ഋതേയോ രന്തിഭാരോഽഭൂത് ത്രയസ്തസ്യാത്മജാ നൃപ।
സുമതിർധ്രുവോഽപ്രതിരഥഃ കൺവോഽപ്രതിരഥാത്മജഃ ॥ **6** ॥ 740

തസ്യ മേധാതിഥിസ്തസ്മാത് പ്രസ്കണ്വാദ്യാ ദ്വിജാതയഃ।
പുത്രോഽഭൂത് സുമതേ രൈഭ്യോ ദുഷ്യന്തസ്തത്സുതോ മതഃ ॥ **7** ॥ 741

ദുഷ്യന്തോ മൃഗയാം യാതഃ കണ്വാശ്രമപദം ഗതഃ।
തത്രാസീനാം സ്വപ്രഭയാ മണ്ഡയന്തീം രമാമിവ ॥ **8** ॥ 742

വിലോക്യ സദ്യോ മുമുഹേ ദേവമായാമിവ സ്ത്രിയം।
ബഭാഷേ താം വരാരോഹാം ഭടൈഃ കതിപയൈർവൃതഃ ॥ **9** ॥ 743

തദ്ദർശനപ്രമുദിതഃ സന്നിവൃത്തപരിശ്രമഃ।
പപ്രച്ഛ കാമസന്തപ്തഃ പ്രഹസഞ്ശ്ലക്ഷ്ണയാ ഗിരാ ॥ **10** ॥ 744

കാ ത്വം കമലപത്രാക്ഷി കസ്യാസി ഹൃദയംഗമേ।
കിം വാ ചികീർഷിതം ത്വത്ര ഭവത്യാ നിർജനേ വനേ ॥ **11** ॥ 745

വ്യക്തം രാജൻയതനയാം വേദ്മ്യഹം ത്വാം സുമധ്യമേ।
ന ഹി ചേതഃ പൗരവാണാമധർമേ രമതേ ക്വചിത് ॥ **12** ॥ 746

ശകുന്തലോവാച
വിശ്വാമിത്രാത്മജൈവാഹം ത്യക്താ മേനകയാ വനേ।
വേദൈതദ് ഭഗവാൻ കണ്വോ വീര കിം കരവാമ തേ ॥ **13** ॥ 747

ആസ്യതാം ഹ്യരവിന്ദാക്ഷ ഗൃഹ്യതാമർഹണം ച നഃ।
ഭുജ്യതാം സന്തി നീവാരാ ഉഷ്യതാം യദി രോചതേ ॥ **14** ॥ 748

ദുഷ്യന്ത ഉവാച
ഉപപന്നമിദം സുഭ്രു ജാതായാഃ കുശികാൻവയേ।
സ്വയം ഹി വൃണുതേ രാജ്ഞാം കൻയകാഃ സദൃശം വരം ॥ **15** ॥ 749

ഓമിത്യുക്തേ യഥാധർമമുപയേമേ ശകുന്തലാം।
ഗാന്ധർവവിധിനാ രാജാ ദേശകാലവിധാനവിത് ॥ **16** ॥ 750

അമോഘവീർയോ രാജർഷിർമഹിഷ്യാം വീർയമാദധേ।
ശ്വോഭൂതേ സ്വപുരം യാതഃ കാലേനാസൂത സാ സുതം ॥ **17** ॥ 751

കൺവഃ കുമാരസ്യ വനേ ചക്രേ സമുചിതാഃ ക്രിയാഃ।
ബദ്ധ്വാ മൃഗേന്ദ്രാംസ്തരസാ ക്രീഡതി സ്മ സ ബാലകഃ ॥ **18** ॥ 752

തം ദുരത്യയവിക്രാന്തമാദായ പ്രമദോത്തമാ।
ഹരേരംശാംശസംഭൂതം ഭർതുരന്തികമാഗമത് ॥ **19** ॥ 753

യദാ ന ജഗൃഹേ രാജാ ഭാർയാപുത്രാവനിന്ദിതൗ।
ശൃണ്വതാം സർവഭൂതാനാം ഖേ വാഗാഹാശരീരിണീ ॥ **20** ॥ 754

മാതാ ഭസ്ത്രാ പിതുഃ പുത്രോ യേന ജാതഃ സ ഏവ സഃ।
ഭരസ്വ പുത്രം ദുഷ്യന്ത മാവമംസ്ഥാഃ ശകുന്തലാം ॥ **21** ॥ 755

രേതോധാഃ പുത്രോ നയതി നരദേവ യമക്ഷയാത്।
ത്വം ചാസ്യ ധാതാ ഗർഭസ്യ സത്യമാഹ ശകുന്തലാ ॥ **22** ॥ 756

പിതരയുപരതേ സോഽപി ചക്രവർതീ മഹായശാഃ।
മഹിമാ ഗീയതേ തസ്യ ഹരേരംശഭുവോ ഭുവി ॥ **23** ॥ 757

ചക്രം ദക്ഷിണഹസ്തേഽസ്യ പദ്മകോശോഽസ്യ പാദയോഃ।
ഈജേ മഹാഭിഷേകേണ സോഽഭിഷിക്തോഽധിരാഡ് വിഭുഃ ॥ **24** ॥ 758

പഞ്ചപഞ്ചാശതാ മേധ്യൈർഗംഗായാമനു വാജിഭിഃ।
മാമതേയം പുരോധായ യമുനായാമനു പ്രഭുഃ ॥ **25** ॥ 759

അഷ്ടസപ്തതിമേധ്യാശ്വാൻ ബബന്ധ പ്രദദദ് വസു।
ഭരതസ്യ ഹി ദൗഷ്യന്തേരഗ്നിഃ സാചീഗുണേ ചിതഃ।
സഹസ്രം ബദ്ധ്വശോ യസ്മിൻ ബ്രാഹ്മണാ ഗാ വിഭേജിരേ ॥ **26** ॥ 760

ത്രയസ്ത്രിംശച്ഛതം ഹ്യശ്വാൻ ബദ്ധ്വാ വിസ്മാപയൻ നൃപാൻ।
ദൗഷ്യന്തിരത്യഗാൻമായാം ദേവാനാം ഗുരുമായയൗ ॥ **27** ॥ 761

മൃഗാംഛുക്ലദതഃ കൃഷ്ണാൻ ഹിരൺയേന പരീവൃതാൻ।
അദാത് കർമണി മഷ്ണാരേ നിയുതാനി ചതുർദശ ॥ **28** ॥ 762

ഭരതസ്യ മഹത് കർമ ന പൂർവേ നാപരേ നൃപാഃ।
നൈവാപുർനൈവ പ്രാപ്സ്യന്തി ബാഹുഭ്യാം ത്രിദിവം യഥാ ॥ **29** ॥ 763

കിരാതഹൂണാൻ യവനാ -
നന്ധ്രാൻ കങ്കാൻ ഖശാംഛകാൻ।
അബ്രഹ്മൺയാൻ നൃപാംശ്ചാഹൻ
ം്ലേച്ഛാൻ ദിഗ്വിജയേഽഖിലാൻ ॥ **30** ॥ 764

ജിത്വാ പുരാസുരാ ദേവാൻ യേ രസൗകാംസി ഭേജിരേ।
ദേവസ്ത്രിയോ രസാം നീതാഃ പ്രാണിഭിഃ പുനരാഹരത് ॥ **31** ॥ 765

സർവകാമാൻ ദുദുഹതുഃ പ്രജാനാം തസ്യ രോദസീ।
സമാസ്ത്രിണവസാഹസ്രീർദിക്ഷു ചക്രമവർതയത് ॥ **32** ॥ 766

സ സമ്രാഡ് ലോകപാലാഖ്യമൈശ്വർയമധിരാട് ശ്രിയം।
ചക്രം ചാസ്ഖലിതം പ്രാണാൻ മൃഷേത്യുപരരാമ ഹ ॥ **33** ॥ 767

തസ്യാസൻ നൃപ വൈദർഭ്യഃ പത്ന്യസ്തിസ്രഃ സുസമ്മതാഃ।
ജഘ്നുസ്ത്യാഗഭയാത് പുത്രാൻ നാനുരൂപാ ഇതീരിതേ ॥ **34** ॥ 768

തസ്യൈവം വിതഥേ വംശേ തദർഥം യജതഃ സുതം।
മരുത്സ്തോമേന മരുതോ ഭരദ്വാജമുപാദദുഃ ॥ **35** ॥ 769

അന്തർവത്ന്യാം ഭ്രാതൃപത്ന്യാം മൈഥുനായ ബൃഹസ്പതിഃ।
പ്രവൃത്തോ വാരിതോ ഗർഭം ശപ്ത്വാ വീർയമവാസൃജത് ॥ **36** ॥ 770

തം ത്യക്തുകാമാം മമതാം ഭർതൃത്യാഗവിശങ്കിതാം ।
നാമനിർവാചനം തസ്യ ശ്ലോകമേനം സുരാ ജഗുഃ ॥ **37** ॥ 771

മൂഢേ ഭര ദ്വാജമിമം ഭര ദ്വാജം ബൃഹസ്പതേ ।
യാതൗ യദുക്ത്വാ പിതരൗ ഭരദ്വാജസ്തതസ്ത്വയം ॥ **38** ॥ 772

ചോദ്യമാനാ സുരൈരേവം മത്വാ വിതഥമാത്മജം ।
വ്യസൃജൻമരുതോഽബിഭ്രൻ ദത്തോഽയം വിതഥേഽൻവയേ ॥ **39** ॥ 773

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ വിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ഏകവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

വിതഥസ്യ സുതോ മൻയുർബൃഹത്ക്ഷത്രോ ജയസ്തതഃ ।
മഹാവീർയോ നരോ ഗർഗഃ സങ്കൃതിസ്തു നരാത്മജഃ ॥ **1** ॥ 774

ഗുരുശ്ച രന്തിദേവശ്ച സങ്കൃതേഃ പാണ്ഡുനന്ദന ।
രന്തിദേവസ്യ ഹി യശ ഇഹാമുത്ര ച ഗീയതേ ॥ **2** ॥ 775

വിയദ്വിത്തസ്യ ദദതോ ലബ്ധം ലബ്ധം ബുഭുക്ഷതഃ ।
നിഷ്കിഞ്ചനസ്യ ധീരസ്യ സകുടുംബസ്യ സീദതഃ ॥ **3** ॥ 776

വ്യതീയുരഷ്ടചത്വാരിംശദഹാൻയപിബതഃ കില ।
ഘൃതപായസസംയാവം തോയം പ്രാതരുപസ്ഥിതം ॥ **4** ॥ 777

കൃച്ഛ്രപ്രാപ്തകുടുംബസ്യ ക്ഷുത്ത്യഡ്ഭ്യാം ജാതവേപഥോഃ ।
അതിഥിർബ്രാഹ്മണഃ കാലേ ഭോക്തുകാമസ്യ ചാഗമത് ॥ **5** ॥ 778

തസ്മൈ സംവ്യഭജത് സോഽന്നമാദൃത്യ ശ്രദ്ധയാൻവിതഃ ।
ഹരിം സർവത്ര സമ്പശ്യൻ സ ഭുക്ത്വാ പ്രയയൗ ദ്വിജഃ ॥ **6** ॥ 779

അഥാൻയോ ഭോക്ഷ്യമാണസ്യ വിഭക്തസ്യ മഹീപതേ ।
വിഭക്തം വ്യഭജത് തസ്മൈ വൃഷലായ ഹരിം സ്മരൻ ॥ **7** ॥ 780

യാതേ ശൂദ്രേ തമൻയോഽഗാദതിഥിഃ ശ്വഭിരാവൃതഃ ।
രാജൻ മേ ദീയതാമന്നം സഗണായ ബുഭുക്ഷതേ ॥ **8** ॥ 781

സ ആദൃത്യാവശിഷ്ടം യദ് ബഹുമാനപുരസ്കൃതം ।
തച്ച ദത്ത്വാ നമശ്ചക്രേ ശ്വഭ്യഃ ശ്വപതയേ വിഭുഃ ॥ **9** ॥ 782

പാനീയമാത്രമുച്ഛേഷം തച്ചൈകപരിതർപണം ।
പാസ്യതഃ പുൽകസോഽഭ്യാഗാദപോ ദേഹ്യശുഭസ്യ മേ ॥ **10** ॥ 783

തസ്യ താം കരുണാം വാചം നിശമ്യ വിപുലശ്രമാം ।
കൃപയാ ഭൃശസന്തപ്ത ഇദമാഹാമൃതം വചഃ ॥ **11** ॥ 784

ന കാമയേഽഹം ഗതിമീശ്വരാത് പരാ -
മഷ്ടർദ്ധിയുക്താമപുനർഭവം വാ ।
ആർതിം പ്രപദ്യേഽഖിലദേഹഭാജാ -
മന്തഃസ്ഥിതോ യേന ഭവന്ത്യദുഃഖാഃ ॥ **12** ॥ 785

ക്ഷുത്ത്യൂട്ശ്രമോ ഗാത്രപരിശ്രമശ്ച
ദൈൻയം ക്ലമഃ ശോകവിഷാദമോഹാഃ ।
സർവേ നിവൃത്താഃ കൃപണസ്യ ജന്തോ -
ർജിജീവിഷോർജീവജലാർപണാൻമേ ॥ **13** ॥ 786

ഇതി പ്രഭാഷ്യ പാനീയം മ്രിയമാണഃ പിപാസയാ ।
പുൽകസായാദദാദ്ധീരോ നിസർഗകരുണോ നൃപഃ ॥ **14** ॥ 787

തസ്യ ത്രിഭുവനാധീശാഃ ഫലദാഃ ഫലമിച്ഛതാം ।
ആത്മാനം ദർശയാഞ്ചക്രുർമായാ വിഷ്ണുവിനിർമിതാഃ ॥ **15** ॥ 788

സ വൈ തേഭ്യോ നമസ്കൃത്യ നിഃസംഗോ വിഗതസ്പൃഹഃ ।
വാസുദേവേ ഭഗവതി ഭക്ത്യാ ചക്രേ മനഃ പരം ॥ **16** ॥ 789

ഈശ്വരാലംബനം ചിത്തം കുർവതോഽനന്യരാധസഃ।
മായാ ഗുണമയീ രാജൻ സ്വപ്നവത് പ്രത്യലീയത ॥ **17** ॥ 790

തത്പ്രസംഗാനുഭാവേന രന്തിദേവാനുവർതിനഃ।
അഭവൻ യോഗിനഃ സർവേ നാരായണപരായണാഃ ॥ **18** ॥ 791

ഗർഗാച്ഛിനിസ്തതോ ഗാർഗ്യഃ ക്ഷത്രാദ് ബ്രഹ്മ ഹ്യവർതത।
ദുരിതക്ഷയോ മഹാവീർയാത് തസ്യ ത്രയ്യാരുണിഃ കവിഃ ॥ **19** ॥ 792

പുഷ്കരാരുണിരിത്യത്ര യേ ബ്രാഹ്മണഗതിം ഗതാഃ।
ബൃഹത്ക്ഷത്രസ്യ പുത്രോഽഭൂദ്ധസ്തീ യദ്ധസ്തിനാപുരം ॥ **20** ॥ 793

അജമീഢോ ദ്വിമീഢശ്ച പുരുമീഢശ്ച ഹസ്തിനഃ।
അജമീഢസ്യ വംശ്യാഃ സ്യുഃ പ്രിയമേധാദയോ ദ്വിജാഃ ॥ **21** ॥ 794

അജമീഢാദ് ബൃഹദിഷുസ്തസ്യ പുത്രോ ബൃഹദ്ധനുഃ।
ബൃഹത്കായസ്തതസ്തസ്യ പുത്ര ആസീജ്ജയദ്രഥഃ ॥ **22** ॥ 795

തത്സുതോ വിശദസ്തസ്യ സേനജിത് സമജായത।
രുചിരാശ്വോ ദൃഢഹനുഃ കാശ്യോ വത്സശ്ച തത്സുതാഃ ॥ **23** ॥ 796

രുചിരാശ്വസുതഃ പാരഃ പൃഥുസേനസ്തദാത്മജഃ।
പാരസ്യ തനയോ നീപസ്തസ്യ പുത്രശതം ത്വഭൂത് ॥ **24** ॥ 797

സ കൃത്ത്വ്യാം ശുകകന്യായാം ബ്രഹ്മദത്തമജീജനത്।
സ യോഗീ ഗവി ഭാർയായാം വിഷ്വക്സേനമധാത് സുതം ॥ **25** ॥ 798

ജൈഗീഷവ്യോപദേശേന യോഗതന്ത്രം ചകാര ഹ।
ഉദക്സ്വനസ്തതസ്തസ്മാദ് ഭൽലാദോ ബാർഹദീഷവാഃ ॥ **26** ॥ 799

യവീനരോ ദ്വിമീഢസ്യ കൃതിമാംസ്തത്സുതഃ സ്മൃതഃ।
നാമ്നാ സത്യധൃതിർയസ്യ ദൃഢനേമിഃ സുപാർശ്വകൃത് ॥ **27** ॥ 800

സുപാർശ്വാത് സുമതിസ്തസ്യ പുത്രഃ സന്നതിമാംസ്തതഃ।
കൃതിർഹിരണ്യനാഭാദ് യോ യോഗം പ്രാപ്യ ജഗൗ സ്മ ഷട് ॥ **28** ॥ 801

സംഹിതാഃ പ്രാച്യസാമ്നാം വൈ
നീപോ ഹ്യുഗ്രായുധസ്തതഃ।
തസ്യ ക്ഷേമ്യഃ സുവീരോഽഥ
സുവീരസ്യ രിപുഞ്ജയഃ ॥ **29** ॥ 802

തതോ ബഹുരഥോ നാമ പുരുമീഢോഽപ്രജോഽഭവത്।
നലിൻയാമജമീഢസ്യ നീലഃ ശാന്തിഃ സുതസ്തതഃ ॥ **30** ॥ 803

ശാന്തേഃ സുശാന്തിസ്തത്പുത്രഃ
പുരുജോർകസ്തതോഽഭവത്।
ഭർമ്യാശ്വസ്തനയസ്തസ്യ
പഞ്ചാസൻമുദ്ഗലാദയഃ ॥ **31** ॥ 804

യവീനരോ ബൃഹദിഷുഃ കാമ്പിൽയഃ സഞ്ജയഃ സുതാഃ।
ഭർമ്യാശ്വഃ പ്രാഹ പുത്രാ മേ പഞ്ചാനാം രക്ഷണായ ഹി ॥ **32** ॥ 805

വിഷയാണാമലമിമേ
ഇതി പഞ്ചാലസംജ്ഞിതാഃ।
മുദ്ഗലാദ് ബ്രഹ്മ നിർവൃത്തം
ഗോത്രം മൗദ്ഗൽയസംജ്ഞിതം ॥ **33** ॥ 806

മിഥുനം മുദ്ഗലാദ് ഭാർമ്യാദ് ദിവോദാസഃ പുമാനഭൂത്।
അഹൽയാ കൻയകാ യസ്യാം ശതാനന്ദസ്തു ഗൗതമാത് ॥ **34** ॥ 807

തസ്യ സത്യധൃതിഃ പുത്രോ ധനുർവേദവിശാരദഃ।
ശരദ്വാംസ്തത്സുതോ യസ്മാദുർവശീദർശനാത് കില ॥ **35** ॥ 808

ശരസ്തംബേഽപതദ് രേതോ മിഥുനം തദഭൂച്ഛുഭം ।
തദ് ദൃഷ്ട്വാ കൃപയാഗൃഹ്ണാച്ഛന്തനുർമൃഗയാം ചരൻ ।
കൃപഃ കുമാരഃ കൻയാ ച ദ്രോണപത്ന്യഭവത് കൃപീ ॥ **36** ॥ 809

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ ഏകവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ദ്വാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

മിത്രേയുശ്ച ദിവോദാസാച്ച്യവനസ്തത്സുതോ നൃപ ।
സുദാസഃ സഹദേവോഽഥ സോമകോ ജന്തുജൻമകൃത് ॥ **1** ॥ 810

തസ്യ പുത്രശതം തേഷാം യവീയാൻ പൃഷതഃ സുതഃ ।
ദ്രുപദോ ദ്രൗപദീ തസ്യ ധൃഷ്ടദ്യുമ്നാദയഃ സുതാഃ ॥ **2** ॥ 811

ധൃഷ്ടദ്യുമ്നാദ് ധൃഷ്ടകേതുർഭാർമ്യാഃ പഞ്ചാലകാ ഇമേ ।
യോഽജമീഢസുതോ ഹ്യൻയ ഋക്ഷഃ സംവരണസ്തതഃ ॥ **3** ॥ 812

തപത്യാം സൂർയകൻയായാം കുരുക്ഷേത്രപതിഃ കുരുഃ ।
പരീക്ഷിത് സുധനുർജഹ്നുർനിഷധാശ്വഃ കുരോഃ സുതാഃ ॥ **4** ॥ 813

സുഹോത്രോഽഭൂത് സുധനുഷശ്ച്യവനോഽഥ തതഃ കൃതീ ।
വസുസ്തസ്യോപരിചരോ ബൃഹദ്രഥമുഖാസ്തതഃ ॥ **5** ॥ 814

കുശാംബമത്സ്യപ്രത്യഗ്രചേദിപാദ്യാശ്ച ചേദിപാഃ ।
ബൃഹദ്രഥാത് കുശാഗ്രോഽഭൂദൃഷഭസ്തസ്യ തത്സുതഃ ॥ **6** ॥ 815

ജജ്ഞേ സത്യഹിതോഽപത്യം
പുഷ്പവാംസ്തത്സുതോ ജഹുഃ ।

അൻയസ്യാം ചാപി ഭാർയായാം
ശകലേ ദ്വേ ബൃഹദ്രഥാത് ॥ **7** ॥ 816

തേ മാത്രാ ബഹിരുത്സൃഷ്ടേ ജരയാ ചാഭിസന്ധിതേ ।
ജീവ ജീവേതി ക്രീഡന്ത്യാ ജരാസന്ധോഽഭവത് സുതഃ ॥ **8** ॥ 817

തതശ്ച സഹദേവോഽഭൂത് സോമാപിർയച്ഛ്രുതശ്രവാഃ ।
പരീക്ഷിദനപത്യോഽഭൂത് സുരഥോ നാമ ജാഹ്നവഃ ॥ **9** ॥ 818

തതോ വിദൂരഥസ്തസ്മാത് സാർവഭൗമസ്തതോഽഭവത് ।
ജയസേനസ്തത്തനയോ രാധികോഽതോഽയുതോ ഹ്യഭൂത് ॥ **10** ॥ 819

തതശ്ച ക്രോധനസ്തസ്മാദ് ദേവാതിഥിരമുഷ്യ ച ।
ഋഷ്യസ്തസ്യ ദിലീപോഽഭൂത് പ്രതീപസ്തസ്യ ചാത്മജഃ ॥ **11** ॥ 820

ദേവാപിഃ ശന്തനുസ്തസ്യ ബാഹ്ലീക ഇതി ചാത്മജാഃ ।
പിതൃരാജ്യം പരിത്യജ്യ ദേവാപിസ്തു വനം ഗതഃ ॥ **12** ॥ 821

അഭവച്ഛന്തനൂ രാജാ പ്രാങ്മഹാഭിഷസംജ്ഞിതഃ ।
യം യം കരാഭ്യാം സ്പൃശതി ജീർണം യൗവനമേതി സഃ ॥ **13** ॥ 822

ശാന്തിമാപ്നോതി ചൈവാഗ്ര്യാം കർമണാ തേന ശന്തനുഃ ।
സമാ ദ്വാദശ തദ്രാജ്യേ ന ववർഷ യദാ വിഭുഃ ॥ **14** ॥ 823

ശന്തനുർബ്രാഹ്മണൈരുക്തഃ പരിവേത്തായമഗ്രഭുക് ।
രാജ്യം ദേഹ്യഗ്രജായാശു പുരരാഷ്ട്രവിവൃദ്ധയേ ॥ **15** ॥ 824

ഏവമുക്തോ ദ്വിജൈർജ്യേഷ്ഠം
ഛന്ദയാമാസ സോഽബ്രവീത് ।
തൻമന്ത്രിപ്രഹിതൈർവിപ്രൈർ -
വേദാദ് വിഭ്രംശിതോ ഗിരാ ॥ **16** ॥ 825

വേദവാദാതിവാദാൻ വൈ തദാ ദേവോ വവർഷ ഹ।
ദേവാപിർയോഗമാസ്ഥായ കലാപഗ്രാമമാശ്രിതഃ ॥ **17** ॥ 826

സോമവംശേ കലൗ നഷ്ടേ കൃതാദൗ സ്ഥാപയിഷ്യതി।
ബാഹ്ലീകാത് സോമദത്തോഽഭൂദ് ഭൂരിർഭൂരിശ്രവാസ്തതഃ ॥ **18** ॥ 827

ശലശ്ച ശന്തനോരാസീദ് ഗംഗായാം ഭീഷ്മ ആത്മവാൻ।
സർവധർമവിദാം ശ്രേഷ്ഠോ മഹാഭാഗവതഃ കവിഃ ॥ **19** ॥ 828

വീരയൂഥാഗ്രണീർയേന രാമോഽപി യുധി തോഷിതഃ।
ശന്തനോർദാശകൻയായാം ജജ്ഞേ ചിത്രാംഗദഃ സുതഃ ॥ **20** ॥ 829

വിചിത്രവീർയശ്ചാവരജോ നാമ്നാ ചിത്രാംഗദോ ഹതഃ।
യസ്യാം പരാശരാത് സാക്ഷാദവതീർണോ ഹരേഃ കലാ ॥ **21** ॥ 830

വേദഗുപ്തോ മുനിഃ കൃഷ്ണോ യതോഽഹമിദമധ്യഗാം।
ഹിത്വാ സ്വശിഷ്യാൻ പൈലാദീൻ ഭഗവാൻ ബാദരായണഃ ॥ **22** ॥ 831

മഹ്യം പുത്രായ ശാന്തായ പരം ഗുഹ്യമിദം ജഗൗ।
വിചിത്രവീർയോഽഥോവാഹ കാശിരാജസുതേ ബലാത് ॥ **23** ॥ 832

സ്വയംവരാദുപാനീതേ അംബികാംബാലികേ ഉഭേ।
തയോരാസക്തഹൃദയോ ഗൃഹീതോ യക്ഷ്മണാ മൃതഃ ॥ **24** ॥ 833

ക്ഷേത്രേ പ്രജസ്യ വൈ ഭ്രാതുർ -
മാത്രോക്തോ ബാദരായണഃ।
ധൃതരാഷ്ട്രം ച പാണ്ഡും ച
വിദുരം ചാപ്യജീജനത് ॥ **25** ॥ 834

ഗാന്ധാര്യാം ധൃതരാഷ്ട്രസ്യ ജജ്ഞേ പുത്രശതം നൃപ।
തത്ര ദുർയോധനോ ജ്യേഷ്ഠോ ദുഃശലാ ചാപി കൻയകാ ॥ **26** ॥ 835

ശാപാൻമൈഥുനരുദ്ധസ്യ പാണ്ഡോഃ കുന്ത്യാം മഹാരഥാഃ।
ജാതാ ധർമാനിലേന്ദ്രേഭ്യോ യുധിഷ്ഠിരമുഖാസ്ത്രയഃ ॥ **27** ॥ 836

നകുലഃ സഹദേവശ്ച മാദ്ര്യാം നാസത്യദസ്രയോഃ।
ദ്രൗപദ്യാം പഞ്ച പഞ്ചഭ്യഃ പുത്രാസ്തേ പിതരോഽഭവൻ ॥ **28** ॥ 837

യുധിഷ്ഠിരാത് പ്രതിവിന്ധ്യഃ ശ്രുതസേനോ വൃകോദരാത്।
അർജുനാച്ഛ്രുതകീർതിസ്തു ശതാനീകസ്തു നാകുലിഃ ॥ **29** ॥ 838

സഹദേവസുതോ രാജംഛ്രുതകർമാ തഥാപരേ।
യുധിഷ്ഠിരാത് തു പൗരവ്യാം ദേവകോഽഥ ഘടോത്കചഃ ॥ **30** ॥ 839

ഭീമസേനാദ്ധിഡിംബായാം കാൽയാം സർവഗതസ്തതഃ।
സഹദേവാത് സുഹോത്രം തു വിജയാസൂത പാർവതീ ॥ **31** ॥ 840

കരേണുമത്യാം നകുലോ നിരമിത്രം തഥാർജുനഃ।
ഇരാവന്തമുലൂപ്യാം വൈ സുതായാം ബഭ്രുവാഹനം।
മണിപൂരപതേഃ സോഽപി തത്പുത്രഃ പുത്രികാസുതഃ ॥ **32** ॥ 841

തവ താതഃ സുഭദ്രായാമഭിമൻയുരജായത।
സർവാതിരഥജിദ് വീര ഉത്തരായാം തതോ ഭവാൻ ॥ **33** ॥ 842

പരിക്ഷീണേഷു കുരുഷു ദ്രൗണേർബ്രഹ്മാസ്ത്രതേജസാ।
ത്വം ച കൃഷ്ണാനുഭാവേന സജീവോ മോചിതോഽന്തകാത് ॥ **34** ॥ 843

തവേമേ തനയാസ്താത ജനമേജയപൂർവകാഃ।
ശ്രുതസേനോ ഭീമസേന ഉഗ്രസേനശ്ച വീർയവാൻ ॥ **35** ॥ 844

ജനമേജയസ്ത്വാം വിദിത്വാ
തക്ഷകാന്നിധനം ഗതം।

സർപാൻ വൈ സർപയാഗാഗ്നൗ
സ ഹോഷ്യതി രുഷാൻവിതഃ ॥ **36** ॥ 845

കാവഷേയം പുരോധായ തുരം തുരഗമേധയാട് ।
സമന്താത് പൃഥിവീം സർവാം ജിത്വാ യക്ഷ്യതി ചാധ്വരൈഃ ॥ **37** ॥ 846

തസ്യ പുത്രഃ ശതാനീകോ യാജ്ഞവൽക്യാത് ത്രയീം പഠൻ ।
അസ്ത്രജ്ഞാനം ക്രിയാജ്ഞാനം ശൗനകാത് പരമേഷ്യതി ॥ **38** ॥ 847

സഹസ്രാനീകസ്തത്പുത്രസ്തതശ്ചൈവാശ്വമേധജഃ ।
അസീമകൃഷ്ണസ്തസ്യാപി നേമിചക്രസ്തു തത്സുതഃ ॥ **39** ॥ 848

ഗജാഹ്വയേ ഹൃതേ നദ്യാ കൗശാംബ്യാം സാധു വത്സ്യതി ।
ഉക്തസ്തതശ്ചിത്രരഥസ്തസ്മാത് കവിരഥഃ സുതഃ ॥ **40** ॥ 849

തസ്മാച്ച വൃഷ്ടിമാംസ്തസ്യ സുഷേണോഽഥ മഹീപതിഃ ।
സുനീഥസ്തസ്യ ഭവിതാ നൃചക്ഷുർയത് സുഖീനലഃ ॥ **41** ॥ 850

പരിപ്ലവഃ സുതസ്തസ്മാൻമേധാവീ സുനയാത്മജഃ ।
നൃപഞ്ജയസ്തതോ ദൂർവസ്തിമിസ്തസ്മാജ്ജനിഷ്യതി ॥ **42** ॥ 851

തിമേർബൃഹദ്രഥസ്തസ്മാച്ഛതാനീകഃ സുദാസജഃ ।
ശതാനീകാദ് ദുർദമനസ്തസ്യാപത്യം ബഹീനരഃ ॥ **43** ॥ 852

ദണ്ഡപാണിർനിമിസ്തസ്യ
ക്ഷേമകോ ഭവിതാ നൃപഃ ।
ബ്രഹ്മക്ഷത്രസ്യ വൈ പ്രോക്തോ
വംശോ ദേവർഷിസത്കൃതഃ ॥ **44** ॥ 853

ക്ഷേമകം പ്രാപ്യ രാജാനം
സംസ്ഥാം പ്രാപ്സ്യതി വൈ കലൗ ।

അഥ മാഗധരാജാനോ
ഭവിതാരോ വദാമി തേ ॥ **45** ॥ 854

ഭവിതാ സഹദേവസ്യ മാർജാരിർയച്ഛ്രുതശ്രവാഃ ।
തതോഽയുതായുസ്തസ്യാപി നിരമിത്രോഽഥ തത്സുതഃ ॥ **46** ॥ 855

സുനക്ഷത്രഃ സുനക്ഷത്രാദ് ബൃഹത്സേനോഽഥ കർമജിത് ।
തതഃ സൃതഞ്ജയാദ് വിപ്രഃ ശുചിസ്തസ്യ ഭവിഷ്യതി ॥ **47** ॥ 856

ക്ഷേമോഽഥ സുവ്രതസ്തസ്മാദ് ധർമസൂത്രഃ ശമസ്തതഃ ।
ദ്യുമത്സേനോഽഥ സുമതിഃ സുബലോ ജനിതാ തതഃ ॥ **48** ॥ 857

സുനീഥഃ സത്യജിദഥ വിശ്വജിദ് യദ് രിപുഞ്ജയഃ ।
ബാർഹദ്രഥാശ്ച ഭൂപാലാ ഭാവ്യാഃ സാഹസ്രവത്സരം ॥ **49** ॥ 858

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ ദ്വാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ത്രയോവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

അനോഃ സഭാനരശ്ചക്ഷുഃ പരോക്ഷശ്ച ത്രയഃ സുതാഃ ।
സഭാനരാത് കാലനരഃ സൃഞ്ജയസ്തത്സുതസ്തതഃ ॥ **1** ॥ 859

ജനമേജയസ്തസ്യ പുത്രോ മഹാശീലോ മഹാമനാഃ ।
ഉശീനരസ്തിതിക്ഷുശ്ച മഹാമനസ ആത്മജൗ ॥ **2** ॥ 860

ശിബിർവനഃ ശമിർദക്ഷശ്ചത്വാരോശീനരാത്മജാഃ ।
വൃഷാദർഭഃ സുവീരശ്ച മദ്രഃ കൈകേയ ആത്മജാഃ ॥ **3** ॥ 861

ശിബേശ്ചത്വാര ഏവാസംസ്തിതിക്ഷോശ്ച രുശദ്രഥഃ ।
തതോ ഹേമോഽഥ സുതപാ ബലിഃ സുതപസോഽഭവത് ॥ **4** ॥ 862

അംഗവംഗകലിംഗാദ്യാഃ സുഹ്മപുണ്ഡ്രാന്ധ്രസംജ്ഞിതാഃ ।
ജജ്ഞിരേ ദീർഘതമസോ ബലേഃ ക്ഷേത്രേ മഹീക്ഷിതഃ ॥ **5** ॥ 863

ചക്രുഃ സ്വനാമ്നാ വിഷയാൻ ഷഡിമാൻ പ്രാച്യകാംശ്ച തേ ।
ഖനപാനോഽംഗതോ ജജ്ഞേ തസ്മാദ് ദിവിരഥസ്തതഃ ॥ **6** ॥ 864

സുതോ ധർമരഥോ യസ്യ ജജ്ഞേ ചിത്രരഥോഽപ്രജാഃ ।
രോമപാദ ഇതി ഖ്യാതസ്തസ്മൈ ദശരഥഃ സഖാ ॥ **7** ॥ 865

ശാന്താം സ്വകൻയാം പ്രായച്ഛദൃഷ്യശൃംഗ ഉവാഹ താം।
ദേവേഽവർഷതി യം രാമാ ആനിൻയുർഹരിണീസുതം ॥ **8** ॥ 866

നാട്യസംഗീതവാദിത്രൈർവിഭ്രമാലിംഗനാർഹണൈഃ।
സ തു രാജ്ഞോഽനപത്യസ്യ നിരൂപ്യേഷ്ടിം മരുത്വതഃ ॥ **9** ॥ 867

പ്രജാമദാദ് ദശരഥോ യേന ലേഭേഽപ്രജാഃ പ്രജാഃ।
ചതുരംഗോ രോമപാദാത് പൃഥുലാക്ഷസ്തു തത്സുതഃ ॥ **10** ॥ 868

ബൃഹദ്രഥോ ബൃഹത്കർമാ ബൃഹദ്ഭാനുശ്ച തത്സുതാഃ।
ആദ്യാദ് ബൃഹൻമനാസ്തസ്മാജ്ജയദ്രഥ ഉദാഹൃതഃ ॥ **11** ॥ 869

വിജയസ്തസ്യ സംഭൂത്യാം തതോ ധൃതിരജായത।
തതോ ധൃതവ്രതസ്തസ്യ സത്കർമാധിരഥസ്തതഃ ॥ **12** ॥ 870

യോഽസൗ ഗംഗാതടേ ക്രീഡൻ മഞ്ജൂഷാന്തർഗതം ശിശും।
കുന്ത്യാപവിദ്ധം കാനീനമനപത്യോഽകരോത് സുതം ॥ **13** ॥ 871

വൃഷസേനഃ സുതസ്തസ്യ കർണസ്യ ജഗതീപതേഃ।
ദ്രുഹ്യോശ്ച തനയോ ബഭ്രുഃ സേതുസ്തസ്യാത്മജസ്തതഃ ॥ **14** ॥ 872

ആരബ്ധസ്തസ്യ ഗാന്ധാരസ്തസ്യ ധർമസ്തതോ ധൃതഃ।
ധൃതസ്യ ദുർമനാസ്തസ്മാത് പ്രചേതാഃ പ്രാചേതസം ശതം ॥ **15** ॥ 873

മ്ലേച്ഛാധിപതയോഽഭൂവൻ -
നുദീചീം ദിശമാശ്രിതാഃ।
തുർവസോശ്ച സുതോ വഹ്നിർ -
വഹ്നേർഭർഗോഽഥ ഭാനുമാൻ ॥ **16** ॥ 874

ത്രിഭാനുസ്തത്സുതോഽസ്യാപി കരന്ധമ ഉദാരധീഃ।
മരുതസ്തത്സുതോഽപുത്രഃ പുത്രം പൗരവമൻവഭൂത് ॥ **17** ॥ 875

ദുഷ്യന്തഃ സ പുനർഭേജേ സ്വം വംശം രാജ്യകാമുകഃ।
യയാതേർജ്യേഷ്ഠപുത്രസ്യ യദോർവംശം നരർഷഭ ॥ **18** ॥ 876

വർണയാമി മഹാപുണ്യം സർവപാപഹരം നൃണാം।
യദോർവംശം നരഃ ശ്രുത്വാ സർവപാപൈഃ പ്രമുച്യതേ ॥ **19** ॥ 877

യത്രാവതീർണോ ഭഗവാൻ പരമാത്മാ നരാകൃതിഃ।
യദോഃ സഹസ്രജിത്ക്രോഷ്ടാ നലോ രിപുരിതി ശ്രുതാഃ ॥ **20** ॥ 878

ചത്വാരഃ സൂനവസ്തത്ര ശതജിത് പ്രഥമാത്മജഃ।
മഹാഹയോ വേണുഹയോ ഹൈഹയശ്ചേതി തത്സുതാഃ ॥ **21** ॥ 879

ധർമസ്തു ഹൈഹയസുതോ നേത്രഃ കുന്തേഃ പിതാ തതഃ।
സോഹഞ്ജിരഭവത് കുന്തേർമഹിഷ്മാൻ ഭദ്രസേനകഃ ॥ **22** ॥ 880

ദുർമദോ ഭദ്രസേനസ്യ ധനകഃ കൃതവീർയസൂഃ।
കൃതാഗ്നിഃ കൃതവർമാ ച കൃതൗജാ ധനകാത്മജാഃ ॥ **23** ॥ 881

അർജുനഃ കൃതവീർയസ്യ സപ്തദ്വീപേശ്വരോഽഭവത്।
ദത്താത്രേയാദ്ധരേരംശാത് പ്രാപ്തയോഗമഹാഗുണഃ ॥ **24** ॥ 882

ന നൂനം കാർതവീർയസ്യ ഗതിം യാസ്യന്തി പാർഥിവാഃ।
യജ്ഞദാനതപോയോഗശ്രുതവീർയജയാദിഭിഃ ॥ **25** ॥ 883

പഞ്ചാശീതിസഹസ്രാണി ഹ്യവ്യാഹതബലഃ സമാഃ।
അനഷ്ടവിത്തസ്മരണോ ബുഭുജേഽക്ഷയ്യഷഡ്വസു ॥ **26** ॥ 884

തസ്യ പുത്രസഹസ്രേഷു പഞ്ചൈവോർവരിതാ മൃധേ।
ജയധ്വജഃ ശൂരസേനോ വൃഷഭോ മധുരൂർജിതഃ ॥ **27** ॥ 885

ജയധ്വജാത് താലജംഘസ്തസ്യ പുത്രശതം ത്വഭൂത്।
ക്ഷത്രം യത് താലജംഘാഖ്യമൗർവതേജോപസംഹൃതം ॥ **28** ॥ 886

തേഷാം ജ്യേഷ്ഠോ വീതിഹോത്രോ
വൃഷ്ണിഃ പുത്രോ മധോഃ സ്മൃതഃ।
തസ്യ പുത്രശതം ത്വാസീദ്
വൃഷ്ണിജ്യേഷ്ഠം യതഃ കുലം ॥ **29** ॥ 887

മാധവാ വൃഷ്ണയോ രാജൻ യാദവാശ്ചേതി സംജ്ഞിതാഃ।
യദുപുത്രസ്യ ച ക്രോഷ്ടോഃ പുത്രോ വൃജിനവാംസ്തതഃ ॥ **30** ॥ 888

ശ്വാഹിസ്തതോ രുശേകുർവൈ തസ്യ ചിത്രരഥസ്തതഃ।
ശശബിന്ദുർമഹായോഗീ മഹാഭോജോ മഹാനഭൂത് ॥ **31** ॥ 889

ചതുർദശമഹാരത്നശ്ചക്രവർത്യപരാജിതഃ।
തസ്യ പത്നീസഹസ്രാണാം ദശാനാം സുമഹായശാഃ ॥ **32** ॥ 890

ദശലക്ഷസഹസ്രാണി പുത്രാണാം താസ്വജീജനത്।
തേഷാം തു ഷട്പ്രധാനാനാം പൃഥുശ്രവസ ആത്മജഃ ॥ **33** ॥ 891

ധർമോ നാമോശനാ തസ്യ ഹയമേധശതസ്യ യാട്।
തത്സുതോ രുചകസ്തസ്യ പഞ്ചാസന്നാത്മജാഃ ശൃണു ॥ **34** ॥ 892

പുരുജിദ്രുക്മരുക്മേഷു -
പൃഥുജ്യാമഘസംജ്ഞിതാഃ।
ജ്യാമഘസ്ത്വപ്രജോഽപ്യൻയാം
ഭാർയാം ശൈബ്യാപതിർഭയാത് ॥ **35** ॥ 893

നാവിന്ദച്ഛത്രുഭവനാദ് ഭോജ്യാം കൻയാമഹാരഷീത്।
രഥസ്ഥാം താം നിരീക്ഷ്യാഹ ശൈബ്യാ പതിമമർഷിതാ ॥ **36** ॥ 894

കേയം കുഹക മത്സ്ഥാനം രഥമാരോപിതേതി വൈ।
സ്നുഷാ തവേത്യഭിഹിതേ സ്മയന്തീ പതിമബ്രവീത് ॥ **37** ॥ 895

അഹം വന്ധ്യാസപത്നീ ച സ്നുഷാ മേ യുജ്യതേ കഥം।
ജനയിഷ്യസി യം രാജ്ഞി തസ്യേയമുപയുജ്യതേ ॥ **38** ॥ 896

അൻവമോദന്ത തദ്വിശ്വേദേവാഃ പിതര ഏവ ച।
ശൈബ്യാ ഗർഭമധാത് കാലേ കുമാരം സുഷുവേ ശുഭം।
സ വിദർഭ ഇതി പ്രോക്ത ഉപയേമേ സ്നുഷാം സതീം ॥ **39** ॥ 897

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
നവമസ്കന്ധേ യദുവംശാനുവർണനേ ത്രയോവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ നവമസ്കന്ധേ ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

തസ്യാം വിദർഭോഽജനയത് പുത്രൗ നാമ്നാ കുശക്രഥൗ ।
തൃതീയം രോമപാദം ച വിദർഭകുലനന്ദനം ॥ **1** ॥ 898

രോമപാദസുതോ ബഭ്രുർബഭ്രോഃ കൃതിരജായത ।
ഉശികസ്തത്സുതസ്തസ്മാച്ചേദിശ്ചൈദ്യാദയോ നൃപ ॥ **2** ॥ 899

ക്രഥസ്യ കുന്തിഃ പുത്രോഽഭൂദ് ധൃഷ്ടിസ്തസ്യാഥ നിർവൃതിഃ ।
തതോ ദശാർഹോ നാമ്നാഭൂത് തസ്യ വ്യോമഃ സുതസ്തതഃ ॥ **3** ॥ 900

ജീമൂതോ വികൃതിസ്തസ്യ യസ്യ ഭീമരഥഃ സുതഃ ।
തതോ നവരഥഃ പുത്രോ ജാതോ ദശരഥസ്തതഃ ॥ **4** ॥ 901

കരംഭിഃ ശകുനേഃ പുത്രോ ദേവരാതസ്തദാത്മജഃ ।
ദേവക്ഷത്രസ്തതസ്തസ്യ മധുഃ കുരുവശാദനുഃ ॥ **5** ॥ 902

പുരുഹോത്രസ്ത്വനോഃ പുത്രസ്തസ്യായുഃ സാത്വതസ്തതഃ ।
ഭജമാനോ ഭജിർദിവ്യോ വൃഷ്ണിർദേവാവൃധോഽന്ധകഃ ॥ **6** ॥ 903

സാത്വതസ്യ സുതാഃ സപ്ത മഹാഭോജശ്ച മാരിഷ ।
ഭജമാനസ്യ നിമ്ലോചിഃ കിങ്കിണോ ധൃഷ്ടിരേവ ച ॥ **7** ॥ 904

ഏകസ്യാമാത്മജാഃ പത്ന്യാമൻയസ്യാം ച ത്രയഃ സുതാഃ।
ശതാജിച്ച സഹസ്രാജിദയുതാജിദിതി പ്രഭോ ॥ **8** ॥ 905

ബഭ്രുർദേവാവൃധസുതസ്തയോഃ ശ്ലോകൗ പഠന്ത്യമൂ।
യഥൈവ ശൃണുമോ ദൂരാത് സമ്പശ്യാമസ്തഥാന്തികാത് ॥ **9** ॥ 906

ബഭ്രുഃ ശ്രേഷ്ഠോ മനുഷ്യാണാം ദേവൈർദേവാവൃധഃ സമഃ।
പുരുഷാഃ പഞ്ചഷഷ്ടിശ്ച ഷട് സഹസ്രാണി ചാഷ്ട ച ॥ **10** ॥ 907

യേഽമൃതത്വമനുപ്രാപ്താ ബഭ്രോർദേവാവൃധാദപി।
മഹാഭോജോഽപി ധർമാത്മാ ഭോജാ ആസംസ്തദൻവയേ ॥ **11** ॥ 908

വൃഷ്ണേഃ സുമിത്രഃ പുത്രോഽഭൂദ് യുധാജിച്ച പരന്തപ।
ശിനിസ്തസ്യാനമിത്രശ്ച നിമ്നോഽഭൂദനമിത്രതഃ ॥ **12** ॥ 909

സത്രാജിതഃ പ്രസേനശ്ച നിമ്നസ്യാപ്യാസതുഃ സുതൗ।
അനമിത്രസുതോ യോഽൻയഃ ശിനിസ്തസ്യാഥ സത്യകഃ ॥ **13** ॥ 910

യുയുധാനഃ സാത്യകിർവൈ ജയസ്തസ്യ കുണിസ്തതഃ।
യുഗന്ധരോഽനമിത്രസ്യ വൃഷ്ണിഃ പുത്രോഽപരസ്തതഃ ॥ **14** ॥ 911

ശ്വഫൽകശ്ചിത്രരഥശ്ച ഗാന്ദിൻയാം ച ശ്വഫൽകതഃ।
അക്രൂരപ്രമുഖാ ആസൻ പുത്രാ ദ്വാദശ വിശ്രുതാഃ ॥ **15** ॥ 912

ആസംഗഃ സാരമേയശ്ച മൃദുരോ മൃദുവിദ് ഗിരിഃ।
ധർമവൃദ്ധഃ സുകർമാ ച ക്ഷേത്രോപേക്ഷോഽരിമർദനഃ ॥ **16** ॥ 913

ശത്രുഘ്നോ ഗന്ധമാദശ്ച പ്രതിബാഹുശ്ച ദ്വാദശ।
തേഷാം സ്വസാ സുചീരാഖ്യാ ദ്വാവക്രൂരസുതാവപി ॥ **17** ॥ 914

ദേവവാനുപദേവശ്ച തഥാ ചിത്രരഥാത്മജാഃ।
പൃഥുർവിദൂരഥാദ്യാശ്ച ബഹവോ വൃഷ്ണിനന്ദനാഃ ॥ **18** ॥ 915

കുകുരോ ഭജമാനശ്ച ശുചിഃ കംബലബർഹിഷഃ।
കുകുരസ്യ സുതോ വഹ്നിർവിലോമാ തനയസ്തതഃ ॥ **19** ॥ 916

കപോതരോമാ തസ്യാനുഃ സഖാ യസ്യ ച തുംബുരുഃ।
അന്ധകോ ദുന്ദുഭിസ്തസ്മാദരിദ്യോതഃ പുനർവസുഃ ॥ **20** ॥ 917

തസ്യാഹുകശ്ചാഹുകീ ച കൻയാ ചൈവാഹുകാത്മജൗ।
ദേവകശ്ചോഗ്രസേനശ്ച ചത്വാരോ ദേവകാത്മജാഃ ॥ **21** ॥ 918

ദേവവാനുപദേവശ്ച സുദേവോ ദേവവർധനഃ।
തേഷാം സ്വസാരഃ സപ്താസൻ ധൃതദേവാദയോ നൃപ ॥ **22** ॥ 919

ശാന്തിദേവോപദേവാ ച ശ്രീദേവാ ദേവരക്ഷിതാ।
സഹദേവാ ദേവകീ ച വസുദേവ ഉവാഹ താഃ ॥ **23** ॥ 920

കംസഃ സുനാമാ ൻയഗ്രോധഃ കങ്കഃ ശങ്കുഃ സുഹൂസ്തഥാ।
രാഷ്ട്രപാലോഽഥ സൃഷ്ടിശ്ച തുഷ്ടിമാനൗഗ്രസേനയഃ ॥ **24** ॥ 921

കംസാ കംസവതീ കങ്കാ ശൂരഭൂ രാഷ്ട്രപാലികാ।
ഉഗ്രസേനദുഹിതരോ വസുദേവാനുജസ്ത്രിയഃ ॥ **25** ॥ 922

ശൂരോ വിദൂരഥാദാസീദ് ഭജമാനഃ സുതസ്തതഃ।
ശിനിസ്തസ്മാത് സ്വയംഭോജോ ഹൃദീകസ്തത്സുതോ മതഃ ॥ **26** ॥ 923

ദേവബാഹുഃ ശതധനുഃ കൃതവർമേതി തത്സുതാഃ।
ദേവമീഢസ്യ ശൂരസ്യ മാരിഷാ നാമ പത്ന്യഭൂത് ॥ **27** ॥ 924

തസ്യാം സ ജനയാമാസ ദശ പുത്രാനകൽമഷാൻ।
വസുദേവം ദേവഭാഗം ദേവശ്രവസമാനകം ॥ **28** ॥ 925

സൃഞ്ജയം ശ്യാമകം കങ്കം ശമീകം വത്സകം വൃകം।
ദേവദുന്ദുഭയോ നേദുരാനകാ യസ്യ ജൻമനി ॥ **29** ॥ 926

വസുദേവം ഹരേഃ സ്ഥാനം വദന്ത്യാനകദുന്ദുഭിം।
പൃഥാ ച ശ്രുതദേവാ ച ശ്രുതകീർതിഃ ശ്രുതശ്രവാഃ ॥ **30** ॥ 927

രാജാധിദേവീ ചൈതേഷാം ഭഗിൻയഃ പഞ്ച കൻയകാഃ।
കുന്തേഃ സഖ്യുഃ പിതാ ശൂരോ ഹ്യപുത്രസ്യ പൃഥാമദാത് ॥ **31** ॥ 928

സാഽഽപ ദുർവാസസോ വിദ്യാം ദേവഹൂതീം പ്രതോഷിതാത്।
തസ്യാ വീർയപരീക്ഷാർഥമാജുഹാവ രവിം ശുചിം ॥ **32** ॥ 929

തദൈവോപാഗതം ദേവം വീക്ഷ്യ വിസ്മിതമാനസാ।
പ്രത്യയാർഥം പ്രയുക്താ മേ യാഹി ദേവ ക്ഷമസ്വ മേ ॥ **33** ॥ 930

അമോഘം ദർശനം ദേവി ആധിത്സേ ത്വയി ചാത്മജം।
യോനിർയഥാ ന ദുഷ്യേത കർതാഹം തേ സുമധ്യമേ ॥ **34** ॥ 931

ഇതി തസ്യാം സ ആധായ ഗർഭം സൂർയോ ദിവം ഗതഃ।
സദ്യഃ കുമാരഃ സഞ്ജജ്ഞേ ദ്വിതീയ ഇവ ഭാസ്കരഃ ॥ **35** ॥ 932

തം സാത്യജന്നദീതോയേ കൃച്ഛ്രാൽലോകസ്യ ബിഭ്യതീ।
പ്രപിതാമഹസ്താമുവാഹ പാണ്ഡുർവൈ സത്യവിക്രമഃ ॥ **36** ॥ 933

ശ്രുതദേവാം തു കാരൂഷോ വൃദ്ധശർമാ സമഗ്രഹീത്।
യസ്യാമഭൂദ് ദന്തവക്ത്ര ഋഷിശപ്തോ ദിതേഃ സുതഃ ॥ **37** ॥ 934

കൈകേയോ ധൃഷ്ടകേതുശ്ച ശ്രുതകീർതിമവിന്ദത।
സന്തർദനാദയസ്തസ്യാം പഞ്ചാസൻ കൈകയാഃ സുതാഃ ॥ **38** ॥ 935

രാജാധിദേവ്യാമാവന്ത്യൗ ജയസേനോഽജനിഷ്ട ഹ।
ദമഘോഷശ്ചേദിരാജഃ ശ്രുതശ്രവസമഗ്രഹീത് ॥ **39** ॥ 936

ശിശുപാലഃ സുതസ്തസ്യാഃ കഥിതസ്തസ്യ സംഭവഃ।
ദേവഭാഗസ്യ കംസായാം ചിത്രകേതുബൃഹദ്ബലൗ ॥ **40** ॥ 937

കംസവത്യാം ദേവശ്രവസഃ സുവീര ഇഷുമാംസ്തഥാ ।
കങ്കായാമാനകാജ്ജാതഃ സത്യജിത് പുരുജിത് തഥാ ॥ **41** ॥ 938

സൃഞ്ജയോ രാഷ്ട്രപാൽയാം ച വൃഷദുർമർഷണാദികാൻ ।
ഹരികേശഹിരണ്യാക്ഷൗ ശൂരഭൂമ്യാം ച ശ്യാമകഃ ॥ **42** ॥ 939

മിശ്രകേശ്യാമപ്സരസി വൃകാദീൻ വത്സകസ്തഥാ ।
തക്ഷപുഷ്കരശാലാദീൻ ദുർവാർക്ഷ്യാം വൃക ആദധേ ॥ **43** ॥ 940

സുമിത്രാർജുനപാലാദീംഛമീകാത്തു സുദാമിനീ ।
കങ്കശ്ച കർണികായാം വൈ ഋതധാമജയാവപി ॥ **44** ॥ 941

പൗരവീ രോഹിണീ ഭദ്രാ മദിരാ രോചനാ ഇലാ ।
ദേവകീപ്രമുഖാ ആസൻ പത്ന്യ ആനകദുന്ദുഭേഃ ॥ **45** ॥ 942

ബലം ഗദം സാരണം ച ദുർമദം വിപുലം ധ്രുവം ।
വസുദേവസ്തു രോഹിണ്യാം കൃതാദീനുദപാദയത് ॥ **46** ॥ 943

സുഭദ്രോ ഭദ്രവാഹശ്ച ദുർമദോ ഭദ്ര ഏവ ച ।
പൗരവ്യാസ്തനയാ ഹ്യേതേ ഭൂതാദ്യാ ദ്വാദശാഭവൻ ॥ **47** ॥ 944

നന്ദോപനന്ദകൃതകശൂരാദ്യാ മദിരാത്മജാഃ ।
കൗസല്യാ കേശിനം ത്വേകമസൂത കുലനന്ദനം ॥ **48** ॥ 945

രോചനായാമതോ ജാതാ ഹസ്തഹേമാംഗദാദയഃ ।
ഇലായാമുരുവൽകാദീൻ യദുമുഖ്യാനജീജനത് ॥ **49** ॥ 946

വിപൃഷ്ഠോ ധൃതദേവായാമേക ആനകദുന്ദുഭേഃ ।
ശാന്തിദേവാത്മജാ രാജംഛ്രമപ്രതിശ്രുതാദയഃ ॥ **50** ॥ 947

രാജാനഃ കൽപവർഷാദ്യാ ഉപദേവാസുതാ ദശ ।
വസുഹംസസുവംശാദ്യാഃ ശ്രീദേവായാസ്തു ഷട് സുതാഃ ॥ **51** ॥ 948

ദേവരക്ഷിതയാ ലബ്ധാ നവ ചാത്ര ഗദാദയഃ।
വസുദേവഃ സുതാനഷ്ടാവാദധേ സഹദേവയാ ॥ **52** ॥ 949

പുരുവിശ്രുതമുഖ്യാംസ്തു സാക്ഷാദ് ധർമോ വസൂനിവ।
വസുദേവസ്തു ദേവക്യാമഷ്ട പുത്രാനജീജനത് ॥ **53** ॥ 950

കീർതിമന്തം സുഷേണം ച ഭദ്രസേനമുദാരധീഃ।
ഋജും സമ്മർദനം ഭദ്രം സങ്കർഷണമഹീശ്വരം ॥ **54** ॥ 951

അഷ്ടമസ്തു തയോരാസീത് സ്വയമേവ ഹരിഃ കില।
സുഭദ്രാ ച മഹാഭാഗാ തവ രാജൻ പിതാമഹീ ॥ **55** ॥ 952

യദാ യദേഹ ധർമസ്യ ക്ഷയോ വൃദ്ധിശ്ച പാപ്മനഃ।
തദാ തു ഭഗവാനീശ ആത്മാനം സൃജതേ ഹരിഃ ॥ **56** ॥ 953

ന ഹ്യസ്യ ജൻമനോ ഹേതുഃ കർമണോ വാ മഹീപതേ।
ആത്മമായാം വിനേശസ്യ പരസ്യ ദ്രഷ്ടുരാത്മനഃ ॥ **57** ॥ 954

യൻമായാചേഷ്ടിതം പുംസഃ സ്ഥിത്യുത്പത്ത്യപ്യയായ ഹി।
അനുഗ്രഹസ്തന്നിവൃത്തേരാത്മലാഭായ ചേഷ്യതേ ॥ **58** ॥ 955

അക്ഷൗഹിണീനാം പതിഭിരസുരൈർനൃപലാംഛനൈഃ।
ഭുവ ആക്രമ്യമാണായാ അഭാരായ കൃതോദ്യമഃ ॥ **59** ॥ 956

കർമാൺയപരിമേയാണി മനസാപി സുരേശ്വരൈഃ।
സഹസങ്കർഷണശ്ചക്രേ ഭഗവാൻ മധുസൂദനഃ ॥ **60** ॥ 957

കലൗ ജനിഷ്യമാണാനാം ദുഃഖശോകതമോനുദം।
അനുഗ്രഹായ ഭക്തതാനാം സുപുൺയം വ്യതനോദ് യശഃ ॥ **61** ॥ 958

യസ്മിൻ സത്കർണപീയൂഷേ യശസ്തീർഥവരേ സകൃത്।
ശ്രോത്രാഞ്ജലിരുപസ്പൃശ്യ ധുനുതേ കർമവാസനാം ॥ **62** ॥ 959

ഭോജവൃഷ്ണ്യന്ധകമധുശൂരസേനദശാർഹകൈഃ ।
ശ്ലാഘനീയേഹിതഃ ശശ്വത് കുരുസൃഞ്ജയപാണ്ഡുഭിഃ ॥ **63** ॥ 960

സ്നിഗ്ധസ്മിതേക്ഷിതോദാരൈർവാക്യൈർവിക്രമലീലയാ ।
നൃലോകം രമയാമാസ മൂർത്യാ സർവാംഗരമ്യയാ ॥ **64** ॥ 961

യസ്യാനനം മകരകുണ്ഡലചാരുകർണ -
ഭ്രാജത്കപോലസുഭഗം സവിലാസഹാസം ।
നിത്യോത്സവം ന തതൃപുർദൃശിഭിഃ പിബന്ത്യോ
നാർയോ നരാശ്ച മുദിതാഃ കുപിതാ നിമേശ്ച ॥ **65** ॥ 962

ജാതോ ഗതഃ പിതൃഗൃഹാദ് വ്രജമേധിതാർഥോ
ഹത്വാ രിപൂൻ സുതശതാനി കൃതോരുദാരഃ ।
ഉത്പാദ്യ തേഷു പുരുഷഃ ക്രതുഭിഃ സമീജേ
ആത്മാനമാത്മനിഗമം പ്രഥയഞ്ജനേഷു ॥ **66** ॥ 963

പൃഥ്വ്യാഃ സ വൈ ഗുരുഭരം ക്ഷപയൻ കുരൂണാ -
മന്തഃസമുത്ഥകലിനാ യുധി ഭൂപചമ്വഃ ।
ദൃഷ്ട്യാ വിധൂയ വിജയേ ജയമുദ്ഘോഷ്യ
പ്രോച്യോദ്ധവായ ച പരം സമഗാത് സ്വധാമ ॥ **67** ॥ 964

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ
വൈയാസിക്യാമഷ്ടാദശസാഹസ്ര്യാം പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം നവമസ്കന്ധേ ശ്രീസൂർയസോമവംശാനുകീർതനേ
യദുവംശാനുകീർതനം നാമ ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ ॥